

Agrarianismul cehoslovac

Cred folositor să rețin în notele de mai jos unele momente și situațiuni mai importante din politica cehoslovacă de astăzi și mai ales din viața partidului agrarian ceh, fără a menționa lucruri prea cunoscute de acei cari au privit cu interes în realitățile politice ale țării vecine. O călătorie recentă la Praga și în împrejurimile ei mi-a îmbogățit cunoștințe adunate cu prilejul altei călătorii în această țară, adăugând noi constatări și informațiuni desprinse din realitățile acestui popor civilizată și viguros.

Cehoslovacia este vecina și aliata noastră, este Statul și națiunea refăcute în vâltoarea războiului mondial, este poporul condus admirabil de înțeleptul Masaryk, este pârghia democrației în Europa centrală, este țara care și-a găsit echilibrul social, politic și economic în perioada de adânci frământări prin care a trecut și trece vechiul continent.

În rețeaua alianțelor țesută de continuele tratative ce au urmat între națiuni după marele război, alianța între Cehoslovacia și România este cea mai consistentă, determinată de cauze și de obiective cari se suprapun perfect; comunitatea de interese de astăzi își are începuturile în identitatea străduințelor pe cari Cehii și Slovaci pe deoparte și Românii ardeleni pe de altă parte le făceau pentru a-și păstra ființa lor etnică în cuprinsul monarhiei austro-ungare asupritoare. Națiunile noastre au luptat fără încetare pentru a trăi libere, în spirit democratic, pentru a-și putea desvolta aptitudinile lor fără comprimări și silnicii; pe linia acestor revendicări Români și Cehoslovaci s'au întâlnit totdeauna în trecut, sunt și astăzi pe acelaș drum și se vor menține pe aceiaș cale și în viitor.

Am aplecat mai mult atențiunea noastră asupra structurii și activității partidului agrarian cehoslovac, sau, cum se numește mai precis, partidul republican al agricultorilor și al micilor țărani. Nu nesocotim, prin această expunere, însemnătatea și a altor partide politice ale republicii vecine printre cari menționăm mai ales pe socialiștii naționali dintre cari a făcut parte și dl. E. Beneș, președintele de astăzi al republicii, partidul social-democrat, ambele partide ținându-și congresele foarte populate la Praga înainte cu două săptămâni de congresul partidului agrarian ținut la 23 Mai a. c. Apoi, minoritățile etnice cari reprezintă circa 35% din totalul populației, sunt deasemenea bine organizate politicește și în spe-

cial Germanii, cari reprezintă 23% din întreaga populație a republicei. Dar, partidul în jurul căruia s'au format toate coalițiile guvernamentale dela constituirea republicei, este partidul agrarian, care a dat pe toți președinții de consiliu ai noului Stat. Și să ținem seama că preponderența partidului agrarian a fost posibilă cu toate că abia 40% din populația Cehoslovaciei se ocupă cu agricultura; organizarea țărănimei a completat lipsurile ei numerice, făcând din partidul agrarian cel mai puternic partid al republicei vecine.

Populația de astăzi a Cehoslovaciei este de peste 15 milioane pe o suprafață de 140.403 km. pătrați. Țara este lungă de 900 km. și lată cam de 150 km. Această situație geografică precum și adversitățile cari o pândesc, obligă Cehoslovacia să facă o politică externă foarte prudentă și totodată foarte vigilentă. Această republică democratică și-a asigurat pacea internă prin realizarea reformei agrare, prin acordarea votului universal, prin practicarea unei politici sociale avansate și prin aplicarea sinceră a principiilor democratice în toate compartimentele ei de viață. În afară, legăturile cu țările democratice, antirevizioniste și colaborarea în cuprinsul ligei națiunilor, asigură acestei țări liniștea necesară pe care o poate impune și prin puterea ei armată mereu mărită și întărită.

BCU Cluj / Central * university Library Cluj

Originea mișcării agrariene cu caracter profesional,

tă în 1896 și care, 3 ani mai târziu, s'a transformat într'o organizație politică, Partidul agrar ceh — care își întocmește un program politic, social, economic și cultural. În natura acestei origini găsim explicațiuni în legătură cu caracterul mișcării de mai târziu a politicei agrariene cehoslovace, care este mai întâi de toate o mișcare pentru ridicarea „profesională” a țărănimii; „profesională” nu este un termen potrivit deoarece agricultura este mai mult decât o profesiune, iar țărănimea nu este o categorie profesională, ci una specifică socială. *Agrarianismul slovac* a pornit dela conflictele dintre mica proprietate țărănească și regimul feudal al marilor proprietari funciari ai Ungariei; din această cauză agrarianismul slovac nu are numai un caracter economic, țărănesc, ci și un puternic caracter național și social.

Astăzi 94% din toată populația agricolă trăiește în exploatare de mai puțin de 50 hectare; în asemenea împrejurări se poate susține că țărănimea cehoslovacă nu exercită nici un fel de exploatare socială, neavând de ce să fie atașată nici vechilor doctrine liberal-burgheze și nici marelui capital prădălnic împotriva căruia a luat atitudine hotărâtă. Frunțașii agrarieni chiar susțin că legea morală și juridică a pământului nu tolerează ordinea capitalistă. Imprejurările economice și social au impus agrarianismului cehoslovac să cuprindă în mișcarea sa nu numai pe țărani ci și pe meseriași, funcționari,

oameni de știință, tehnicieni, etc., cari au înțeles marea funcțiune pe care o îndeplinește în viața unei societăți pământul și omul care îl lucrează.

Factorul pământ agrarienii cehi nu îl consideră ca un element analog cu capitalul privat din industrie și comerț. Capitalul nu este considerat ca un factor de producțiune egal cu factorul pământ; capitalul — industrial, comercial, financiar — nu este o sursă originală a producțiunii, cum este pământul, ci numai un mijloc de producțiune care face munca posibilă și o perfecționează. Capitalul nu este decât o parte din munca acumulată care trebuie să servească, la rândul său, la fecundarea unei munci noi; capitalul poate fi mărit, pământul nu, capitalul poate fi distrus, pământul nu, capitalul este transferabil, pământul nu. Stăruința ce o depun agrarienii cehoslovaci pentru limpezirea noțiunilor economice și profesionale, scad mult din caracterul organizațiunei de clasă socială pe care o țin în mai mare considerație alte partide politice țărănești. Cehii agrarieni simt necesitatea de a organiza în cadrul partidului lor toate categoriile de agricultori și deci atât pe marii cât și pe micii proprietari funciari, fapt care dă un ritm și un cuprins anumit mișcării agrariene din această țară. Ei nu pun atât de mare greutate pe țaran, ca realitate socială, ci mai ales pe îndeletnicirea lui, agricultura, a cărei ridicare imediată o urmăresc. Realitățile slovace nu s'au putut împune în politica partidului agrarian deasupra realităților cehe, cari s'au împus mai ales prin tehnicitatea lor; numirea de partid agrarian și nu țărănesc ne explică în parte, caracterul mai mult tehnic decât social al luptei partidului țaranilor cehoslovaci. La noi, țărănismul, a pus pe primul plan pe om, pe țaran și numai apoi îndeletnicirea lui și problemele ridicate de ea.

Agrarienii cehoslovaci stăruesc mult în a arăta *avantagiile mari ale proprietății private*, considerând aportul material și sufletesc al acesteia ca pe cel mai puternic mijloc de intensificare a activității personale. Mărturisind acest atașament, față de proprietatea privată ei cred că și-au precizat categoric poziția față de socialism și comunism pe de o parte și față de liberalism și clericalism pe de altă parte.

Partidul agrarian cehoslovac simte necesitatea de a se apăra împotriva *acuzățiunilor de reacționarism sau conservatorism* ce i-se aduc; este drept, spiritul vieții publice cehoslovace și natura reformelor realizate dela reconstituirea Statului încoace înlătură complet acuza de reacționarism, dar natura conservatorismului lor se cere explicată. Iată explicația lor: unii nu s'au putut încă emancipa de anumite prejudecăți dinaintea războiului, cari declarau ultraconservator și chiar reacționar, tot ceiace se numea „agrarian“. Un partid care a adoptat denumirea de „partid republican“ — spun ei — nu îngăduia confuzia cu vechiul agrarianism antebelic și colaborarea agrarienilor cehi cu partidele muncitorești în opera de guver-

nământ nu s'ar fi putut menține atât de mult timp dacă agrarienii ar fi fost reacționari sau conservatori. Legislația socială avansată a Cehoslovaciei s'a votat și de către partidul agrarian fără a cărui aprobare ea nu s'ar fi putut realiza. Ceiace face astăzi, în această privință, guvernul Blum în Franța, Cehii afirmă că ei au realizat de mai înainte.

Astăzi *programul partidului agrarian* cehoslovac se sprijinește pe 3 idei principale: republicanismul, democrația și agrarianismul, repudiind atât liberalismul cât și socialismul; agrarienii cehi afirmă că în întocmirea programului lor ei au pornit dela individ, au trecut la familie și la comună și au ajuns la națiune, Stat și umanitate. Se subliniază că dictaturile de orice fel sunt streine firei și intereselor agricultorilor, cari cred și respectă legile evoluției în cadrul regimului democratic. Țăranul este pătruns de un naționalism nobil, care se desprinde din legea pământului, el este pentru pace, ordine, legalitate și împotriva extremismelor. Partidul agrarian ceh susține că nu provoacă lupta de clasă, egoismul de clasă, el proclamând egalitatea clasei țărănești cu aceea a celorlalte clase sociale; el vrea să asigure rentabilitatea muncii agricole situându-se împotriva politicii care ține seama numai de consumator. Partidul agrarian cehoslovac afirmă limpede că este un partid de centru, afirmare repetată de dñii Beran și Hodza în fața congresului dela 23 Mai al tineretului acestui partid.

Cred util să reamintesc *originile coaliției guvernamentale* cehoslovace în centrul căreia stă partidul agrarian.

Indată după încetarea ostilităților s'a pus în Statul abia reconstruit problema revenirii în țară a celor circa 100 mii oameni armați, cari luptaseră în Rusia pentru independența Cehoslovaciei; lumea era îngrijorată de caracterul ce vor imprima politicii cehoslovace acești oameni tineri, cari au trăit în spiritul revoluționar al Rusiei bolșevizate. Înțeleptul Svehla a găsit soluția: „Noi nu vom aștepta clipa în care ei ar cere, eventual, formarea unui asemenea guvern; când vor reveni — a spus Svehla — ei vor găsi constituit la noi guvernul țărănilor și al muncitorilor“. Ideea mare a lui Svehla a constat în coalizarea agrarienilor cu socialiștii, coaliție care a format baza alcătuirii guvernelor republicei; această coalizare a dus și la lămpezirea completă a situației socialiștilor de aceia a comuniștilor, aducându-i pe cei dintâi în acțiunea de guvernare, cu toate consecințele ei. O neînțelegere privind politica vamală de protecție a produselor agricole desface în 1926 coaliția cu socialiștii, agrarienii înlocuindu-i în guvern prin partidul german „Bund der Landwirt“. Intre timp, agrarienii, indirect, pentru a lovi în socialiști, au tratat mai prietenește pe comuniști; manevra a dus la oarecari succese, dar rezultatele ei mari — sporirea comunismului — îngrijorează pe guvernamentali cari au schimbat, de curând, tactica față de comuniști.

Pe lângă ideea care a dus la coalizarea forțelor politice

pentru opera de guvernământ, veneratul conducător Svehla a impus schimbarea întregii mentalități și tactici față de problemele noului Stat: „atitudinea de opoziție pe care am avut-o — spunea Svehla — împotriva unui guvern strein, trebuie categoric schimbată în una de patriotică colaborare la ridicarea noului nostru Stat“. Nimic nu trece cu vederea marele Svehla pentruca noua Republică să se consolideze, așezând la temeliiile dezvoltării ei mai ales gândirea și acțiunea agrariană; ca instrumente de realizare a forței Statului, Svehla a considerat totdeauna: guvernul, partidul și tineretul.

Partidul republican agrarian a fost și este reprezentat în guvern prin 4 miniștrii; președinția de consiliu i-a aparținut totdeauna; astăzi, în afară de aceasta, mai sunt agrarieni: ministrul de interne, ministrul de agricultură și ministrul apărării naționale.

De sigur că guvernarea prin coaliție a atenuat mult din dinamismul și suflul reformist al partidului agrarian cehoslovac. Avantagiul mare de a putea realiza lucruri concrete de mare însemnătate pe seama țărănimii, i-a corespuns și necesitatea de a recunoaște și de a se acomoda unor stări care nu cadrează cu doctrina țărănismului ortodox. O rețea de interese învâluște, în spirit și cu metode capitaliste, economia cehoslovacă în care, oricât de prețioasă și importantă ar fi acțiunea cooperatistă, aceasta nu și-a putut impune primatul. Centrism, însemnează deseori acomodare, chiar întârziere, rămânere pe planul tehnicii gospodărești și neglijarea factorului social și politic. Dar agrarianismul a atenuat mult și din revendicările celorlalți coaliționiști; dl. Bechyne, de ex., social-democrat, este vice-președinte al Consiliului de miniștrii; dsa este bănuț de ai săi de agrarianism și din această cauză are o poziție slabă în partidul social-democrat; într-o oarecare măsură la fel stau lucrurile și cu ceilalți socialiști din coaliția guvernamentală.

Spiritul politic și static al agrarianismului, care guvernează mereu a făcut să nască, în cuprinsul lui, o mișcare pentru program, pentru reforme noi, care s'a cristalizat în jurul revistei „Brazda“, care apare de două ori pe lună, în 32—40 pagini și în circa 5000 exemplare. Grupul „Brazda“ este mai îndrăgnet, fără însă a nesocoti disciplina de partid. Printre altele ei susțin — ceiace la noi s'a pus de mult și nu s'a realizat — ca nimeni să nu stăpânească mai mult pământ, decât poate singur lucra sau în cadrul unei gospodării conduse direct. Legarea ideii de proprietate de ideea și fapta muncii, cu toate consecințele ei, apare grupării „Brazda“ ca o necesitate de prim ordin pentru economia cehoslovacă și pentru păstrarea caracterului democratic al societății cehoslovace.

Față de partidele politice, poziția cooperatției este interesantă. Agrarienii definesc astfel cooperatția: unul din mijloacele cele mai potrivite prin care se pot înlătura excesele pro-

prietății și ale întreprinderii private și prin care se poate garanta masselor populației o participare justă la venitul național și o retribuție justă a muncii lor. Prin urmare, după această concepție cooperarea este o problemă de echilibru și de repartitie economică; din ceiace aparține organic sistemului capitalist, nimic nu este sdruncinat. În asemenea condițiuni cooperarea cehoslovacă urmărește numai realizarea unei democrații economice în cadrul actualului sistem economic, adică recunoaște existența unor insuficiențe în sistem al căror remediere își propune să o îndeplinească, nerecunoscând existența unei crize de sistem și nerecomandând o înlocuire a acestuia. De aci rezultă ritmul și orientarea cooperăției agricole a țării.

De sigur că altfel definesc cooperarea socialistii. Cooperativelor, socialistii le-au fixat și atribuțiuni a căror realizare situiază cooperarea dincolo de hotarele capitalismului contemporan.

Cu tot echilibrul, armonia și liniștea din viața publică cehoslovacă, cooperarea nu este neutră politiceste ci împărțită mai ales între cele două mari partide: cooperarea agrariană și cooperarea socialistă. Între aceste două ramuri principale ale cooperăției sunt destule adversități atât de ordin practic cât și de natură doctrinară. Socialistii au organizat pe baze cooperatiste mai ales consumul și agrarienii cooperarea agricolă (de credit, de aprovizionare, lăptării, magazii cooperatiste, etc.). Mai puternică este cooperarea agrariană; slujbași din această cooperare — și desigur și la cealaltă — și cei mici și cei mari, sunt aleși după scrupuloase criterii politice. Și cooperarea merge bine, nu se irosește zadarnic energie și timp în osteneți și adunări politicianizate cum se întâmplă la noi. Lipsa acțiunii constructive în cooperarea românească se datorește — în mare parte — lipsei de unitate și continuitate în gândire și acțiune, tensiunii politice foarte păgubitoare mai ales în centralele de tot felul dela București, luptei ce se dă sus numai pentru intrări și scotări din consilii, imposibilității de a desvolta o mare și organică acțiune cooperatistă. De sigur, neutralitatea politică este un deziderat foarte frumos, dar pentru destulă vreme încă nerealizabil la noi. Din această cauză, creerea de cooperative de partid și de centrale corespunzătoare este, la noi, o problemă a cărei serioasă examinare nu trebuie să întârzie.

În cooperarea agricolă cehoslovacă Statul nu dirijează ci numai exercită un oarecare control. La ședințele consiliului de administrație al lui „Centrocooperativ“ asistă și un delegat al Ministerului agriculturii ca observator; „Centrocooperativ“ primește și multe însărcinări din partea Statului.

O parte însemnată din *capitalul social al Băncii Naționale a Cehoslovaciei* este în posesia Centralei cooperativelor de credit (Kampelicki) al cărei președinte este și vice-guvernator

al Băncii Naționale. Cooperativele au intrat — prin Centralele lor — în posesia de acțiuni ale Băncii Naționale în 1925, când aceasta s'a întemeiat.

În Cehoslovacia nu sunt Camere de agricultură; atribuțiunile acestora le îndeplinesc cooperativele agricole de tot felul.

Agricultura primește aproape 60% din nevoile ei de credite, pe cale cooperatistă, adică din totalul de peste 13 miliarde coroane acordate agriculturii cehoslovace în 1934, aproape 7 miliarde i-au venit prin instituțiile cooperative.

Monopolul cerealelor instituit în 1934 a angajat indirect și mișcarea cooperatistă pe o cale care nu este în totul a sa. Cooperația colaborează cu comerțul și morăritul particular în cadrul unei societăți anonime care a primit privilegiul monopolului, în proporția următoare cât privește formația capitalului acestei societăți: 40% din capital îl deține cooperația agricolă prin „Centrocooperativ“, 20% cooperația de consum prin centrala uniunilor de cooperative, 20% asociațiunile morarilor mari și mici și 20% casele comerciale de cereale, cu aceiaș proporție este format și consiliul de administrație al monopolului.

Monopolul este deci rezultatul unui compromis între diverse grupuri de interese; remarcăm proporția prea mare acordată grupurilor morarilor și comercianților particulari. Monopolul a fost instituit grație mai ales stăruințelor partidului agrarian și rezultatele lui în timp de trei ani sunt considerate satisfăcătoare. Accesul în Monopol și în proporția arătată mai sus a comercianților și morarilor se datorește și sprijinului politic pe care aceștia l-au dat — prin asociațiile lor profesionale — partidului agrarian în ultimele alegeri.

Monopolul cerealelor își procură fondurile necesare mai ales prin Centrala cooperativelor de credit (Kampelik) și, prin scont, de la Banca Națională.

Monopolul a ridicat proteste multe din partea claselor o-rășenești, dar nici țăraniii nu sunt pe deplin mulțumiți. Totuși el satisface interese generale, cari îi garantează încă durată. Se fac și multe vânzări secrete, în afară de monopol, vânzări cari nu pot fi identificate de armata mare a celor 325 controlori ai monopolului. Valorificarea rentabilă a dus la extinderea disproporționată a culturii grâului; împotriva acestei creșteri s'au luat și măsuri legislative. Conducătorul monopolului (Dl. Feierabend) susține că realizând monopolul cerealelor nu s'a făcut nici etatizare și nici colectivizare; toate forțele reale și utile ale comerțului de cereale de mai înainte ar fi fost încadrate în monopol, care nu lovește nici în inițiativa privată și nici în realitatea proprietății individuale; monopolul — se susține — a eliminat speculațiunea. — Problema monopolului cerealelor în Cehoslovacia nu o pot desvolta mai mult în cadrul acestui articol.

Iară, ceva, despre Partidul agrarian.

*

Organizarea ierarhică a Partidului este următoarea: Organizația locală, cantonală (de plasă), Secretariatul districtual (pe mai multe cantoane), organizația județeană fiecare cu organele lor; foruri superioare de partid sunt: Congresul partidului, Comitetul executiv, Prezența comitetului executiv (la noi, delegația permanentă), Prezența restrânsă (la noi, biroul), Secretariatul general și Președintele. Constatăm lipsa organizației și forurilor provinciale, așa cum sunt la noi.

O problemă importantă în funcționarea unui partid politic este și lăcea a *finanțelor* lui. Agrarienii cehi dau acestei chestiuni o mare atențiune. Ei cheltuesc foarte mult pentru organizare și propagandă.

Înțelegerea avantajelor organizației este mai grea la țărani decât la muncitorii industriali, la socialiști. Socialiștii fiind concentrați în uzine și întreprinderi, obțin — prin organizare — succes și rezultate imediate, cum sunt urcarea salariilor, reducerea orelor de lucru, etc.; cotizarea lor la partid este regulată. Țăranii, în general, plătesc greu: numai cu o educație stăruitoare se pot deprinde țăranii să-și facă și această datorie față de partidul lor. Cât timp această educație nu este realizată, excluderea membrilor din partid pentru neplată de cotizație nu este recomandabilă; i-am împinge spre alte partide.

Partidul agrarian ceh își procură fonduri prin: cotizațiile membrilor, din contribuții extraordinare solicitate, special, de comitetul executiv, din prelevări asupra veniturilor (salarii, diurne, jetoane, etc.) persoanelor, cari au obținut situațiuni prin intermediul partidului, din donațiuni ale persoanelor, instituțiilor și întreprinderilor.

Prelevările asupra veniturilor din funcțiuni obținute prin partid, se stabilesc de către comisiunea financiară. Tuturor funcționarilor Centralelor cooperativelor agricole li-se reține spre exemplu, din leafă, permanent, dela 10 la 20%, pentru partid.

Cotizația fundamentală este de 6 cor. pe an; femeile al căror bărbat este membru al partidului, plătesc 1 cor. pe an. Organizația locală reține un sfert din cotizații, restul îl trimite la Praga de unde un alt sfert se trimite organizației cantonale.

Toate cererile membrilor partidului adresate secretarietelor, administrației centrale a partidului, parlamentarilor, membrilor comitetului executiv, etc. trebuie să fie însoțite de declarația președintelui respectiv că membrul respectiv a plătit cotizația stabilită sau alte sarcini la cari a fost impus.

Organizarea *preseii* partidului agrarian cehoslovac este remarcabilă. La constituirea acestui partid s'a fondat o cooperativă de editură și imprimare, cu răspundere limitată ai cărei membrii au fost și imprimari, cu răspundere limitată ai cărei membrii au fost și sunt recrutați printre fruntașii din toate ierarhiile partidului,

Presa partidului s'a dezvoltat însă mai încet decât partidul. Primul cotidian al partidului „Venkov“ apare în 1906, la cooperativa partidului, împreună cu alte multe publicațiuni. Editura și imprimăria cooperativă a avut în 1936 o cifră de afaceri de 746 milioane coroane și 1481 funcționari. Această cooperativă — numită „Novina“ — are astăzi un capital social de 6.879.000 cor. împărțit în 13.758 cote de câte 500 cor. fiecare. Toată presa și publicațiunile partidului se tipăresc la „Novina“; nimeni nu poate să editeze o publicațiune de partid fără consimțământul formal al forurilor superioare al partidului.

Astăzi partidul agrarian are 12 imprimării răspândite în toată țara și publică 6 ziare zilnice, 31 săptămânale, 3 reviste lunare și 2 reviste trimestriale. Regulamentul partidului obligă pe membrii să se aboneze fiecare cel puțin la un cotidian central și la un ziar provincial; acest lucru nu se prea întâmplă și propaganda pentru realizarea acestui scop continuă.

O caracteristică interesantă în funcționarea partidului agrarian ceh este aceia a *salarizării unor funcționari* ai partidului; statutele prevăd că secretarul districtual, departamental și secretarul general sunt funcționari plătiți de partid; acestora li-se pretinde, în schimb, muncă asiduă de fiecare zi.

La fel este plătit și considerat funcționar al partidului și secretarul general al tineretului partidului. Cheltuielile cu deplasările în interes de partid se plătesc. Președintele tineretului primește indemnizație de deplasări și are un permis general gratuit pe căile ferate. Partidul ține în contabilitatea sa și un cont pentru tineret; în 1936 organizația tineretului a avut un deficit în încasările ei pe care l-a acoperit partidul.

*

Partidul agrarian cehoslovac a dat o mare importanță organizării *tineretului partidului*. Se recunoaște că numai prin organizațiile tinerești ideea agrariană la putut pătrunde în sate. Deja din 1906 s'au constituit grupuri cantonale ale tineretului, iar în 1907 s'a constituit Organizația centrală a tineretului din Boemia, Moravia și Silezia. Congresul din 22—23 Mai, la care am participat, a fost un congres jubilar de 30 ani dela întemeierea tineretului agrarian.

La 1 Ianuarie a. c. Uniunea națională a tineretului agrarian avea 4964 grupuri locale și 132.653 membrii. Organizația tineretului este constituită după legea asupra asociațiunilor și reuniunilor.

Organizând tineretul său, partidul a eliminat discuția și frământările sterpe pe tema generațiilor, dând tineretului locuri efective în ierarhia și viața partidului.

Organizațiile tinerești cuprind tineretul dela 14 la 30 ani. În fixarea acestor limite s'a ținut seama și de următoarele: cetățenii cehoslovaci votează pentru cameră la 21 ani și pentru

senat după împlinirea a 26 ani; eligibilitatea pentru deputați este la 30 ani și pentru senatori la 45 ani. Limita de 30 ani reprezintă deci tocmai hotarul dela care dorința de a candida pentru cameră, este realizabilă și pentruca această dorință să nu se canalizeze defavorabil pentru organizațiile tineresti, tinerii candidați nu mai fac parte din cadrele tineretului. La național-țărăniști, limita de vârstă — 25 ani — corespunde deasemenea exigenței de a nu se lăsa ca organizațiile tineresti să fie frământate de competițiuni, cari strică armoniei și bunei activități a tineretului.

Activitatea tineretului agrarian cehoslovac privește: ridicarea intelectuală, morală, socială, culturală, economică, sportivă, etc. a lumii dela sate și orașe; mijloacele sunt: conferințele, cursurile, propagarea cărții bune, întemeierea de biblioteci, producțiuni teatrale și culturale, răspândirea presei partidului, salvarea bunelor caracteristici ale vieții rurale, a artei țărănești, crearea de muzee etnografice, agricole, etc.

Activitatea intelectuală a tineretului rural are ca punct culminant „Școala superioară liberă țărănească“, care a devenit institutul suprem al educației populare și care organizează cicluri de conferințe și cursuri.

În domeniul muncii agricole tineretul colaborează cu organizațiile profesionale pentru răspândirea cunoștințelor și practicilor moderne în agricultură. Politica socială, asigurări sociale agricole, studii de sociologie rurală, igienă rurală, urbanism etc. sunt totatătea preocupări ale tineretului agrarian. Dintre organizațiile tineresti una dintre cele mai însemnate este aceea a cavaleriei țărănești, pe care am văzut-o defilând în număr foarte mare cu prilejul foarte mare cu prilejul congresului jubilar din Mai a. c.

În afară de lunile de vară, când activitatea tineretului este mai redusă, organizațiile locale trebuie să țină săptămânal o ședință cu toți membrii în care se discută activitatea ce trebuie depusă. Uniunea centrală dela Praga comunică săptămânal organizațiilor comunale un program de activitate pentru executare; în acest program organizațiile pot intercala — în anumite limite — și un program strict local.

Organismul suprem al Tineretului este Uniunea națională a tineretului republican cu sediul la Praga. În diferitele provincii sunt Uniuni provinciale și anume la Praga, Brno, Bratislava și Uzhorod. În cadrul circumscripțiilor electorale sunt grupurile departamentale ale tineretului cari cuprind grupurile cantonale. Unitatea de bază a organizației este grupul local, care se găsește în orice localitate unde sunt cel puțin 15 membri.

Grupurile locale și grupurile cantonale își țin adunările generale în fiecare an. Adunările generale ale Uniunii naționale, Uniunilor provinciale și departamentale se țin din doi în doi ani. În fiecare organizație sunt comisiuni speciale prezidate

de raportorii lor. Astfel sunt: Comisiunea agricolă, care se ocupă de propaganda progresului tehnic în agricultură, având următoarele secțiuni: pentru producția vegetală, animală, pentru organizarea și administrarea întreprinderilor agricole, pentru economia politică, pentru învățământul și educația agricolă, pentru organizarea de expoziții; Comisiunea ridicării intelectuale cu secțiunile pentru învățământul și educația populară, pentru teatru și film, pentru cântec, muzică și dans, pentru ținerea cronicii satelor, pentru conservarea și studiul trăsăturilor caracteristice ale satului și populațiunii, pentru propagarea ideologiei agrare; Comisiunea politice sociale cu secțiunile: pentru cooperatie, igienă publică, chestiuni sociale, impozite și asigurări, mâna de lucru agricolă, administrația autonomă; Comisiunea pentru cultura fizică și sport cu secțiunile: sporturi rurale în general, călărit și cavalerie țărăneasă, tragerea la țintă, ciclism, atletica ușoară și celelalte sporturi (ski, patinaj și natație).

Uniunea națională a tineretului a constituit și o Comisie a afacerilor streine, care se ocupă de raporturile organizației cehoslovace cu organizațiile similare din celelalte State, de mișcarea pacifistă, etc. Uniunea este membră a Uniunii tineretului agrarian slav. Presa tineretului cuprinde un săptămânal „Mlady Venkov“ („Țara tânără“) și pentru Slovacia „Mlady Rolnyk“. „Mlady Venkov“ apare în 10.000 exemplare, în 10—16 pagini, format mijlociu și abonamentul este de 28 cor. anual. „Mlady Rolnyk“ („Țăranul tânăr“) apare la Bratislava, bilunar, în 8 pagini, abonamentul anual 20 cor. La Bratislava apare și revista „Zem („Pământul“) în 2000 exemplare. Mai sunt și alte publicațiuni ale tineretului.

Tineretul își acoperă cheltuelile prin cotizații, serbări, iar lipsurile sunt acoperite și de partid. Baza venitului îl formează cotizația de minimum 5 cor. de membru și pe an; taxele le fixează districtul, organizația locală percepe și reține pentru sine circa 1 cor. iar restul îl trimite Uniunii, care îl repartizează între departamente, provincii și Uniune. Incasările din serbări, etc. rămân toate organizațiilor cari le aranjează. Cartea de membru se reînnoește în fiecare an și se dă în schimbul cotizației; dacă un membru nu plătește nici după 3 invitații, este șters dintre membrii. Odată pentru totdeauna se plătește, la început, o taxă de înscriere de 5 cor., care rămâne complet organizației locale. Secretarul general, secretarii provinciali și funcționarii Tineretului sunt plătiți; deasemenea când primesc delegațiuni li-se plătesc cheltuelile de transport și o diurnă.

Studentimea agrariană. În Cehoslovacia este categoric interzis elevilor din învățământul secundar și de grad mai inferior să fie membrii ai organizațiilor politice; studenții se bucură, din acest punct de vedere, de o libertate nemărginită.

Numărul studenților agrarieni față de acela al tuturor studenților nu este prea mare. Studenții au organizații provinciale — Boemia, Moravia-Silezia, Slovacia și Rusia subcarpa-

tică — strănse în Uniunea centrală a studenților agrarieni cu sediul la Praga.

Pentru a fi acceptat într'o organizație studențească agrariană, studentul respectiv trebuie să declare că își însușește doctrina și programul partidului. Se mai cere apoi ca studentul să fie membru al Tineretului agrarian; se mai poate rămâne membru al organizației studențești și încă 2 ani după trecerea ultimului examen. Uniunea primește o cotizație anuală dela fiecare membru de 8 cor. Anul acesta s'au plătit în plus 2 cor. pentru organizarea congresului. Uniunea își completează mijloacele financiare prin subvenții dela partid.

Uniunea se ocupă de organizarea instrucției și educației politice și economice a membrilor ei, propagă agrarianismul în lumea dela saté precum și progresul economic, intelectual și social, prin conferințe, cercuri de studii, publicațiuni, etc.

Uniunile provinciale plătesc Uniunii centrale o cotizație anuală de 1 cor. de fiecare membru.

Uniunea centrală are organele următoare: Congresul, Comitetul executiv și Preziidența. Congresul se ține tot la 4 ani; Uniunile provinciale trimit în Congres 1 delegat de fiecare 10 membrii. Comitetul executiv se compune din delegații organizațiilor provinciale și anume câte unul de fiecare 50 membrii. În Preziidență, fiecare Uniune provincială are câțiva delegați.

Uniunea centrală ține contact cu organele centrale ale partidului, cu miniștrii și deputații acestuia; și organizațiile provinciale întrețin asemenea raporturi. În fiecare an Uniunea centrală organizează cursuri de politică agrară într'o parte oarecare a republicii, despre probleme politice, sociale, culturale, economice, cursuri ținute de oameni competenți. Aceste cursuri sunt frecventate, deobicei, de 40—50 studenți; tot Uniunea organizează și excursiuni în țară și în streinătate.

Organizațiile studențești colaborează cu organizațiile Tineretului; uneori aceiași tineri dețin însărcinări în ambele organizațiuni. La'nceput mișcarea agrariană printre studenți a fost ridiculizată, privită cu puțină simpatie; prin acțiune, mișcarea și-a dovedit eficacitatea. Astăzi sunt peste 2000 studenți agrarieni.

Studentimea cehoslovacă agrariană își are la Praga un impozant colegiu: *Colegiul Svehla*, cu mari dimensiuni, înzestrări și confort. Clădirea colegiului, efectuată în 1925, a costat 7 milioane coroane; banii s'au strâns din dotația Statului (2 mil. cor.), printr'o loterie publică specială, s'au vândut țigle, subvenții dela membrii și instituții și prin capitalul social al cooperativei.

Colegiul Svehla este o cooperativă la care studenții plătesc o cotă socială de 500 cor. Sunt membrii ai cooperativei și membrii maturi ai partidului. Președinte al cooperativei este dl. F. Klindera; colegiul e supravegheat de un comitet de studenți. Cei, cari au terminat studenția, rămân, deobicei,

membrii ai cooperativei. Studenții din Colegiu plătesc lunar 400—550 cor., primind în schimb toate serviciile. Cei săraci primesc burse; în colegiu sunt circa 300 studenți dintre cari circa jumătate au burse plătite de Stat.

*

Tineretului agrarian i-s'au deschis drumurile în toate organele partidului. El este controlat de președinții organizațiilor locale, cantonale, etc. În organizația cantonală a partidului sunt doi reprezentanți ai organizației cantonale a tineretului. La fel și în organizațiile superioare de partid, Tineretul își are reprezentanți și în Comitetul executiv al partidului (între 15—20 membrii.) În delegația permanentă a partidului formată din 20 membrii este și Președintele general al Tineretului.

O mare parte din succesele partidului agrarian se datoresc organizațiilor lui tineresti pentru care partidul are toată înțelegerea, aprecierea și căroră le acordă un sprijin nelimitat. Din această cauză colaborarea între partid și tineretul lui a fost totdeauna armonică; partidul a fost reprezentat totdeauna în organizațiile tineresti și viceversa. De sigur, Tineretul, ca orice altă organizație, este subordonat Comitetului executiv al partidului și Prezidenției sale.

Organizația Tineretului a dat partidului republican agrar personalități de seamă. Astfel, Președintele de astăzi al Partidului a fost primul secretar al Uniunii tineretului. Dni Cerny, ministrul de interne, Machnik, ministrul apărării naționale și Zadina, ministrul agriculturii, deci 3 dintre cei 4 miniștrii agrarieni din actualul guvern, împreună cu președintele partidului, și-au început cariera politică în organizația Tineretului, precum și dl. Stoupal, vice-președinte al partidului. Deasemenea majoritatea covârșitoare a parlamentarilor agrarieni și personalități însemnate din viața publică și-au făcut ucenia lor politică în organizațiile tineretului.

Manifestația dela 23 Mai a. c. a tineretului agrarian prilejuită de sărbătorirea a 30 de ani dela întemeierea organizațiilor tineresti, a dovedit marele aport de entuziasm, idealism, spirit civic, forță și devotament pe care îl aduce tinerimea acțiunii și prestigiului partidului agrarian cehoslovac. Înțelegerea rostului tineretului în viața de partid dă organicitate, continuitate și armonie acțiunii politice; partidul școlă este unul dintre cele mai fericite instrumente de propășire cetățenească. Partidele, cari nu înțeleg aceste lucruri elementare, trăesc vegetând sau mor prin inaniție, sunt simple unelte de agitație sau exploatare a puterii; o viață publică evoluată le elimină și o populațiune cu duh cetățenesc le respinge.

*

Poporul cehoslovac este condus de oameni cu simțul datoriei foarte dezvoltat, de buni patrioți cari sunt formați și furnizați într'un număr apreciabil de partidul republican al agricultorilor și micilor țărani. Gândirea și acțiunea lor par a

fi stăpânite și de îngrijorarea situațiunii grele în care se află țara lor printre celelalte State europene.

Posibilitățile legate de prezența continuă la guvern a agrarienilor au dus chiar la un exces de organizare; instituționalismul și biurocratismul agrar depășesc, întrucâtva, progresele reale ale agriculturii și agricultorilor cehoslovaci din ultimul timp. Agrarienii cehoslovaci vor să onoreze situațiunea lor de centru al mișcării agrariene europene prin manifestațiuni internațional-agrar și prin sporirea instituțiunilor, cari să dea prestigiu agrarianismului lor. Dar Biroul internațional agrar pare a se rezuma, în ultimul timp, numai la publicarea trimestrială a buletinului său și la marea amabilitate a secretarului său general, dl. K. Mecir. Dealtfel, înăbușirea mișcării țărănești în Bulgaria, scăderea spiritului combativ al țărănismului croat după moartea lui Radici, au nestrâns dimensiunile „internaționalei verzi”; numai partidul național-țărănesc român, cel agrarian cehoslovac, și partidul agrarian francez mai justifică rațiunea de a fi a acestui Birou internațional agrar al cărui rost de existență ar fi mai întemeiat la București, sediul central al celui mai mare partid țărănesc din Europa.

VICTOR JINGA.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Structura socială a Cehoslovaciei

Războiul mondial — consecință a ciocnirii imperialismelor europene și deci a contrastelor din structura social-economică a societății capitaliste liberale — înseamnă sfârșitul unor forme spirituale de gândire și a unor instituțiuni cari au reglementat și au dirijat înainte viața economică și socială a epocii antebelice. Confirmă acest războiu prin consecințele sale dezastruoase, falimentul liberalismului și individualismului economic. A fost sentința definitivă și inapelabilă a dialecticei sociale contra unor instituții cari duseseră societatea umană — prin concurență și libertatea celui mai tare de a distruge pe cel mai slab economic — pe cel lipsit de mijloace de producție — la anarhizare și atomizare a căror consecințe a fost războiul. A fost o sentință care consfințea dreptul celor mulți la viață și la conducere proprie. Era semnul unui veac nou. O nouă epocă cu o nouă spiritualitate, cu o nouă mentalitate socială. Apărea aduse de evoluția permanentă o nouă lume a valorilor materiale și spirituale, Alte instituții, alte fundamente la baza nouilor state. Apunea o veche formă economică. Se iveau zorile unei mai juste ale unei economii etatiste. Apărea o nouă formă de stat în locul celui liberal, statul diriguitor al vieții economice și în foarte multe cazuri statul producător.

Masele îndobitocite de războiu doreau pacea și reforme sociale. Cereau o democrație politică și economică. Cereau împărțirea pământurilor pentru aceia cari au apărat și format statele cu viața lor. Apar după războiu imediat și devin de o actualitate acută marile probleme de reforme sociale, cari se cereau nealțate.

Războiul însemna așa dar sfârșitul unei politici economice, a liberalismului și adaptarea la noile concepții de viață la noile forme de gândire și de activitate economică. Se cerea o politică socială de intervenție din partea statelor în favoarea maselor proletarizate atât din industrie cât și din agricultură. Se creau acum noile fundamente economice ale statelor. Se cerea deci foarte multă seriozitate, temeinicie și abnegație în noua fundamentare socială. În țările agricole se impunea o nouă repartiție a pământurilor. Era o operă de justiție socială și o mare operă națională. De rezolvarea ei depindea însăși viitorul economic al țării. O serioasă și echitabilă *reformă agrară* cu toate *reformele care se mai impuneau* spre a o desăvârși au fi însemnat o solidă fundamentare a noului stat românesc și a proaspetei noastre democrații. Era aceasta o solidă dar foarte necesară bază a democrației noastre politice și a bunei funcționări a economiei naționale. Trebuia făcută deci desbrăcați de orice interes de clasă. Căci un țaran bine înstărit economiceste cu o exploatarea rațională a solului ar fi însemnat un bun consumator al produselor industriale, dar având independența economică, ar fi fost și un cetățean liber și conștient de drepturile sale, lucru care nu prea convenea marelui capital.

Clasa noastră conducătoare a pus mai pe sus de interesele statului interesele sale de clasă. Deaceia reforma agrară care au făcut-o, a fost mai mult o parodie și un mijloc nou de exploatare prin subjugarea economică a țărănimii. Și ca o consecință logică viața nouă, democratică, la noi e tot o parodie, parodie care a determinat ruina economică a poporului.

O reală libertate și democrație nu poate fi concepută fără o fundamentare temeinică asemănătoare în structura economică.

Cehoslovacii, datorită seriozității, dragostei de popor, muncii intense și cinstitute a conducătorilor și mai ales vederilor largi ale președintelui *T. G. Masaryk*, marele lor filosof social precum și gânditorul agrarian *A. Svehla* sesizând momentul istoric în toată importanța lui, au luat hotărâri energice și definitive, corespunzătoare timpului, punând baze solide noului stat democratic. Nu s'au lăsat influențați nici de interesele marelui industrii nici de acelea ale marelui proprietăți ci numai de ale poporului, care forma marea masă a muncitorilor agricoli și industriali. Noua politică economică a ofst determinată numai de interesele acestora.

Viața socială privită în perspectiva istoriei prezintă două elemente componente. Valorile materiale și valorile de natură spirituală. Interacțiunea acestor două realități distincte alcătuiesc însăși evoluția socială. Instituțiile, care s'ar părea că sunt o nouă realitate nu sunt decât valori spirituale materializate, forme de gândire concretizate în social.

Această concretizare în fluiditatea vieții istorice le dă o notă de conservatorism, de permanentizare, care vine în directă contradicție cu permanenta dialectică socială.

Aspirațiile omenirii îmbracă sub imperiul transformărilor, noi și noi forme de valori spirituale. În așa fel că din timp în timp să împune o nouă adaptare a instituțiilor, care nu mai corespund nouilor valori materiale și spirituale, nouilor forme de producție și nouilor forme de gândire apărute. Necesitatea aceasta de revizuire e legitimată și cerută de însăși, mersul normal evolutiv al societății. Și marii conducători au fost aceia, cari interpretând just procesul de transforme și înțelegând dialectic stadiul de evoluție, au dat reformele corespunzătoare timpului.

După revoluții și războaie au pus baze serioase nouilor state numai aceia, cari au prins sensul și spiritul evoluției.

Este cazul lui Napoleon, care a fost creator de noi instituții legislative, care sintetizau aspirațiile clasei burgheze, în ascensiune și cari s'au păstrat până în zilele noastre, când nouile prefaceri le-au scos în mare parte din actualitatea socială.

*

Instituția proprietății agrare este cunoscută din cele mai vechi timpuri. Nu voi insista asupra originii și a formei private sau colective sub care s'a perzentat în primele începuturi cari au intrat în lumina istoriei. Fapt cert este că în diferitele faze în care o cunoaștem se prezintă sub formă diferită. Sub aspectul său instituțional ea a îmbrăcat întotdeauna forme și justificări diferite în cursul veacurilor. În epoca feudală și în cea dinainte de război — deși împărțită între timp — o găsim sub forma de mare proprietate concentrată în mâini puține. Ceeace confirmă teza concentrării și în agricultura chiar dacă aceasta se face într'un tempo mai lent.

Această concentrare determinase în mod natural o serie de efecte destul de caracteristice structurii societății: exploatare rațională, exportul în mari cantități dar și o altă consecință destul de importantă în urmări: *proletariatul agricol* cu exodul satelor în spre orașe și o serie întregă de consecințe dezastruoase pentru economia națională.

*

După războiul și în Cehoslovacia domina „dorința generală a masselor de a completa și de a întări democrația politică prin democrație economică, și care a provocat o impunătoare mișcare a masselor rurale pentru reforma agrară“.

Sub presiunea revoluției rusești 15 state din Europa au procedat la o lichidare a ultimelor rămășițe feudale, dând o mai justă repartitie a pământurilor și ajutând prin aceasta exploatarea țărănești mici și mijlocii.

Au fost expropriate în toată Europa cam 20.000.000 ha, ceea ce înseamnă o nouă reconstrucție agrară.

În Cehoslovacia repartitia proprietății, în urma vicisitudinilor istorice prin care a trecut, era foarte injustă.

În Bohemia numai familia Schwartzenberg stăpânea $\frac{1}{30}$ din suprafața cultivabilă; iar în Moravia familia Lichtenstein poseda 5% din suprafața totală.

Zecile de mii de familii țărănești erau silit să ducă o viață aproape animalică fiind siliți să trăiască pe o proprietate sub 2 ha. Incultura și moralitatea erau îngrozitoare.

Pentru o icoană mai completă vom da aci un tablou asupra repartitiei proprietății rurale în Cehoslovacia înainte de războiul mondial.

Repartitia proprietății rurale în Bohemia, Moravia și Silezia:

<i>Intinderea bunurilor</i>	<i>Numărul exploatărilor</i>	<i>Suprafața</i>	
		<i>Ha.</i>	<i>%</i>
$\frac{1}{2}$	667.526	102.232	1.32
2—1	201.232	144.393	1.86
1—5	357.368	817.539	10.53
5—10	103.497	744.049	9.60
10—20	94.960	1354.688	17.45
20—50	51.813	1449352	18.67
50—100	4.181	276.924	3.57
100—500	1.693	328.908	4.20
500—1000	214	154.240	1.90
1000—2000	165	240.503	3.10
2000—	230	2150.680	27.21
Total:		1,483.042	7760.568 100

Din 1,483.042 de exploatare agricole 6389 numai posedau 3,148.289 ha, din cele 7,760.568 adică 40.56%.

Numai 230 de proprietari dețineau o întindere de 2150.680 ha., în timp ce 868.758 de țărani nu posedau 248.625 ha., adică 3.18%.

Situația era cu mult mai rea și mai apăsătoare pentru țărani însă și în Rusia Subcarpatină Slovacia.

Având o imagine clară asupra structurii economice a diferitelor provincii cari azi alcătuiesc statul Cehoslovac, putem avea și o imagine clară asupra proletarizării agricole; asupra exodului satelor, mizeriei și înculturii care domina asupra exploatareii capitaliste a marelui proprietăți precum și a tuturor consecințelor dezastruoase.

Această mare proprietate funciară mai era împiedicată însă la un proces natural de divizare în afară de liberul joc al legilor economice și de niște instituții cu caracter juridic din

ecolul al XVI-lea: instituția fideicomisară, care obligă ca proprietatea agrară nobiliară să fie transmisă în întregime unui singur moștenitor.

Procesul de formațiune al marelui proprietăți a variat dela epocă la epocă. El a fost destul de accelerat și a dus la proletarizarea satelor în același timp pământurile — din cauza marelui întinderi — rămăneau nelucrate.

În imposibilitate de a exploata singuri aceste imense întinderi, nobilii au fost constrânși de împrejurări să arândeze pământurile din nou la aceiași dela cari le-au luat. Procesul de arândare la micii proprietari se poate constata din următoarele date: din 779.155 ha, ale marelui proprietăți din Bohemia și Moravia în 1919 erau arendate 339.757 ha, adică 43.6%; iar în Slovacia erau arendate în 1919 cam 331.596 ha, deci 52.6% din total.

Aceasta era și în Cehoslovacia situația înainte de războiu, când țărani au fost chemați să apere statul cu care nu aveau nimic comun, decât exploatarea legalizată a nobililor.

Această constituia încă una din bazele subrede ale monarhiei.

Și noul stat a dat dovadă pe lângă spirit de justiție socială și de o reală cunoaștere a insuficienței structurii sociale.

De aceea a procedat urgent la marea reformă.

*

Arătam mai sus contrastul accentuat din structura economică a republicii Cehoslovace în momentul formațiunii ca stat independent: O mare proprietate agrară în mare parte neexploată și în cea mai mare parte arendată la țărani mijlocii, iar de cealaltă parte o proletarizare crescândă a satelor și exodul spre orașe. Dar alte efecte-consecințe a acestor cauze erau și mai dezastruoase: erau emigrațiile sezoniere în Franța, Germania și în America. Între anii 1840—1910 au emigrat 1,280.586 numai din provinciile istorice. Iar din 1900—1913 au emigrat 769.124 de țărani proletarizați.

Emigrația se ridică cam la 60.000 de persoane în fiecare an. Aceasta raportată la populația totală reprezenta un mare pericol pentru forțele biologice ale națiunii noului stat în formație. Statisticile ne arată, că emigrația cea mai mare era din ținuturile cu proprietate domeniială și că cel mai mare număr din emigranți îl dădeau micii țărani, pe cari proprietatea mică nu-i mai putea hrăni.

Acesta era unul din efectele dezastruoase ale acestei structuri economice hipertrofice și a constituit una din cauzele principale, cari au determinat marea reformă fonciară în republica vecină. Nu a fost însă unicul efect. Căci în înlănțuirea și intervențiunea causală din viața socială fenomenele nu au loc izolate și de cele mai multe ori un efect devine la rândul său cauză generatoare de alte înlănțuiri.

Lipsa de proprietate a avut și o dezastruoasă influență

asupra naționalității care scade în mod nimicitor și a mortalității care crește. A avut cu alte cuvinte o influență dezastroasă asupra creșterii populației în general.

Standardul de cultură și de civilizație depind întotdeauna de astfel de stadii și raporturi. Reflexul acestor repartiții in-juste a bunurilor economice fiind piedeci serioase în calea culturalizării unui popor.

Popoarele cu cea mai înaltă cultură fiind acelea, unde s'a ajuns la o cât mai mare independență de viață economică și a unui cât mai mare număr de indivizi. Căci progresul culturii și al civilizației umane numai atunci va lua un ritm mai accelerat, când vom avea o complectă eliberare a vieții spirituale de tirania servituției economice. În sistemul actual însă cea mai mare parte din totalitatea indivizilor îndeplinesc numai *funcțiuni economice de producător și consumator, fără nici o activitate spirituală creativă.*

*

Reforma agrară s'a aplicat numai după o serioasă cercetare a realităților sociale și a structurii economice. Aceste cercetări au stabilit superioritatea micii proprietăți țărănești asupra marelui proprietăți capitaliste.

Superioritatea este mult vădită din punct de vedere demografic și economic. Superioritatea demografică deoarece proprietatea familiară țărănească poate hrăni un mai mare și mai bine număr de membrii. Superioritatea economică ca producție fiindcă mica proprietate țărănească este lucrată mai intensiv iar proprietarul fiind mai direct interesat în producție, produce mai mult și mai de bună calitate. Toate aceste avantagii numai dacă proprietatea nu e compusă din parcele mici improprii exploatării raționale tehnice.

În proprietatea mare bazată pe exploatarea salariată, muncitorii agricoli conștii de exploatarea lor lucrau cu mai puțin interes totdeauna. Măsurile pe cari le-au luat în această direcție, se bazează pe o serioasă cercetare științifică. Nici odată nu au împrumutat ceea ce nu avea o bază socială organică.

Seriozitatea acestor cercetări anterioare pe baza cărora s'ua luat hotărârile legislative, precum și reformele anexe acestor exproprieri agrare, au determinat reușita acestor reforme în structura economică a Cehoslovaciei și toate consecințele fericite.

Principiul fundamental pe care se bazează această reformă agrară a fost: *înlocuirea proprietății agrare capitaliste care exploata muncitorii agricoli și cauza proletarizarea și mizeria cu proprietatea familiară țărănească superioară în consecințele sale de ordin economic și cultural.*

Era deci un principiu de natură economică și nu politică.

*

După această cercetare științifică a realității oamenii de

stat au trecut la legiferare. Cunoscând din statistici serioase cât de mare era procentul arendărilor, pentru a ușura cât mai mult aplicarea și reușita reformei, au pus ca principiu la baza legii din 19/XI. 1918: *lozinca: tot pământul aparține aceloră cari îl cultivă*. Toate terenurile unui proprietar cari trec peste 150 ha. pământ cultivabil sau 250 ha. pământ în general, sunt sechestrate de către stat. Aceste pământuri aparțineau la 1931 mari proprietari, iar întinderea de pământ de care dispuneau erau de 4,021.617 ha. Au fost lăsate proprietarilor 2,000.000 ha., deci cam 50%, iar restul de 2,000.000 ha. au fost distribuite la micii proprietari. Din acestea însă numai 1,000.000 ha. sunt cultivabile pentru agricultură.

Au fost distribuite până acum următoarele suprafețe:

- 11.4% din toată suprafața agricolă;
- 13.9% din toată suprafața nonagricolă;
- 12.6% din toată suprafața dela Stat.

O mare parte din pământuri au fost date micilor fermieri, cari nu aveau mai mult de 30 ha.

Până în 1935 li-se împărțiseră acestora 783.544 ha., din care 640.000 ha. cultivabil. S'au mai distribuit 80.000 de parcele pentru construcții atât la persoane individuale, cât și cooperativelor de construcție.

În ceea ce privește colonizarea, s'au format 242 grupe cu 3.068 exploatațiuni agricole cu întindere totală de 40.000 ha.

Construcțiile vechilor ferme particulare au fost păstrate cu un teritoriu de 50—100 ha. și au fost date o parte vechilor angajați ai domeniilor respective, sau cooperativelor, cari aveau o cultură profesională, precum și Statului. S'au creat în total 2.281 proprietăți de acest fel cu o întindere de 226.000 ha., primind cam 12% din toate pământurile împărțite prin reforma agrară.

Atribuirea pădurilor s'a făcut mai ales statului, comunelor și cooperativelor. S'au distribuit în 2.368 cazuri într'o întindere de 755.000 ha.

Statul a primit cam 2/3 din tot. Suprafața totală, care a fost expropriată, este de 3.95 mil. ha., din care 2.44 mil. ha. păduri.

*

Acțiunile duse de colectivități pentru o soartă mai bună, formează una din trăsăturile permanente ale istoriei umanității și totodată unul din aspectele cele mai caracteristice. Dorința de mai bine, lupta împotriva conformismului și a anihilozărei, sunt factorii cari constituiesc o parte din complexul dinam social.

În tendința lor transformatoare indivizii grupați în colectivități, triumfă de cele mai multe ori să impună forme noi de viață în scopul social sacrificând cele vechi.

Pentru la consolidarea serioasă noile baze care se puneau Republicii, conducătorii au luat o serie de măsuri care să ajute la o exploatare rațională și la o producție intensivă a pământului distribuit prin reforma agrară.

În acest scop s'au creat anume instituții și fonduri financiare, care au ajutat foarte mult desăvârșirea reformei. Reforma agrară n'ia fost suportată de bugetul statului, ci de proprietarii cei noi, cari au primit credite foarte ușoare prin diferite instituții financiare și fonduri special înființate. A fost creată Banca de Despăgubiri cu un prim fond de 150,000.000 Kc., dat de către stat. Fondul de colonizare și acel pentru ajutorarea empușcaților, au primit fiecare din partea Statului suma de 25,000.000 Kc. ca ajutor, urmând ca aceste instituții imediat ce-si vor fi terminat misiunea, să restituie aceste ajutoare Statului.

Cheltuielile reformei au fost acoperite prin prețul pământului plătit de proprietarii cei noi. Prețul a fost fixat după acel mijlociu din 1913—1915 care era mult mai ușor. Aproape 35% din pământ a fost atribuit prin contracte speciale de vânzare-cumpărare sancționate de Oficiul fonciar. Marii proprietari în urma acestor contracte au primit în schimbul pământului suma de 2.5 miliarde Kc.

O mare parte din cei împroprietăriți erau proletari agricoli, cari nu dispuneau de nici un mijloc de producție și nici de mijloacele necesare cu care să le cumpere. Pentru a nu determina o totală răsturnare și compromitere a producției agrare. Statul avea datoria să pună la dispoziție fondurile necesare procurării utilajului agricol necesar noilor exploatați. Cooperativele de credit și-au îndeplinit rostul adevărat în aceste începuturi ale noilor raporturi de producție agrară.

Prin intermediul lor au fost date cam 11,000,000,000 lei noilor proprietari. Iar Oficiul Fonciar a mai distribuit în afară de aceasta încă 2,000,000 lei prin mijlocirea instituțiilor financiare, cu cari a încheiat un acord special. Din toate acestea rezultă seriozitatea cu care au fost rezolvate reformele structurii economice la Republicii vecine.

În afară de aceste măsuri de ordin economic s'au mai luat și măsuri cu caracter juridic pentru a proteja pe acei cari au fost împroprietăriți. S'au luat diferite măsuri pentru a împiedeca revenirea la vechea formă de proprietate mare capitalistă. Era necesară această intervenție a legiuitorului, fiindcă altfel ar fi izbucnit din nou conflictul între clase, accentuându-se din nou contrastele din structura agrară. Tocmai ce s'a urmărit prin reforma agrară: înlăturarea acestor contraste. Lozinca: „agricultor liber pe pământ liber“ a fost înlocuită prin: „agricultor protejat pe pământ protejat“. Să văd din aceasta progresele făcute de concepția economiei dirijate.

Tot măsuri aduse de noile concepții sociale asupra pro-

prietății au legalizat și restricția în ce privește *îndatorirea*, care aduce întotdeauna vânzarea silită și criza familială.

S'au mai adus restricții în ceea ce privește libertatea de divizare și de parcelare a pământurilor. Căci parcelarea cu suprafețe prea mici aduce o pierdere enormă pentru proprietar în producție.

Au fost împiedecate și aici vânzările silită ale micilor proprietari și cu tot sistemul cooperatist de producție, credit și valorificare s'a simțit nevoia și aici ca să se reglementeze datorile agricole, reducându-se parte din ele cu '35%—45%', iar la o altă parte prelungindu-se scadența până la 1945.

Toate aceste măsuri au meșit să atenueze foarte mult consecințele schimbării din structura agrară ca scăderea calitativă și cantitativă a producției agrare și apoi să înlăture în mare parte consecințele (dezastruoase ale crizei agrare.

Prin reforma agrară Cehoslovaciei au reușit în mare măsură să atingă scopurile cari le-au urmărit: înlăturarea conflictului acut dintre posedanți și neposedanți în agricultură; împiedecarea proletarizării populației agrare și a consecințelor acesteia: slăbirea biologică a poporului datorită mizeriei și degenerării, ridicarea standardului de viață materială și culturală a clasei țărănești și prin toate acestea *fundarea definitivă și serioasă a Republicii Cehoslovace*.

Căci sunt șubrede temeliiile unui stat cu o țărănime subnutrită, analfabetă, roasă de boli și de mizerie.

Un alt element structural al statului democratic cehoslovac și unul din cele mai fundamentale este fără îndoială Cooperația, sub toate formele ei: *de producție, consum, valorificare și credit*. Cooperatizarea a fost cea, care a consolidat statul vecin prin desăvârșirea și consolidarea reformei agrare.

Mica proprietate de altfel nici nu poate fi productivă numai într'un regim cooperatist.

Au dus o luptă decisivă și cu strălucite rezultate împotriva *proprietății agricole capitaliste*, care se baza pe exploatarea și pentru *proprietatea agricolă țărănească familială*. Iar desavantajile micii proprietăți parcelare le-au înlocuit în mare parte printr'o cultură rațională intensivă și prin o puternică organizare a cooperativelor de producție, valorificare și de credit. Cehoslovacia este astăzi o țară aproape în întregime cooperatizată.

Cooperația este celula de bază a unei adevărate democrații sociale, ea singură eliberându-se din exploatarea capitalistă și asigurându-și independența economică și politică.

Prin acest sistem se atenuiază egoismul și individualismul, produs al societății capitaliste, și se crează o nouă concepție a dreptului de proprietate: *proprietatea ca funcție socială în slujba colectivității*.

Valorificarea produselor agricole prin cooperație a ridi-

cat foarte mult standardul de viață al țărănimii ceceae înseamnă un bun deuseu pentru industrie.

Au creat deasemenea *cooperativa de producție bazate pe exploatarea și proprietatea colectivă*. Au construit imense silozuri în mijlocul câmpului de cereale în imediata apropiere de calea ferată. Și tot așa de mari și multe lăptării din cele mai sistematice și mai moderne care sunt tot proprietatea cooperativelor țărănești.

Printr'o înțeleaptă politică economică au creat o întregă industrie de transport mare a cerealelor și în general a tuturor produselor țărănești în produse fabricate pentru export.

Exploatarea capitalistă, care se exercită asupra clasei țărănești mai ales în procesul de circulație a bunurilor a fost aproape cu desăvârșire înlăturată. Cooperativele n'au fost create ca la noi pentru căpătuiala clientelei politice și nici pentru dividende serviciile fiind prestate chiar de conducători în mod absolut gratuit.

La noi capitalul bancar liberal era amenințat în existența sa și în rațiunea sa de a fi — exploatarea — de o serioasă organizare a cooperativelor și de aceea a dus o luptă surdă și disperată prin diferite metode de compromitere a sistemului și mai ales a acelor, care vroiau să-l introducă în mod serios.

Cooperativele agricole sunt organizate în cooperative locale și cooperative centrale-districtuale. Cele mai multe și mai bine organizate sunt cele de credit, tip Raiffeisen numite aci „Kampelicky“, după întemeiorul lor. Aproape nu există sat, unde să nu fie organizate aceste cooperative. Imediat după ele ca importanță vin cooperativele de înmagazinaj.

Situația din 1934 statistic era următoarea:

- 6089 cooperat. de păstrare;
- 335 coop. de înmagazinare;
- 435 coop. de lăptărie;
- 75 coop. mori și brutării;
- 329 coop. distilării și fabrici de amidon;
- 32 coop. pentru cicoare;
- 34 coop. pentru in;
- 214 coop. agricole de producție;
- 204 coop. pentru creșterea vitelor.
- 2121 coop. electrice;
- 158 coop. de construcții;
- 279 diverse.

11.415 coop. agricole.

Cooperativele locale sunt grupate în cooperativele centrale și toate acestea sunt grupate în marea organizație „*Centrocooperativă*“ cu sediul la Praga.

Numărul total al cooperativelor de credit în anul 1936

erau de 6089 unități, cu un număr de 1,230.000 membri, cu 8.500.000.000 Kc. Scopul acestor cooperative agricole este de a înlătura uzura dela sate și mai ales de a ajuta producția. Dobânda care o încasează (dela țărani variază între $4\frac{1}{2}$ —5% numai. În 1935 bilanțul „*Centrocooperativei*“ avea un activ de 3.896.331.464 și numărul părților sociale era de 37.746.400.

Nu de mult timp în Cehoslovacia s'a introdus monopolul cerealelor care-i exercitat și finanțat tot de „*Centrocooperativa*“, prin cooperativele de înmagazinare, care cumpără toate cerealele. Aceste cooperative au cumpărat în 1935/36 peste 68% din totul ceea ce face 136.321 vagoane cereale.

Aceste cooperative de înmagazinare procură țăranilor tot ce au nevoie pentru exploatare. Cele 12 cooperative centrale grupate în „*Centrocooperativa*“ au livrat în 1936 280.634 vagoane măfuri în valoare de 2.677.366.000 Kc. Iar cooperativele pentru valroificarea vitelor au livrat 237.240 capete în valoare de 212 milioane Kc.

Pentru a ilustra evolutiv progresul făcut de cooperatizare, voi da câteva date asupra capitalului social și asupra părților sociale:

Anul:	No. Uniunii centr. coop.:	No. părților sociale:
1895	2	9.000
1900	6	89.000
1910	9	736.000
1920	10	7,620.000
1935	12	37,746.000

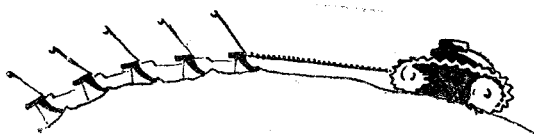
Din aceste date statistice se poate constata progresul uriaș făcut de cooperația cehoslovacă. Cooperația constituie fundamentul noului stat vecin.

Prin voința poporului cehoslovac, cu aleasă educație socială, și prin sprijinul conducătorilor serioși și luminați s'a ajuns la realizări reformiste, cari au atenuat foarte mult conflictul dintre clasele sociale și la un ridicat standard de viață.

Și toate acestea realizări în favoarea țăranimii, într-o țară cu o populație rurală de numai 36%.

Prin aceste reforme structura socială a Cehoslovaciei este foarte mult consolidată, iar *democrația politică* — în urma acestei accentuate *democrații sociale*, — a devenit o realitate structurală, constantă și fundamentală.

BUCUR SCHIOPU.

Cehoslovacia în bazinul dunărean

S'a vorbit așa de mult de un proiect de colaborare economică a țărilor din Bazinul dunărean, încât nu putem trece cu vederea faptul că azi — când ne ocupăm de Cehoslovacia — să nu încercăm să studiem, cum se integrează economia națională a republicii în cadrul economiei dunărene și care sunt legăturile de schimb ale acestei economii cu restul economiilor naționale din Bazin.

Regiunea dunăreană are o structură geografică și economică specifică. Delimitarea acestei regiuni este foarte greu de făcut. Profesorul francez Emm. de Martonne încadrează regiunea dunăreană în Europa Centrală în care intră următoarele state: Germania, Elveția, Austria, Ungaria, Cehoslovacia, Polonia și România. Această delimitare nu se deosebește prea mult de cea făcută de Germani înainte de războiu. De ex. Dr. Fr. Heidrich scrie în cartea *Mitteleuropa*, că „granițele fizice ale Europei Centrale se întind dela Marea Baltică până la piciorul de sud ale Alpilor și până la Adriatică, dela Munții Vosgi până în Balcani și Marea Neagră”.

Dacă luăm în considerare delimitarea de mai sus, observăm că Europa Centrală o putem împărți în două: a) la nord de Alpi. Germania și b) la sud-est de Alpi până în Balcani și Marea Neagră, cuprinzând statele: Austria, Cehoslovacia, Ungaria, Jugoslavia și România. În consecință vedem că pentru regiunea geografică a Europei Centrale dela nord de Alpi avem un singur stat, deci o singură economie națională, pe când, pentru regiunea dela sud-est de Alpi avem cinci state, fiecare cu economia ei, și mai ales fiecare cu o tendință mai mult sau mai puțin accentuată de supremație economică.

Factorii geografici își au punctul central în marele fluviu Dunărea, care dă denumirea regiunii.

Factorii politici în această regiune sunt determinanți pentru o înțelegere economică. Acești factori au influențat ca statele de aici să aibă orientări deosebite: Mica Înțelegere (Cehoslovacia, Jugoslavia și România) duce o politică de înțelegere, de colaborare și mai ales de păstrare a situației actuale a statelor politice, reprezentând realizarea statului național în posibilitățile sale optime; Ungaria și Austria (prin pactul dela Roma) duc o politică — dacă nu chiar opusă — dar

desavantajoasă pentru o colaborare a acestor state în cadrul regiunii dunărene.

Deși, despărțite din punct de vedere politic, statele din Bazinul dunărean au o importanță deosebită din punct de vedere economic. Datorită marelui fluviu ce le străbate, precum și faptului că sunt așezate pe drumul comercial dintre Europa de vest și răsărit, aceste state și-au consolidat vieța economică într'un timp mult mai scurt decât alte state.

Incercând o definiție a acestor state după structura economică, riscăm să nu vedem adevărata oglindă a situației. Totuși, vom face aceasta pentru a vedea mai clar posibilitățile de colaborare economică a acestor state.

După ocupația locuitorilor, statele din Bazinul dunărean au următoarea situație (procente din totalul populației):

	<i>Agricultură</i>	<i>Industrii</i>	<i>Comerț etc.</i>
Cehoslovacia	40	34	10
Ungaria	51.8	20	—
Austria	40	34	15
Jugoslavia	75.9	9.8	3.2 ¹⁾
România	65—75.		

În consecință vom avea în Bazinul Dunărean state industriale: Cehoslovacia și Austria, state cu economie mixtă: Ungaria și state agrare: Jugoslavia și România.

Cehoslovacia se împarte în mai multe regiuni naturale care coincid cu o delimitare administrativă: Boemia (52,064 km.²), Moravia (22,315 km.²), Silezia (4,432 km.²), Slovacia (48,936 km.²) și teritoriul autonom al Rusiei Subcarpatice (12,656 km.²). Suprafața totală a Republicii este de 140.403 km.², ceea ce o clasează din acest punct de vedere al 13 stat din cele 27 state europene.

Din punct de vedere fizic, Cehoslovacia este lipsită de unitate, fiind lungă de 900 km. și largă de numai 150 km. Relieful ei este foarte variat. La apus este podișul Boemiei, imediat spre răsărit se află culmile ondulate ale Moraviei, urmând câmpia Moraviei și a Slavoniei ocrotită la nord de masivul Tatra (Vysoké Tatra 2663 m. și Niské Tatra 2045 m.), iar spre răsărit crestele Carpaților nordici despart Cehoslovacia de Polonia.

Climatul Cehoslovaciei este continental. Apele ei se duc sau spre nord (Elba, Oder), sau spre Dunăre (Morava, Vah și Tisa). Populația Cehoslovaciei este de 15,184,000 (1936) locuitori, cu o densitate de 107 pe km.². Regiunile cele mai populate sunt cele industriale. După recensământul din 1930, la oraș

¹⁾ Această repartitie are un procent de relativitate ușor de înțeles din cauza dificultăților ce se întâmpină la definirea noțiunii de profesiune: în diverse țări repartitia populației se face deosebit în ceea ce privește profesiunea, dând rezultate ce nu sunt comparabile.

locuiesc 7,041,672 locuitori, iar restul la sate. Cehii și slovacii formează 65.5% din totalul populației, restul fiind Germani (23.3%). Unguri (5%), etc.

Din totalul populației dunărene de 64,454-600 loc., Cehoslovacia are 23%.

După profesioni situația este următoarea:

Agricultori	2,425,000	40.3%
Mine și cariere	159,700	2.7%
Industrie	2,052,700	34.1%
Comerț	361,600	6.0%
Transport	242,900	4.0%
Armată	142,200	2.3%
Ad. publice	112,600	1.0%
Profesii libere	166,500	2.8%
Servicii domestice	260,600	4.3%

Sol bogat și variat și mai ales populațiune numeroasă și instruită, au făcut ca Cehoslovacia să aibă o economie din cele mai bine organizate.

Agricultura cehoslovacă este foarte bine organizată.

Datorită împrejurărilor istorice, imense proprietăți au fost constituite în favoarea Germanilor în Boemia și mai târziu a magnaților unguri în Slovacia. O treime a țării aparținea proprietarilor cu peste 100 hectare, sau în Slovacia la 500 de magnați. După războiul mondial — odată cu independența statului — s'a pus și problema reformei agrare. O lege a fost votată, prin care proprietarii cu peste 150 de hectare pământ arabil nu pot vinde pământul lor decât statului. Situațiunea proprietarilor după această reformă agrară se vede din datele de mai jos:

Un total de 1.468.400 exploatațiuni ce cuprind 8.656.000 ha.

mai puțin de 1 ha.	431.800	expl. sau	29 %	cupr.	185.000 ha.	2.1 %
dela 1— 5 "	635.600	" "	43.3 %	"	1,845.000 "	21.3 %
" 5— 10 "	209.800	" "	14.3 %	"	1,584.000 "	18.3 %
" 10— 30 "	160.500	" "	10.9 %	"	2,621.000 "	30.3 %
" 30—100 "	25.800	" "	1.8 %	"	1,255.000 "	14.5 %
Peste 100 "	48.881	" "	0.3 %	"	1,166.000 "	13.5 % ²⁾

Repartiția solului — după natura întrebuințării pe regiuni — se prezintă astfel:

	Boemia	Moravia și Silezia	Slov.	Rusia Subc.	Tota
Pământ arabil	47.8 %	49.5 %	38.7 %	18.1 %	42.7 %
Livezi natur.	10.8 %	7.2 %	8.9 %	13.8 %	9.8 %
Grădini	1.3 %	1.3 %	1.0 %	0.9 %	1.2 %
Vii	0.01 %	0.2 %	0.2 %	0.2 %	0.1 %
Pășuni	4.7 %	5.2 %	11.9 %	14.6 %	8.2 %
Păduri	29.8 %	31.8 %	34.0 %	48.7 %	33.1 %
Teren neprod.	5.3 %	4.8 %	5.1 %	3.6 %	4.9 %

²⁾ Marcel Dubois: Géographie économique, pag. 319.

Interpretarea datelor de mai sus se poate face numai ținând cont de relieful variat al solului Cehoslovaciei. Munții fac ca, cca 33.1% din teren să fie acoperit cu păduri a căror repartiție și producție este următoarea:

	Boemia	Moravia și Silezia	Slovacia	Rusia Subc.	Total
Suprafața (ha)	1,572.000	797.000	1,659.000	635.000	4,663.000
În %	30.2%	17.1%	33.8%	50.1%	33.1%
Prod. în m ³				Totală	13,379.000 ³⁾

Majoritatea lemnului este de esență moale, în consecință lemnul dur, pentru mobile, trebuie să-l importe.

În Boemia, pe colinele Moraviei și în Câmpia Slovaciei oamenii se ocupă cu agricultura. Din acest punct de vedere trebuie să împărțim Cehoslovacia în două regiuni bine distincte ⁴⁾: la vest: Boemia, Moravia și Silezia, a căror agricultură și economie în general este foarte avansată și unde pământul se lucrează în mod intensiv: procedee perfecționate, mașini, îngrășăminte chimice, cultura furajelor, etc., și la est: Slovacia și Rusia Subcarpatică cu o cultură extensivă.

După cultura suprafețelor situația se prezintă, după cum urmează:

Cereale	3.484.00 ha.,	deci	58%
Legume	164.000 ha.,	deci	3%
Plante furagere	2.096.00 ha.,	deci	35%
Țelină	170.000 ha.,	deci	3% ²⁾ .

Cea mai importantă dintre toate culturile este a cerealelor. Față de media anilor 1928—32, producția de grâu s'a mărit în anul 1933 cu 45.9%, scăzând în anul 1934 la media anilor 1928—32. Pentru anul 1934 se observă o scădere generală în producția vegetală a Cehoslovaciei. Producția de cereale nu satisface exigențele interne, așa că, Cehoslovacia este nevoită

³⁾ Dl. Dr. Ing. Eduard Reich a scris o carte „Bazele organizării agriculturii cehoslovace“ în prefața căreia dl. Dr. M. Hodza, actualul prim-ministru, referitor la cele două regiuni, serie următoarele: Pentru unitate trebuie câștigată opinia publică, spre a se înțelege, că pe această se bazează nu numai viitorul statului, dar toată învierea economică. Nu pot continua în stat două grupuri de ținuturi distincte, cari sunt atât de diferite în ceea ce privește dezvoltarea economică, fiindcă, dacă noi vom unitatea statului, nu putem admite un dualism în politica economică.

Principalele puncte ale politicii agrare Cehoslovace sunt: a) o reorganizare a producției spre a satisface necesitățile pieții interne și posibilitățile comerțului exterior; b) o întărire a producției interne de materii prime; c) restrângerea importului de produse furagere prin intensificarea producției plantelor furajere în interior; d) prevenirea unei presiuni de prețuri asupra pieții untului din partea grăsimilor aduse din străinătate; e) intensificare la maximum a culturii de produse agricole. (Observ. Social Ec., anul IV, nr. 3—4, 1934).

⁴⁾ Marcel Dubois: op. cit.

să importe. În părțile cehe se cultivă mai multă secară și orz, iar în regiunile slovace, grâu. Demne de amintit sunt și cultura cartofilor și a sfeclei de zahăr (cea mai intensivă din toate categoriile de producție agricolă), cultivate mai ales în Boemia și Moravia în cantități așa de mari, că Cehoslovacia este printre primele țări producătoare de zahăr din Europa. Cultura meiului se face în Boemia, a tutunului în Slovacia, iar în și cânepă pe depresiuni. Vița de vie este puțin cultivată.

Situația suprafețelor și a producției vegetale a Cehoslovaciei ⁴⁾

	Suprafețe în mii ha.				Prod. în mii qu.			
	Media 1928-32	1933	1934	1935	Media 1928-32	1933	1934	1935
Grâu	807	919	931	963	13.611	19.846	13.612	16.900
Secară	1.055	1.046	988	1.000	17.928	20.855	15.233	10.384
Orz	713	663	660	645	13.189	13.505	10.344	10.614
Ovăs	834	800	783	758	14.227	15.771	11.790	10.271
Porumb	142	128	145	150	2.479	1.529	2.471	1.770
Cartofi	720	736	745	749	94.483	82.021	27.646	76.774
Sf. de zah.	212	145	159		56.118	29.135	38.600	
Tutun	8	10	10	10	114	118	146	126

Producția de animale este destul de însemnată, datorită regiunilor cu pășuni și datorită mai ales creșterii intensivă a vitelor, în special în Boemia și Moravia, unde rasa Siementhal este destul de apreciată. În Slovacia se cresc mai mult cai și oi.

Cai (1934)	707.579
Cornute	4.404.351
Porci	3.429.235
Ovine	475.093
Capre	866.375 ⁵⁾ .

Produsele minerale. Boemia este cea mai bogată regiune a Cehoslovaciei, în ce privește produsele minerale. Datorită acestei regiuni — și dacă amintim și partea atribuită Cehoslovaciei din Silezia — face ca această țară să fie una din cele mai bogate în produse minerale din Bazinul dunărean. Bazinul silezian (Ostrava-Karvinna) furnizează mai mult decât 2/3 din huila Cehoslovaciei. Huilă se mai află la Kladno-Rakovnik, Plsen, etc. Lignitul cel mai mult, se află în partea de nord a Boemiei la Most-Falknow. Cehoslovacia exporta în-

⁴⁾ Revue Internationale d'Agriculture, No. 12, Dec. 1934. Datele pentru 1935 sunt din: Annuaire st. de la S. D. N.; 1935—36.

⁵⁾ Hübners: Geographisch-statistische Tabellen, 1936, pag. 346.

inte un milion tone de huilă și aproape trei milioane de lignit. Producția, evolutiv, în milioane de tone a fost următoarea:

	1913	1919	1924	1929	1931	1932	1933	1934	1935
Huilă	14.2	10.2	15.2	16.2	13.2	11	10.6	10.7	10.9
Lignit	23	17.3	20.4	22.6	17.9	15.9	15.1	15.2	15.2
Koks		1	2.2	3.2	2	1.3	1.2	1.3	1.5 ⁷⁾

Scăderea producției se datorește crizei economice; în raport cu anul 1929 huila a scăzut în 1932 la 65%, lignitul la 66% și cocsul la 41%.

Petrol se exploatează pe un singur puț, Gbely (Slovacia) cu o producție ce a crescut dela 14.000 tone m. în 1929 la 20.000 tone m. în 1931, la 26.000 în 1934 și la 29.000 t. m. în 1935. Fier se află la Nucice, aproape de Praga și Dobsina. Producția fierului în mii t. m. se prezintă astfel:

	Media 1926—30	1932	1933	1934	1935
Fer	1.647	602	429	539	
Fontă și fer aliaj	1.399	450	499	600	811
Oțel	1.803	671	734	940	1.197 ⁸⁾

În privința argintului Cehoslovacia — ca producție — este a treia în Europa după Reich și Spania. Localitățile cele mai importante sunt: Příbram, Stiavnica, Kremnica, etc.

Producția aurului și a argintului a evoluat astfel:

	Media 1927—31	1932	1933	1934
Argint (în kgr.)	38.255	32.970	30.505	30.553 ⁸⁾
	Media 1926—30	1932	1933	1934
Aur (în kgr.)	294	212	305	373 ⁸⁾

Aur se află la Roudny la sud de Praga. Grafrit (3.500 t. 1934) are la Budeiovice, unde se află și fabrică de creioane. Alte produse minerale mai importante sunt: manganез (1934: 58.200 t.), minereu brut de uran: 133.000 t., mercur 26.000 t., sare se află în Slovacia orientală și Rutenia (154.000 t.). Radium se află la Joachimow cu o producție de 1—3 miligrame, ceea ce face din Cehoslovacia prima producătoare de radium din lume.

Industria. Datorită faptului, că are bogății minerale importante, Cehoslovacia este cea mai industrială țară din Bazinul dunărean. Din totalul populației, 34.9% este ocupată în industria. (Numai pentru Boemia — regiunea cea mai industrială — acest procent se urcă la 43.6).

⁷⁾ Andre Tibal: Op. cit., pag. 116. Datele pentru anul 1935 sunt luate din *Annuaire st. de la S. D. N.* 1935—36, pag. 132, 133 și 134.

⁸⁾ S. D. N. *Annuaire statistique* 1935—36, pag. 142, 143, 144 și 158.

Din procentul de 34, câți oameni, sunt ocupați în industrie, se repartizează astfel pe categorii de industrii:

Metalurgie și mecanică	6.75%	Imbrăcăminte	2.47%
Bastimente	6.41%	Cariere	1.97%
Textile	3.57%	Fabrici de ghetе	1.59%
Alimentație	3.32%	Sticlărie	0.83%
Lemne	3.05%	Industria chimică	0.64%
Minereu forjat	2.81%	Hârtie	0.61%

În ceea ce privește capitalul din industrie el a fost (1930) plasat astfel: 11.3% în industria grea; 9.7% în industria mecanică; 8.7% în industria textilă; 7.9% în mine, 7.9% în sticlăria; 7.2% în industria chimică.

Repartiția industriei pe regiuni este următoarea:

Uzine:

Boemia, Moravia, Sil. 10.956 (90%);
Slovenia, Rus. Subc. 1.196 (10%);

Forțe motrice:

1.505.600 C. V. (92%).
136.500 C. V. (8%).

Cea mai însemnată industrie a Cehoslovaciei este metalurgia și mecanica. Dealtfel și în fosta monarhie, regiunile cehoslovace aveau 59% din totalul producției. Situația — evolutiv în ceea ce privește producția de fontă și de oțel se prezintă astfel (în mii de t.):

	1913	1919	1929	1933	1934
Fontă	1.228	663	1.644	450	610
Oțel	1.450	786	1.689	761	970 ^{o)}

În anul 1929, Cehoslovacia a furnizat 3% fontă și 4% oțel din totalul producției europene venind în rangul al 7-lea în această privință (Germania, Anglia, Franța, Belgia, Luxemburg și Saare — era teritoriul liber). Centrele mai importante ale industriei grele sunt: în Boemia: Praga, Kladno, Pilsen, Chomutov; în Silezia: Vitkovice, Morawska-Ostrawa. Concentrarea acestei industrii are următorul aspect: Societatea Siderurgică din Praga și Societate de Minereu forjat produc 80% laminate și 90% din fontă. Pentru oțel cea mai renumită fabrică este Skoda din Brno.

Industria construcțiilor mecanice este foarte însemnată, producând mai ales pentru export (70%). Se produc mașini agricole la Brandys, Roudnice, Jicin, Brno; automobile la Praga (1934 Dec.: 111.000 automobile, trăsuri, autobuse, etc.).

În anul 1926, industria metalurgică cehoslovacă a intrat într'un cartel internațional al oțelului acordându-i o cotă de 4.8%.

Sticlăria și industria porțelanurilor este importantă nu

^{o)} André Tibal: Op. cit., pag. 125 și 126.

numai pentru că găsește în solul cehoslovac materia primă de care are nevoie, dar pentru că 90% din produsele acestei industrii sunt destinate exportului. Sticlăria cehă are un renume european încă din sec. XVI-lea. Centrul cel mai important este Teplice (n. v. Boemiei). Centre de mai mică importanță sunt: Karlovy-Vary, Jablonec, Liberec, Praga, Plsen, etc.

Industria chimică (acid sulfuric, alaun, potasiu, etc. sau gudronul pentru coloranți) este destul de dezvoltată în Cehoslovacia. La Bratislava și Komarno se destilează petrolul brut adus pe Dunăre din România.

Industria textilă este cea mai importantă dintre industrii, pentru economia națională a Cehoslovaciei⁹⁾, lucrând — în special — pentru export. Industria bumbacului este foarte dezvoltată, iar după numărul „brochelor“ vine în al 5-lea rând în Europa, după Anglia, Germania, Franța, Italia. În cel mai bun an al industriei textile (1929) s'a importat bumbac de 2 miliarde coroane, și după ce s'a satisfăcut exigențele interne s'au exportat produse de bumbac în valoarea de 2.500 milioane coroane. Localitățile cele mai însemnate sunt: Cvikov, Vrchlabi, Liberec, Frydek (Silezia) și Ruzomberok (Slovacia).

Industria lânii este dezvoltată în părțile de nord ale Boemiei (Liberec) și în Moravia (Brno). Importul (fără țările baltice și Polonia), a fost în anul 1928 de 1.600 milioane, iar exportul s'a ridicat la 2 miliarde Kc. În industria textilă munca la domiciliu este foarte răspândită.

Industria mătasei este dezvoltată puțin; în Boemia și Moravia sunt întreprinderi care se ocupă cu industria mătasei. Industria mătasei artificiale a luat — în ultimul timp — oarecare dezvoltare. În 10 ani — dela 1923 până la 1933 — ea a atins 2.700 t., reprezentând 2% din producția europeană.

Industria confecționilor cu centrul la Prostejov (Moravia), s'a dezvoltat în ultimul timp și la Brno, Plsen, Praga.

Industria pieilor și încălțămintelor aduce un important venit Cehoslovaciei, datorită faptului că încălțăminte cehoslovace are un renume mondial. Thomas Bata a înființat la Zlin în anul 1924, un modest atelier, care, azi este una din cele mai mari fabrici de ghetă din Europa.

Industria lemnului este destul de însemnată, având 20 de fabrici de celuloză, 80 fabrici de pastă de lemn, 86 fabrici de hârtie, 86 fabrici de carton. Producția se prezintă astfel:

Media:	1926—30	1932	1933	1934
Paste de lemne: Chimice	218	220	245	250
In mii t. m. Mecanice	60	70	70	75

În total se produc 220.000 t. hârtie și 35.000 t. carton.

Industria alimentară încă este dezvoltată în Cehoslovacia: cca. 9.700 de mori, macină peste 1.000.000 t. grâu anual și

⁹⁾ André Tibal: Op. cit., pag. 129.

900.000 t. seară. Totuși cea mai însemnată ramură a industriei alimentare este fabricarea zahărului din sfecla de zahăr.

Producția de zahăr brut din sfecla de zahăr a fost următoarea:

	<i>Supr. în mil de ha.</i>	<i>Sfec la în milioane q.</i>	<i>Zahăr brut în mil. q.</i>
Media 1902—13	257	66	10.4
„ 1920—24	235	57	7.8
„ 1925—26	271	79	15.—
„ 1927—28	257	62	12.5
„ 1929—30	227	55	11.1
„ 1930—31	236	67	11.4
„ 1931—32	186	44	8.1
„ 1932—33	139	36	6.3
„ 1933—34	144	28	5.2
„ 1934—35	145	35	5,9 ¹¹⁾ .

În ultimul an (1935) Boemia a produs 55% zahăr brut, Moravia și Silezia 34% și Slovacia 11%.

Cultura mieului și a orzului sunt foarte necesare pentru fabricarea berei: orzul din Hana (Moravia) și mieul din Zalec (n. e. Boemia) furnizează 80% din producția totală. Pilsen are o fabrică renumită de bere. Producția și exportul berei cehoslovace a fost astfel:

	<i>Producția în milioane hl.</i>	<i>Exportul în milioane hl.</i>
1913	11.900	1.250
1921	6.554	152
1924	8.580	173
1926	9.713	222
1928	11.054	259
1929	11.600	261
1930	11.410	236
1932	9.600	105
1933	8.500	79 ¹¹⁾ .

Boemia produce 77%, Moravia și Silezia 19% și Slovacia 4%.

Căile de comunicație. Cehoslovacia are 13.744 km. cale ferată, din care 13.491 km. a statului și 2.520 km. particulare. După război problema cea mai grea pentru Cehoslovacia a fost reorganizarea transporturilor, pentru că a trebuit să-și orienteze liniile ferate spre Praga și din cauza aceasta a transformat multe linii secundare în linii principale. Transporturile feroviare pentru anul 1933 au avut următoarea situație: 221 milioane voiajori, care au parcurs 8.850 milioane km., 55

¹¹⁾ André Tibal: Op. cit., pag. 107 și 110.

milioane t. marfă cu 11.177 km. A avut 139.000 angajați, 4.541 locomotive și 102.476 vagoane de marfă.

Posedă 73.000 km. drumuri de toate categoriile Are (1930): trăsuri 53.000, autobuse 3.000, camioane 23.000 etc.

Navigația pe râuri este următoarea: Dunărea este navigabilă pe 172 km., cât e riveran statului ceh; Elba 110 km. și foarte puțin Oderul. Situația navigației pe râuri se prezintă astfel:

Pe Dunăre 220 vapoare cu 12.400 c. v. și 515.000 t. (1933);

Pe Elba 880 vapoare cu 25.700 c. v.

Pe Oder 81 vapoare cu 5.300 c. v.

Porturile cele mai importante sunt: pe Dunăre: Bratislava și Komarno, pe Elba: Usti și Decin.

Cehoslovacia a primit — în baza tratatelor de pace — câte o zonă liberă la Hamburg și Stettin, iar în anul 1933 Polonia i-a acordat una la Gdynia.

Datorită situației ei centrale, Cehoslovacia este un centru important al navigației aeriene. Praga are legături aeriene cu Paris, Viena, Constantinopol, Cluj—București, Moscova, Varșovia.

Finanțele. Imediat după războiu (1919) Cehoslovacia neavând o monedă proprie, primul ministru de finanțe al noului stat Alois Rasin a procedat la stampilarea coroanelor austro-ungare, punând în circulație o monedă nouă. Seriozitatea reformelor monetare, urmate de unele măsuri de ordin economic, introduse de Alois Rasin, și mai ales prin creierea celui „Isolierter Handelsstaat¹²⁾”, a făcut posibil să se ajungă la realizări importante în domeniul monetar, creind moneda națională: Koroana cehă (kc). Prin legea din 10 Aprilie 1919 s'a rezolvat problema valutară, iar prin diferite împrumuturi interne (1918 Dec. cu 4%, 25 Febr. 1919, Sept. 1919, Febr. 1922), se face posibil consolidarea financiară a statului.

Primul împrumut extern se contractează în anul 1922 în valoare de 23.250.000 dolari și 5.350.000 lire sterline, iar al doilea în anul 1925 (25 milioane dolari).

Bugetele republicei erau deficitare (cu excepția celui din 1921, cu un excedent de 2.100.955) până în anul 1927. Datorită situației favorabile a comerțului exterior și a stabilității faptice, „Cehoslovacia cu bugetul său relativ echilibrat, devine bancherul Europei Centrale¹³⁾”, putând decreta la 27 Nov. 1929 stabilizarea legală.

Institutul de emisiune este Banca Națională Cehoslovacă

¹²⁾ Isolierter Handelsstaat, creiat printr'o ordonanță de Rasin, constă în suspendarea integrală a comunicațiilor postale către străinătate, prin suprimarea oricărei circulații de persoane și mărfuri pe căile ferate, poștă și alte vehicule spre străinătate sau din străinătate către Cehoslovacia. Se permitea de a se scoate din țară în acel interval de timp numai cărbunii și alimente, prin anumite puncte de frontieră. (Sabin Cioranu: Cehoslovacia (1918—1930). Tip. Cartea Rom., Cluj, 1930).

¹³⁾ Sabin Cioranu: op. cit., pag. 49.

(Národni Banka Československá) creiată prin legea din 14 Aprilie 1920, dar care nu s'a tradus în fapt decât la 21 Martie 1926, sub preşedinţia ministrului de finanţe Dr. Karol Englis. Stabilizarea s'a menţinut până în anul 1934 în Febr., când o lege specială a devalorizat Kc. cu 16.66%, dându-i o paritate de numai 37.15 miligrame aur fin, faţă de 44.58, cât a avut înainte. Datoriile Cehoslovaciei sunt de 40,933 milioane kc. dintre care, externe sunt 8.160 milioane kc.

Comerţul exterior. „Comerţul cehoslovac se diferenţiază deja în mod net, prin structura sa de cel al statelor, ca Polonia şi Ungaria, pentru cari la import, produsele fabricate predomină, în timp ce la export în primul rând vin, fie materiile prime (Polonia), fie produsele alimentare (Ungaria). Această diferenţiere este mai accentuată când e vorba de România şi Jugoslavia¹⁴⁾.”

Structura comerţului exterior al Cehoslovaciei are următorul aspect:

Importul Cehoslovaciei pe grupe (val. în milioane kc.):

	Media 1925-29		Media 1930-33		1934		val. în ko. nedevalor*
	val.	%	val.	%	val.	%	
Animale vii . . .	755	4.2	299	2.9	73	1.1	69
Ob. de aliment. şi beuturi . . .	3.538	19.9	1.931	18.6	939	14.6	800
Mat. brute şi simple fabricate . . .	8.666	48.1	4.577	43.8	3.454	53.9	2.950
Fabricate . . .	5.009	27.6	3.357	31.4	1.901	29.7	1.624
Aur, arg. monete de aur şi argint . .	21	0.2	283	3.3	42	0.7	36
Total:	17.989		10.447		6.406		5.473

*) Devalorizarea a fost de 16.66%, iar puterea de cumpărare a scăzut în comparaţie cu anii precedenţi numai cu 14.6%.

Exportul Cehoslovaciei pe grupe (val. în milioane kc.):

	Media 1925-29		Media 1930-33		1934		val. în ko. nedevalor*
	val.	%	val.	%	val.	%	
Animale vii . . .	59	0.3	20	0.1	2		2
Ob. de aliment. şi beuturi . . .	2.979	15.3	1.026	9.3	401	5.5	343
Mat. brute şi simple fabricate . . .	3.614	18.3	1.941	18.2	1.763	24.2	1.506
Fabricate . . .	12.994	65.7	7.995	71.6	5.111	70.0	4.366
Aur, arg. monete de aur şi argint . .	41	0.4	50	0.8	20	0.3	18
Total:	19.697		10.832		7.297		6.235

*) Devalorizarea kc. a fost de 16.66%, iar puterea de cumpărare a scăzut în comparaţie cu anii precedenţi numai cu 14.6%.

¹⁴⁾ André Tibal: op. cit., pag. 153.

Balanța comerțului de exterior al Cehoslovaciei (în milioane kc.):

Anii:	Import	Export:	Balanța:
1920	323.384	27.569	+4.185
20	22.433	27.311	+4.878
22	12.695	18.086	+5.391
23	10.222	12.573	+2.351
24	15.854	17.035	+1.181
25	17.594	18.799	+1.205
26	15.262	17.848	+2.586
27	17.930	20.127	+2.197
29	19.208	21.224	+2.016
29	19.988	20.499	+ 511
30	15.715	17.474	+1.769
31	11.801	13.149	+1.348
32	8.155	7.399	— 756
33	6.124	5.923	— 201
34	6.406	7.295	+ 889

Importul și exportul Cehoslovaciei pe țări (1934):

Țara	Import	%	Export	%
Germania	1.240	19.4	1.565	21.5
Bremen	203	3.2	—	—
Hamburg	264	4.1	53	0.7
Austria	325	5.1	769	10.6
Belgia	154	2.4	157	2.2
Danemarca	56	0.4	89	1.2
Franța	411	6.4	302	4.1
Ungaria	128	2.0	154	2.1
Italia	241	3.8	213	2.9
Fiume și Triest	21	0.3	19	0.2
Țările de jos	236	3.7	271	3.7
Polonia	335	3.7	145	2.0
România	186	2.9	271	3.7
Anglia	331	5.2	466	6.4
Suedia	197	3.1	305	4.2
U. R. S. S.	96	1.5	32	0.4
Jugoslavia	200	3.1	258	3.5
China	22	0.3	76	1.1
Indiile Britanice	271	4.2	95	1.3
Indiile Olandeze	50	0.8	14	0.2
Japonia	11	0.2	24	0.3
Australia	77	1.2	31	0.4
Egiptul	115	1.8	54	0.8
Argentina	158	2.5	103	1.4
Brazilia	76	1.2	50	0.7
Canada	6	0.1	40	0.5
U. S. A.	355	5.5	494	6.8
Alte țări	606	9.5	1.072	14.8
Total:	6.392	100	7.288	100

Din aceste date ale comerțului exterior cehoslovac, desprindem următoarele concluzii:

1. Volumul comerțului exterior a scăzut mai ales în anii de depresiune economică (1930—33) cu 45% față de anii 1925—1929 și cu 68,6% în anul 1934. Comerțul Cehoslovaciei a suferit o schimbare și în structură: a scăzut — față de totalul importului — importul obiectelor de alimentația și beuturilor dela 19,9% (1925—29) la 14,6% în anul 1934, și a animalelor vii dela 4,2% la 1,1%, în schimb s'a mărit importul materiilor brute și simple fabricate dela 48,1% la 53,9% și a fabricatelor dela 27,9% la 29,7%; la export au crescut fabricatele dela 65,7% la 70%; materiile brute și simple fabricate dela 18,3% la 24,2%, în schimb s'a micșorat exportul obiectelor de alimentație și beuturilor dela 15,3% la 5,5%. Aceasta ne arată că Cehoslovacia tinde să-și satisfacă consumul intern de produse de alimentație din produse propriie.

Această variație în structura comerțului exterior ne arată creșteri relative în raport cu totalul dintr'un an.

2. Structura comerțului de import este formată mai ales din materii prime și semifabricate, 48,1% media anilor 1925—1929, 43,8% media anilor de depresiune 1930—33 și 53,9% în 1934. Produsele alimentare participă cu 19,9% media anilor 1925—29, 18,6% media anilor 1930—33 și 14,6% pe anul 1934. Fabricate 27,6% media anilor 1925—29, 31,4% media anilor 1930—33 și 29,7% pe 1934 și animale vii, pe când la comerțul de export locul important îl ocupă fabricatele cu 65,7% media anilor 1925—29, 71,6% media anilor 1930—33 și 70,0% pe 1934, urmând materiile prime și semifabricate cu 18,3% media anilor 1925—29, 18,2% media anilor 1930—33 și 24,2% pe anul 1934, apoi obiecte de alimentație și beuturi cu 15,3% media anilor 1925—1929, 9,3% media anilor 1930—33 și 5,5% pe anul 1934.

3. În ceea ce privește orientarea comerțului cehoslovac după țări, Germania ocupă locul prim atât la import (19,4%), cât și la export (21,5%). Cehoslovacia importă din Germania: fier, obiecte de fier, metale, articole de metale, mașini, aparate electrice, produse chimice și exportă: lignit, lemne, produse de in, iută, hameiu, malț.

Locuri importante în comerțul cehoslovac ocupă Austria cu 5,1% la import și 10,6% la export. (Această datorită legăturilor — în special — a industriei textile cehoslovace cu industria textilă austriacă). Ungaria, pentru zahărul din Boemia și lemnele de Slovacia; Elveția, Franța, Anglia, etc... În ultimul timp Jugoslavia a început să joace un rol important mai ales de când s'au normalizat într'o oarecare măsură raporturile economice ale statelor Micii Înțelegeri. (La import 3,1% și la export 3,5%).

4. Balanța comercială a Cehoslovaciei a fost mereu activă

cu excepția anilor de criză (1932—33). Activul balanței totale pentru anul 1934 a fost de 895.983 kc.

5. Dintre țările Bazinului dunărean, Cehoslovacia are cele mai întinse legături economice — aproape — cu toate țările mai importante de pe glob.

Cehoslovacia și schimbul interdunărean

După ce am descris cadrul de dezvoltare a economiei cehoslovace, să vedem cum s'a comportat această economie față de economiile țărilor dunărene.

Cehoslovacia, țară cu o producție variată, dar mai ales bogată în produse minerale (cărbuni, fer, plumb, sare, etc.) având și o industrie puternică (textilă, sticlărie, metalurgie, alimentară, etc.), joacă — în privința aceasta — cel mai important rol în Bazinul dunărean. Din punct de vedere economic general Cehoslovacia are o situațiune din cele mai bune. Criza economică a avut o influență generală asupra vieții economice, dar n'a avut repercusiuni mai nefaste decât asupra altor țări.

Granițele Cehoslovaciei au o lungime de 4.125 km., din care ar dispărea ca importanță economică (bariere vamale) în caz de o apropiere economică a statelor dunărene, 1.591 km., aducând prin aceasta o importantă ușurare a schimbului interdunărean. Din reducerea acestor granițe sau mai bine zis din anihilarea efectului dezastruos ce-l are asupra schimbului comercial politica protecționistă vamală practică cu ajutorul granițelor politice, s'ar putea realiza nu numai o îmbunătățire a schimbului, dar și o acordare a intereselor economice, care ar putea determina creierea unei unități economice și politice mai intimă.

Din tabloul de mai jos se poate vedea importanța economico-comercială a Cehoslovaciei în Bazinul dunărean.

Balanța com. totală	Balanța cu țările dunărene	Ce % reprezintă activul cu țările dunărene din totalul activului	Situația balanței fără legătura comercială cu țările dunărene
1920 + 4.185	+ 9.659	230	— 3.474
21 + 4.878	+ 10.328	211	— 5.450
22 + 5.391	+ 4.495	83	+ 896
23 + 2.351	+ 2.822	120	— 471
24 + 1.181	+ 3.272	277	— 2.091
25 + 1.205	+ 2.805	232	— 1.400
26 + 2.586	+ 2.708	104	— 122
27 + 2.197	+ 3.036	138	— 839
28 + 2.016	+ 3.130	155	— 1.114
29 + 511	+ 2.955	578	— 2.444
30 + 1.759	+ 2.417	137	— 658
31 + 1.348	+ 1.395	96	+ 53
32 — 756	+ 651		— 1.402
33 — 201	+ 455		— 656
34 + 889	+ 613	68	+ 276

Importul și exportul Cehoslovaciei din țările dunărene, în procente din totalul importului și exportului.

	Austria		Ungaria		Jugoslavia		România		Total	
	Imp.	Exp.	Imp.	Exp.	Imp.	Exp.	Imp.	Exp.	Imp.	Exp.
1921	8.84	28.69	4.12	11.23	1.64	7.35	2.15	4.31	16.75	51.58
22	7.77	21.95	5.39	8.78	2.11	4.32	3.39	2.89	18.66	37.94
23	6.52	20.99	3.45	5.68	2.72	4.36	1.82	3.22	14.51	34.25
24	7.85	20.70	5.55	6.66	2.63	4.86	2.95	4.68	18.98	36.91
25	7.35	17.29	6.37	6.26	2.85	4.36	2.10	4.47	18.67	32.38
26	7.4	16.3	6.7	6.9	3.8	5.4	3.2	4.7	21.1	33.3
27	7.1	15.2	5.4	8.0	3.2	4.6	3.7	4.5	19.4	32.3
28	7.5	14.7	4.4	6.9	2.4	4.5	2.8	4.1	17.1	30.2
29	7.8	15.0	4.8	6.8	1.7	5.6	2.4	3.8	16.7	30.8
30	7.7	14.0	5.9	5.8	2.8	8.7	3.6	3.4	20.0	31.9
31	7.2	13.7	1.1	2.2	3.3	6.3	4.8	2.6	16.4	24.8
32	5.5	14.0	1.5	2.7	4.8	5.5	4.1	4.1	15.9	26.3
33	4.9	12.2	2.7	3.2	3.8	3.3	2.9	3.7	14.3	22.4
34	5.1	10.6	2.0	2.1	3.1	3.5	2.9	3.7	13.1	19.9

Având în vedere că Cehoslovacia exportă în Bazinul dunărean fabricate, semi fabricate și lemne în Ungaria, și importă mai ales materii prime, petrol din România, animale și produse alimentare, pe baza tabloului de mai sus, putem face următoarele observațiuni.

1. Din totalul exportului — după războiu — Cehoslovacia a plasat în Bazin cca. o treime. Este adevărat că a scăzut foarte mult ca valoare acest export din anul 1921 până în 1934, însă ca importanță din totalul exportului cehoslovac (acesta se vede din tabloul al doilea), s'a menținut și în anul 1934 cu 19.9%. În primii ani de după războiu, când viața economică cât și transporturile erau mai desorganizate, Cehoslovacia a exportat în țările din Bazinul dunărean 51.58% din totalul exportului. Descreșterea ce se observă (raportat la anul 1934) este de 62%. Această descreștere se datorește faptului că:

a) Comerțul exterior a fost orientat spre alte piețe de desfacere, aceasta mai ales în ultimul timp, sub egida comerțului dirijat care ține cont mai mult de necesitățile în devaloare ale statului, decât de necesitățile organice ale economiei naționale.

b) Cehoslovacia a început o politică de reagrarizare dăunătoare legăturilor ei cu țările din Bazin (în majoritate agrare), cari — la rândul lor — au început o politică de industrializare. Acest fenomen se observă de altfel și în exportul celorlalte țări dunărene spre Cehoslovacia.

2. Cehoslovacia importă din Bazinul dunărean, 13.11% din totalul importului ei. Descreșterea importului din țările din Bazin (anul 1934 raportat la anul 1921), este de numai 23%, pe când exportul a fost de 62%. Acest fapt dovedește că Cehoslovacia — indiferent de situația conjuncturală economică — are nevoie de materiile prime și produsele alimentare ale țărilor din Bazinul dunărean.

3. În toți anii Cehoslovacia a avut o balanță comercială activă din comerțul interdunărean. Chiar în anii 1932 și 1933 când Cehoslovacia a avut o balanță comercială generală pasivă (756 milioane coroane cehe, în 1932 și 201 kc. în anul 1933), din comerțul cu țările dunărene a avut o balanță comercială activă (651 milioane kc. în anul 1932 și 455 milioane kc. în anul 1933).

4. Dacă Cehoslovacia n'ar fi făcut comerț cu țările dunărene în perioada de după războiu, numai în anii 1922, 1931, 1934 ar fi avut o balanță comercială activă. În restul anilor ar fi avut pierderi însemnate pentru economia ei națională prin deficitul cronic al balanței sale comerciale (5.450 milioane kc. în anul 1921, 2.091 milioane kc. în anul 1924, 2.444 kc. în 1929). Din această situație rezultă că Cehoslovacia câștigă mai ales din legăturile ei cu țările Bazinului dunărean, procurându-și materiile prime și combustibilul pe un preț redus și de pe o piață apropiată, cari dacă le-ar procura din alte părți nu numai că n'ar putea realiza un sold activ așa de însemnat, dar ar scumpi foarte mult și piața internă.

5. În privința exportului, ordinea importanței țărilor din Bazin pentru Cehoslovacia este: Austria, Ungaria, Jugoslavia și România.

6. În privința importului Cehoslovaciei ordinea importanței țărilor din Bazin este următoarele: Austria, Jugoslavia, România și Ungaria.

Dr. AUGUSTIN TATARU.

Problema exploatării agricole

Loturile țărănești sunt, în majoritatea lor absolută, loturi de mizerie. Nu se poate practica pe ele o cultură rațională. Sunt improprii pentru așa ceva din lipsa de capital de investiție și de suprafață cultivabilă.

Proprietatea noastră țărănească e într'un proces de crescândă fărâmițare. Actualul nostru regim agrar nu poate împiedeca pulverizarea tot mai mare a moșioarelor sătești. O legislație favorabilă, creerii unei proprietăți mijlocii ar împiedeca numai temporal și parțial această fărâmițare. Ea ar concentra pământul în mâna unei burghezii țărănești, despoind de moșioarele lor marea majoritate a țăranilor. S'ar crea, prin aceasta, o clasă de proletari agricoli, cari ar fi un factor de continue tulburări interne.

Actualul regim agrar ne împinge, cu toate acestea, în mod fatal spre o proletarizare agricolă.

Avem o agricultură empirică, primitivă pe aproape întreg

cuprinsul pământului românesc. Avem o țărănime în permanentă lipsă de bani și, în unele părți, chiar și de alimente. Avem regiuni întregi bântuite de un pauperism rural cu proporții îngrijorătoare.

Suntem o țară agricolă, fără agricultură rațională. Suntem într-o permanentă criză agricolă. Astăzi suportabilă, ca mâne poate catastrofală. Statul are datoria de a căuta remediile crizei de astăzi, spre a înlătura catastrofa de mâne.

Unii cred că se va găsi remediul într'un nou regim de proprietate agricolă, alții într'un nou regim de exploatare agricolă.

Facem parte din acești din urmă. Numai un nou regim de exploatare poate micșora actuala criza agricolă, ba o poate chiar înlătura, creind noi și solide baze economice pentru prosperarea satelor noastre. La temelia unei noi exploatare trebuie să stea: cooperativismul și solidarismul.

Pentru o exploatare rațională, cu utilaj modern, e lipsa de capital de investiție și de suprafețe de cultură mari și unitare. La capital se poate ajunge prin cooperatie. O bancă centrală de cooperatie ar avea chemarea de a pune la dispoziție capitalul necesar. La suprafețe mari s'ar putea ajunge prin contopirea loturilor țărănești. S'ar crea, prin aceasta, mari moșii latifundiare, unitare, ca suprafață, potrivite unei repartizări raționale după diverse categorii de cultură.

În Rusia s'au creat astfel de moșii latifundiare, numite kolkozun. Numai cât noi nu putem lua ca pildă experiența bolșevică. Acolo s'au creat latifundii colective prin suprimarea dreptului de proprietate. Bolșevicii nici nu puteau face altcum. Ea au fost forțați să se miște pe linia dogmei lor marxiste, chiar și în soluționarea problemei agnare.

Noi nu putem supune țărănimea noastră unei experimentări riscate, pe care o repugnă atât structura sufletească a țaranului nostru, cât și regimul democratic al statului nostru. Noi trebuie să rămânem pe linia impusă de aceste două imperative ale climatului țării noastre. La kolkozuri s'a ajuns, printr'un regim de sângeroase represiuni. Nu dorim un astfel de regim. Ne-ar fi fatal.

Noi trebuie să creăm *cooperative pentru exploatare agricole colective*, cu păstrarea dreptului de proprietate a fiecărui membru cooperatist. Cu ideea aceasta s'au ocupat mai mulți economiști. Cel mai documentat apologet al ei a fost fie iertatul Chirițescu-Arva. În documentarea sa, cași în a celorlalți, a fost o lacună: nu se puteau provoca decât la experiența rusească. Dar aceasta n'a dat până'acum într'o epocă de festațiune. O provocare la, ea e riscată, e susceptibilă de afinități doctrinare. Chirițescu-Arva n'a fost scutit de aceste suspectări. De acea ideea lui nu a prins. A fost deadreptul boicotată, ba chiar ignorată.

Idea cooperativelor agricole va trebui reluată. Se pare a fi singura cale de intensificare a producției agricole. Orice alte încercări vor fi sterile și infructuoase. Exploatarea individuală pe actualele loturi minuscule, vor mări tot mai mult mizeria satelor noastre. Numai printr'o colectivizare a suprafețelor cultivabile, a uneltelor agricole și a energiei de muncă se vor putea salva satele noastre din încultura și pauperismul în care se află, cum și de proletarizarea crescândă care le amenință.

Pilda o găsim aici, la noi, convingătoare și luminoasă. Ne-o dau satele necomasate. E de o semnificație revelatorie, în privința această, studiul dlui Dr. Oct. Prie din „Patria”: Sate comasate și necomasate. Experiența satelor necomasate poate să fie un punct solid în crearea cooperativelor de exploatare agricole colective.

Găsim în aceste sate necomasate câteva componente, de cari nu se pot lipsi cooperativele de exploatare: Găsim anume dreptul de proprietate, și defalcarea hotarului după categorii de cultură (loc arabil pentru cereale, pășunat, rezerva pentru legume și funaj.

Hotarul nou românesc va trebui să aibă următoarea împărțire:

I. *Hotar colectivizat*, cu păstrarea dreptului de proprietate. Fiecare membru are atâtea acțiuni cooperatiste, câte unități are. Din acest hotar fac parte:

1. Locul de cultură pentru cereale;
2. Pășunatul și
3. pădurile.

Modalități de lucrări vor fi două: lucrări în comun (aratul, semănatul, săpatul porumbului) și lucrări individuale. (Plivit, cules, etc.). Măsurile agricole vor fi ale cooperativei, deasemenea și animalele de tracțiune necesare lucrărilor în comun.

Recoalta se va împărți fiecăruia după suprafața avută și după muncă prestată.

II. *Hotar necolektivizat* ar fi:

1. Locul pentru cultura legumelor, grădini, vii, și
2. fânatele.

Dar mă opresc. Aceasta e numai o schiță fugară, incompletată. Detaliurile vor trebui fixate de câțva specialiști.

Problema exploatarea agricole e spinarea întregii noastre probleme agrare. Dela soluționarea ei atârână, în mare parte, soluționarea problemei agrare. Aceasta e o formidabilă problemă de stat. Statul nostru trăiește prin agricultură. Ea e unicul lui mijloc de prosperare și consolidare economică. Statul nostru începe să fie preocupat de problema agrară.

Ne-o dorește această nouă legislație agrară. Pe linia pe care se mișcă, nu credem, că se ajunge la rezultate dorite și reclamate de împrejurări. Cu mijloacele perimate ale liberalismului economic nu se va reforma în grabă agricultura noastră. Dar și cât se face e un pas spre economia din față. Numai cât pe lângă persuasiunea verbală mai trebuie altceva. Trebuie explicarea pe teren a unor noi metode de exploatare și de producție agricolă.

Satele necomasate ne oferă un larg câmp de experimentare. Avem lipsă de un nou regim de exploatare agricole. Va trebui încercat în mic mai întâiu — și în mare după aceea, cu corectările și amplificările impuse de primii ani de experimentare.

Va avea partidul nostru prevederea și curajul de a încerca aceste experimentări?

P. SUCIU.

Politica agrară a liberalismului

De câțva timp se discută în parlamentul țării problema creditului și a codului agricol. Cu această ocazie toate partidele politice, toți cunoscătorii și interesații problemei în discuție își spun cuvântul, atacând când un aspect, când altul. Paralel cu această discuție din forul legislativ român se și scrie mult în toate periodicile de specialitate sau cele politice. Prin urmare problema agrară este cea mai vie actualitate.

Inecrăm în cea ce urmează o discuție mai amplă a problematicei agrare și a aspectelor ei mai esențiale, urmând ca prin prisma datelor la care vom ajunge să privim și soluția ce se încearcă de guvern în remedierea acestei ramuri principale a economiei țării, cum este agricultura.

Prima grijă în tratarea unei probleme este *incadrarea ei în ansamblul tuturor problemelor* de aceeași natură. O problemă de psihologie trebuie privită și raportată la totalul vieții psihice, ca astfel să ne apară în adevărata ei lumină și extensiune. O problemă de economie, la fel se cuvine s'o încadrăm în întreaga viață economică. În examinarea agriculturii vom adopta acest punct de vedere integralist, căci numai așa vom avea intuiția tuturor aspectelor ei, în structura și funcțiunea lor reală. Raporturile agriculturii cu producția industrială aici își are justificarea.

Dar o exigență tot așa de categorică în tratarea unei probleme este și respectul ce trebuie arătat *faptelor, datelor oferite* de realitatea vie la un moment dat, eventual datelor *ex-*

primate în cifre, cari deși sunt seci, aride sunt în schimb reale.

Alături de aceste considerente metodice stă încă unul la fel de recomandabil: atenția cuvenită punctului de *vedere evolutiv* — adică înfățișarea pe care a luat-o agricultura în decursul timpului și ca o ultimă verigă în acest lanț: structura actuală și tendințele ei de prefacere, din structuralizare nouă. În felul acesta se vor lămurii multe puncte obscure, iar soluțiile vor fi indicate de datele statice și mai ales dinamice ale realității.

De sigur, pe lângă latura pur economică merită aceeași atenție, trebuie luată și pusă pe aceeași treaptă, de considerare și latura socială antrenată de acest proces de producție agrară. Este mai mult ca sigur, că această latură depinde de substratul economic și probabil că și viceversa este posibil.

Ancorați pe această linie metodică, vom începe cu *latura evoluției* problemei agrare, înfățișarea pe care a luat-o în timp. Raportat la timpul în care s'au efectuat transformări în agricultură, se pare că toate au fost anacronice și-au înfrânt legile cele mai evidente ale economiei politice. Căci faza marilor latifundii din veacurile trecute este în structura ei ciudată și peste legile și interesele păturilor agrare. De unde în toate domeniile stăpâna individualismul și *producția în mic*, în agricultură se trăia sub imperiul marelui proprietăți și a marelui producții. Epoca antimașinistă și antitehnicizantă din viața economică era proprie producției mici, familiare. Și cu toate acestea în agricultură stăpâna *producția mare*, cu instituția iobăgiei ca pârghie de susținere, iar mai târziu deși s'a desființat acest regim, totuși obligația de-a munci la boer sau grof a rămas căci altfel marea producție s'ar fi sfărâmat. Deci pe deoparte sistemul de producție individualist, mic, iar în producția agrară latifundiile, marea proprietate. Evident, sub raport economic acest regim diferit mărturisise o contradicție.

Faza următoare, a expropriierilor marilor domenii agrare, începând dela 1848 și până la 1921 la fel sub unghiul de vedere economic, este o formă anacronică. Căci în acest timp se însemnează regimul capitalist — începând cu comerțul, continuând cu banca și culminând cu industria. Toate formele se ridică pe soclul mașinismului, a tehnicii, din ce în ce mai perfecționat, a producției de schimb, în masă, pentru marile debușee.

În vreme ce în ramura de producție industrială, comercială se tindea a se realiza *producția în stil mare, concentrarea* și complectă motorizare, în agricultură se desfășura un proces de *fărămițare și individualizare crescândă*.

Cum se aplică această evoluție ciudată a problemei agrare? De sigur, motivul care a prezidat la aceste transformări structurale într'un anumit fel este de *natură politică* și nu economică. Căci faza întâia, de *dominare* a latifundiilor, cu un stat ce era apanajul stăpânilor acestor latifundii și expri-

ma statul de clasă, cu tendința lor egoistă de putere și exploatare, care putea fi alimentată de siguranța și întinderea averii pe deoparte și de ignoranța, misticismul masselor țărănești pe de altăparte, fac ca acest regim să trăiască în pofida legilor economice.

Incepând cu 1848, se deschide procesul de spargere al marilor domenii, dar și aci cu o *motivație* specială. Aci nu mai era clasa latifundiarilor care declanșează transformarea structurii agrare, ci *clasa capitalistă* și iată cum: ea avea nevoie de masse consumatoare, de brațe de muncă, plus regim politic liber în cadrele căruia se poate desvolta această clasă. Existența marilor latifundii, cu masele legate de ele și neemancipate, o împiedica în această tendințe ferbinte. De aci conflictul adânc dintre conservatori și liberali din toate țările. Chiar și la noi liberalismul suținea împroprietărirea, iar conservatismul se opunea din răspuțeri. Acest capitalism a excitat foamea de pământ a țărănilor, iar urmarea a fost seria de răscoale țărănești și sângele a curs din belșug.

Seriile de împroprietăriri ce s'au făcut până la războiul mondial, au avut acest mobil, adică interesul clasei burgheze în *sensul mai sus spus: desfacerea țărănimii din subordonarea ei față de proprietari*, proclamarea lor ca oameni liberi și stăpâni de pământ și posibilitatea lor de-a cădea în zona de influență a producției industriale și comerciale. și aci trebuie adăugat că aceste împroprietăriri până la războiu au fost parțiale — dovadă necșitatea reformei din 1920 — căci stăpânii vechi și cei noi până la urmă s'au împăcat și s'au menajat reciproc. Burghezia și-a realizat interesele pe calea reformelor politice, prin proclamarea libertăților omului, care îi deslega de stăpân și putea să se angajeze liber în industrie, putea să devină un mic consumator. *Atât a voit burghezia*, mai departe nu s'a interesat de țărănime. Desigur, că ridicarea industriei a produs o schimbare radicală și în producția agrară, s'a schimbat complect caracterele: din marfă pentru întreținere acuma produce mai intens marfă de schimb, pentru piață.

De aci s'a născut și s'a adâncit conflictul dintre marii proprietari cari au mai rămas din plin și țărănime, care și ea se dorea producătoare de marfă de schimb. Aci rezidă explicația faptului că treptat-treptat — țărănii au pierdut pământul și au fost obligați prin legi — (legea tocmelilor agricole) la muncă pe moșia proprietarului sau la arendaș, care acuma producea pentru piață. Burghezia sub acest aspect al muncii agrare avea interesul să susțină pe marii proprietari, care produceau pentru oraș, iar nu pe țărani, cari nu puteau să le producă marfă, când nici ei nu aveau posibilitatea. Așa se explică împroprietărirea parțială, jumătățile de măsură ce s'au adus față de țărănime și chiar legi oprimate, când interesele clasei liberale dictau așa. Sau când masele rurale s'au răsculat și

amenințau „ordinea de stat“, au pus pușca în ei și-au apărat pe marii latifundiați. Așa se explică exproprierile parțiale din Germania, Italia, Rusia, România, sau aproape de loc ca în Ungaria, Spania etc.

Războiul mondial a accentuat foamea de pământ a maselor rurale și-a pus probleme noi. Războiul ca orice mobilizare mare a unei societăți, aduce transformări de mentalitate și ideologice în sânul unei clase sociale. În deosebi clasele din jos au ocazia de-a cunoaște realitatea socială descoperită de orice vâl tănuitor și cu aceasta se radicalizează în revendicările ei. Țăranul luptând alături de muncitor, au ocazia de-a schimba idei, de-ar cunoaște interesele reciproce și de-a se uni sau separa în mijloacele de luptă. Exemplul viu este Rusia, Germania, Ungaria, Italia, unde războiul civil s'a declanșat cu toată puterea.

Acesta era momentul când burghezia se afla în alt raport cu țărănimea. Căci de unde la 1866 avea de-a face cu o masa inentă, pe care o conducea, o călăuzia cum vrea, acuma avea un *dușman*, un adversar, care era pe punctul de-a da mâna cu celalalt adversar al ei, cu proletariatul și atunci pierdea total. Procesul politic era condus tot de liberalism, dar avea alte părți, care nu mai convingea una pe cealaltă, ci se luptau. Acesta a fost momentul când burghezia trebuia să-și salveze situația prin astâmpărarea foamei de pământ a țăranilor.

Improprietăria de după războiul mondial este actul politic cel mai interesat al păturei liberale, căci prin acest act a legat țărănimea de pământ și-a spart frontul crescând al adversarilor. Este un act de natură politică și nu economică. Că n'au fost luate în considerare motivele economice o dovedește faptul că nu-i suficient să ai pământ, ci-i nevoie în aceiaș măsură de un inventar agricol: vite, mașini, semințe, unelte, bani, etc., ori la acestea nu s'a oprit nimeni. De aceea țăranul a apelat la bancă, la cămătări, fapt ce-a dus la o *nouă înlănțuire a lui la zidul spoliei liberalismului și o nouă formă de exploatare: dobânzi*. Până în 1929 țărănimea a fost la fel de înșelată ca și înainte de războiu, cu deosebirea că forma s'a schimbat. *Conversiunea, al doilea act politic de prudentă și autosalvare a capitalismului în țările agrare; ridică în acelaș timp limita exploatării: teama bancherului că victima ar putea reacționa și de aci iertarea sau reducerea datoriei, după ce sub formă de dobânzi s'a plătit și capitalul. In asemenea condiții împărțirea pământului sau conversiunea datorilor este un act cu profundă semnificație politică, pentru o societate de marcă burgheză.* Subliniem, este un fenomen politic și nu economic, căci iată *pe ce linii de evoluție* a apucat industria și mai apoi și agricultura din unele țări, unde au fost alte condiții de viață. Industria în urma avântului pe care-l luase grație structurii celei noi, ieșise pe primul plan. Mijloacele de producție motorizate și multiplicare, concentrarea

și integrarea întreprinderilor, plus raționalizarea determinau ca produsul să fie multiplicat și ridicat. Desigur, în urma acestui fenomen s'a întâmplat ca toate capitalurile să fie atrase de industrie și de aci o nouă bază de întărire organizarea în trusturi și carteluri erau ultimele măsuri pe care această ramură economică le mai lua ca supremația ei să fie asigurată. Tehnica, care a revoluționat acest proces de producția, a ajutat ca și procurarea materiilor prime, cum și desfacerea să se poată înfăptui în cele mai îndepărtate colțuri ale pământului și de aci progresul a putut deveni indiscutabil. Forța aceasta organizatorică interioară și exterioară are ca urmare naturală o *rentabilitate* impresionantă — 35—40% chiar în faza de criză — cum și posibilitatea de-a dicta prețul și de-a stăpâni și dirija în voe massa consumatoare, fapt ce-a dus la menținerea rentabilității.

Tot pe calea marei exploatări și-a tehnicizării a apucat și producția agraă din anumite țări, iar rezultatele bune pe care le dă, justifică cu prisosință afirmația că aceasta este forma de viitor a ramurii agricole și că principiile și metodele din industrie își au o aplicare tot atât de largă și aci iar teoria clasică din economia politică după care în agricultură trebuie să stăpânească, mica întreprindere a primit o lovitură mortală.

Iată adevăr, se poate dovedi că cu împroprietărirea nu s'a făcut ultima și decisiva reforma în lumea agrară, că concentrarea și motorizarea producției agricole este posibilă și chiar existentă în alte părți pe o scară întinsă. Avea, unde condițiile istorice n'au fost ca la noi și în alte câteva părți ale Europei s'a dezvoltat agricultura în stil mare. Astfel în Statele-Unite, Canada, Brazilia, Argentina, Australia, și Rusia, agricultura este complet motorizată și concentrată. Marile „uzine de cereale“ își merită supranumele, căci principiile de producție din industrie își au aceeași valabilitate ca agricultura ca și în industrie. S'au dezvoltat societăți anonime, cu acțiuni ce au curs la bursă ca și alte acțiuni. Selecționarea semințelor, raționalizarea și intensificarea producției agricole se face cu deplin succes. Dovadă este faptul că produsele agricole de proveniență europeană — Europa Centrală — au fost scoase de pe piețele mare ale lumii. Despre rentabilitatea pământului nimeni nu se îndoiește, căci de-ar fi altfel, nici acțiunile nu s'ar mai cumpăra și încercarea de mult ar fi dat faliment. Munca manuală a fost aproape scoasă din întreprinderea agricolă, ca și tracțiunea animală caracteristică țărilor europene agrare. Pregătirea pământului după metodele științifice cele mai mari este o realitate și nu-i ca la noi, unde academiile fac teorii, iar absolvenții din lipsă de plasament unde să-și utilizeze știința în mod efectiv, devin birocrați. În ultimul timp pe linia industrializării, motorizării și raționalizării totale pășește și Rusia și de unde se scoate un faliment și-o revoluție burgheză a țărănimii, burghezia europeană s'a trezit în anii

trecuți cu un dumping care a scos toată producția agrară, de proveniență individualistă, de pe piețele europene.

La acest punct odată ajunsă, producția agrară este o mare binefacere pentru economia întregii țări. Căci producția în mare, raționalizată, face ca în comerțul extern să se creeze anumite avantagii: *desfacere sigură*, datorită calității superioare, preț de cost redus și deci și preț curent redus, în comparație cu alte țări cu mijloace primitive de lucru. Intre mai multe țări agricole, care își oferă produsul, cea care are calitate bună, superioară va triumfa, iar cea cu producție tip-vechiu va fi sacrificată. Concurența va fi zdrobitoare pentru o țară neorganizată și neadaptată la noile cerințe ale tehnicii și culturii moderne. Pentru acestea va urma o criză care nu va fi trecută decât cu zdruncinări profunde și sărăcie. Așa s'a întâmplat în 1929, când țările agricole cu o cultură primitivă au suferit de pe urma concurenței țărilor agricole cu o agricultură motorizată, căci această criză a fost simțită în prima linie de țările „car-cu-boi“, și într'o mică măsură de țările „cal-vapor“, — cum plastic se exprimă Fr. Delaisi.

În America s'a ajuns la acest stadiu al structurii agrare, datorită fenomenului economic al concentrării pământului în puține mâini, exact ca în industrie, adică micul agricultor a fost sacrificat în fața marilor producători. El vinde pământul și devine un salariat, un muncitor agricol, ca și cel din fabrică. În Rusia problema e mai simplă: statul a luat pământurile și-a pus bazele întreprinderilor agricole mari, după tipul industrial, iar țărănimea a devenit o masă de muncitori, la fel cu ceilalți muncitori urbani.

Însă această latură, a felului cum s'a ajuns la acest tip de producție nu ne interesează acum; esențialul este că *sistemul economic actual duce la realizarea marilor întreprinderi, complet naționalizate și motoizate. Că în agricultură, ca și în industrie, este posibilă și perfect realizabilă și că în fața acestei realități împroprietărirea este un anacronism, ba chiar un regres, sub raport economic.* În plus, evoluția aceasta firească este de bun augur și sub *raport social-politic*, țărănimea nu va mai fi un „sac cu cartofi“, cum plastic a caracterizat-o Marx, ci treptat-treptat pășește la formarea conștiinței de sine, datorită culturii social-economice la care acest sistem economic o împinge, analoagă muncitorului de la oraș, se face din această pătură socială un factor politic de prim ordin.

Repetăm, împroprietărirea are ca substract motive *politice și psihologice*, dar mai puțin economice-agrară. Urmarea este că în Europa se face greu drum, un cuvenit, care să ducă la exploatarea în masă a pământului și în sensul socialist și în sensul capitalist ca în America, în virtutea concentrării pământului.

Moștenirea trecutului plin de nedreptate și spoliere a maselor țărănești era prea mare, care să nu se formeze o *psiholo-*

logie aparte, care să nu fie zdruncinată de nici-o lege economică: psihologia omului exploatat și frustat de stăpânul pământului și care tocmai fiindcă a fost privat de posesia pământului, acum a dorea, era setos de ea. S'a născut o psihologie atât de puternică, încât putea fi compartă cu structura unui instinct și de aci chiar și o teorie: teoria instinctului de proprietate de care fac atâta caz conducătorii liberalismului, care mai înainte se opuneau acestui instinct. *Căci masele țărănești doreau pământul, fiindcă în felul acesta pământul nu mai era izvor de exploatare, le făceau libere, chiar dacă rămăneau tot sărace și chiar dacă venitele nu se măreau. Structura social-economică a trecutului este responsabilă de psihologia țărâimii, care este așa de REFRACTARĂ PROGRESULUI și TRANSFORMĂRILOR tehnicei, iar în dreptul de proprietate privată un drept absolut, de care se leagă cu toată țaria numai de teama de a nu mai fi exploatată. Desigur, că organizarea socială depinde de factori materiali, dar nu-i mai puțin adevărat că factorii psihologici pot produce eroi și oculte, pot produce amănări dăunătoare pentru o organizare mai bună. Așa este astăzi în agricultură, unde progresul ei este împiedecat chiar de această psihologie creată de trecut. Și aci o precizare: s'ar putea deduce că sunt contra împroprietăririi, când toată lumea o socotește ca o mare dreptate istorică. Departe de noi acest gând. Suntem contra împroprietăririi, fiindcă s'a făcut TÂRZIU, într'o vreme când legile economice depășeau gospodăria, întreprinderea individuală și fiindcă era cerută numai de factorii psihologici, și deci nu logici, economici.*

*

În fața acestei realități economice pe care o îmbracă agricultura modernă, la noi se ridică multe semne de îngrijorare. *Aspectul primitiv* al culturii agricole, cum și *șărâmișarea pământului* de pe urma împroprietăririi și a diviziunilor succesoriale au fost semnalate chiar de burghezia liberală. O serie întregă de scrieri au apărut în direcția aceasta, iar recent s'a pus pe biroul camerei proiectul de lege al codului și al creditului agricol. Această nouă cotitură a agriculturii noastre trebuie examinată cu toată grija.

Problema este: care-i *stadiul de dezvoltare* al agriculturii noastre și care-i sunt *tendențele de evoluție*, iar la urmă vom vedea îi ce *direcție o împinge liberalismul actual* prin legiferările sale. Amintim pentru aceasta aptul că'n dezvoltarea agriculturii în regimul capitalist — teoreticienii oficiali preconizează două faze: una de *desăgregare, de disolvare* a latifundiilor, a structurii feudale a agriculturii — când latifundiarul nu era proprietar propriu zis, ci mai mult un uzufructuar, căci și țăraniile aveau anumite drepturi — și alta de refacere, de organizare, de gospodărie individuale pe baza dreptului de

proprietate privată. Este natural să se fi întâmplat așa deoarece capitalism înseamnă producție de marfă de schimb.

La noi aceste faze nu sunt bine distincte. S'au încercat amândouă, dar încă nu s'au încheiat. Prin împroprietărirea din 1906 s'a început faza a doua, de schițare a gospodăriilor, individuale, iar după războiu printr'o nouă împroprietărire a fost încercarea serioasă de a se funda acești gospodări și de-a se consolida proprietatea privată agrară. În tot acest timp țărănimea a jucat un rol dramatic, căci făcându-i proprietari, cu asta nu s'a soluționat problema. Lipsa inventarului agricol, care a aruncat-o în brațele cămătarilor și băncilor — și de aci colacul de salvare al conversiunii — plus reforma agrară incompletă au făcut ca această fază de consolidare a gospodăriilor individuale să fie departe de realizare.

Dăm mai jos datele statistice după recensământul agricol din 1930, care ne vor furniza multe lămuriri în judecarea problemei.

Intinderea în ha a proprietății	Totalul gospod. agricole	Procentul din total	Suprafața arabilă	Procentul din suprafața arabilă
0—5 ha	2,460.000	74.95 %	5,535.000	28.02 %
5—10 „	560.000	16.10 %	3,955.000	20.04 %
10—20 „	180.000	5.50 %	2,300.000	11.95 %
20—50 „	56.000	1.70 %	1,535.000	7.77 %
50—100 „	12.800	1.37 %	895.000	4.53 %
100—200 „	5.500	0.17 %	780.000	3.95 %
200—500 „	4.000	0.13 %	1.315.000	6.66 %
500— în sus	2.700	8.08 %	3,375.000	17.08 %

Trebue să adăugăm, au fost eliminat din acest tablou pădurile, islazurile, terenurile cu plantații, cari aparțin statului, dar mai cu seamă *proprietarilor mari*. Așa că proprietatea mare este mai mare decât apare în tablou. La fel trebuie să precizăm că proprietatea mare începe dela 100 ha în sus, sau dela 200—400, cum se socoti-o până acuma. Aceste precizări făcute, repartitia pământului și-a gospodăriilor apare astfel:

74% din totalul gospodăriilor agricole — proprietari mici 2—3—4 ha. stăpânesc 22% din totalul suprafeții arabile.

24.7% din totalul gospodăriilor agricole. Țărani mijlocii-chiaburi dela 15 ha. până la 50 ha. stăpânesc 36% din suprafața arabilă.

0.38% din totalul gospodăriilor agricole — proprietari mari — dela 100 ha. în sus stăpânesc 41% din suprafața agricolă.

Cifrele de mai sus sunt adânc grăitoare în ceea ce privește realitatea agriculturii noastre. Se pare că prin aceasta

putem da un răspuns sigur la întrebarea pusă mai sus referitoare la stadiul de dezvoltare al agriculturii.

Intr'adevăr, în prima linie se observă marea proprietate care cu toate reformele agrare, cu toate declarațiile răsunătoare ale păturii noastre agrare, că în lumea satelor domnește nivelarea economică și armonia sigur, totuși realitatea este alta, peste care nu se poate trece. Ea reține în mâinile a 12.000 (0,38%) gospodării, o suprafață arabilă de 5.400.000 (41%). Ea are posibilitatea de muncă rațională, având la îndemână brațe la muncă ieftine — 30—40 lei la zi — 12—14 ore de muncă, precum și posibilitatea de a câștiga bani, având credit oricând pe piață. Reforma agrară ultimă, departe de-a desființa marea proprietate, a lăsat-o destul de puternică. Liberalismul de data aceasta s'a arătat generos cu marea proprietate, ca și la 1866.

La polul opus este categoria micilor agricultori, cari formează 74% din totul gospodăriilor și care nu posedă decât câte o parcelă de 2—3 ha. sau mai puțin și care ocupă numai 22% din întreaga suprafață arabilă a țării. Este categoria care alimentează cel mai mult contingentul crescând al proletariatului agricol. Deja până acuma sunt după toate datele statistice la 900.000 proletari agricoli din sânul acesteia și crește mereu.

A treia categorie indicată de statistică este aceea a țărănimii de mijloc 8—90 ha. și ocupă 36% din suprafața arabilă a țării. Aci o parte este bine înstărită — chiaburimea — și este ferită de pulverizare, cum este scopul la micii agricultori.

Prin aceasta am răspuns la prima întrebare pusă mai sus: că în ce stadiu de dezvoltare se află agricultura noastră și am găsit aceasta diviziune în trei categorii mai pronunțate.

Întrebarea a doua, referitoare la *tendința* de evoluție a acestui ramuri economice, se pare că are un destul de bine reliefată. Astfel marea proprietate *tendința* este de *conservare*, căci periodul fărmițării este mai mic, fiindcă în clasele superioare nici natalitatea nu-i așa de mare ca în clasele inferioare și care de sunt mai mulți copii, pericolul diviziunilor succesoriale este mic, fiindcă unii din aceștia au posibilitatea îmbrățișării carierilor superioare din societatea actuală și numai unul sau doi vor stăpâni moșia.

La categoria a treia, a micilor plugari problema este mai acută și *tendința* de schimbare mai vădită. Aceasta categorie din cauza coturilor mici, din cauza natalității mari și a existenței dreptului succesoral actual în virtutea căruia fiecare copil are dreptul la o parte proporțională cu numărul lor și în felul acesta fărâmițarea este în plin mers. Aceste, unde sunt dela doi copii în sus la o avere de 3 ha. sau 4 ha, chiar 6 ha., grea mai poate trăi o familie de pe lotul ce-i vine. În sensul vederilor lui St. Zeletia, acești plugari-proprietari în realitate sunt proletari agricoli, fiindcă dacă au o casă și un

petec de pământ, acestea îi țin legați, dar fără a-i scuti să se angajeze la muncă la altul, la chiaburi și proprietarii mari. Deci, faptul că el are o casă, vite și câteva lături, nu-l salvează de-a fi un recitabil muncitor agricol.

La chiaburime, categoria de mijloc, se decifrează două tendințe — în ceea ce privește evoluția — bine conturate: o ramură din ea datorită înmulțirii și împărțirii între moștenitori se apropie din ce în ce de categoria micilor plugari — căci unul care are 15—25 ha. pământ și numai trei copii, deja acești copii sunt aruncați în categoria a treia, și o altă ramură, care sunt bine instăriți și care și poate permite luxul să mai cumpără pământ dela cei mici, cari din cauza sărăciei trebuie să-l vândă. Categoria aceasta de 35—100 ha. — este aceea, care va înghiți mica proprietate și se va apropia din ce în ce de marea proprietate. În tot cazul țărănimea de mijloc este mai nobilă, cea mai expusă prefacerii, fie în sens pozitiv, fie în sens negativ. Aceasta este tendința de prefacere a structurii noastre agrare.

*

În fața acestei situații s'a alarmat și statele burgheze și pășeste cu îndrăsneală la soluționarea problemei. Cu aceasta răspundem la a treia întrebare pusă: în ce direcție caută să împingă liberalismul agricultura sau care-i politică agrară actuală a burgheziei, cea din trecut am văzut-o.

În acest sens scrie A. Corteanu — un fruntaș al scrisului liberal — care ia ca punct de plecare necesitatea exportului nostru de cereale și care la rândul lui presupune o agricultură pe o întindere mai mare și raționalizată și deci ocultura fărâmițării pământului așa cum se întâmplă în proprietatea mijlocie și mică. Căci cauza pentru care nu este posibil, este tocmai această pulverizare a proprietății și imposibilitatea culturii sistematice. Deci și liberalismul este alarmat de procesul acesta de disolvare al proprietății și de aci necesitatea de-a-l preîntâmpina. Scrie textual: „experiența altor state ne arată că agricultura ca să fie rentabilă, cere neapărat ca să se facă pe anumite întinderi de pământ. Acolo unde există o populație deasă, care împarte neconținut pământul, proprietatea prin succesiuni, nu se poate ajunge la o agricultură rentabilă decât oprind împărțirea pământului...“ Și mai departe: „când proprietatea ajunge așa de mică încât ea nici nu hrănește pe proprietari și nici nu-l scutește de muncă la alții, dar îl ține legat de un anumit loc și-l obligă să trăiască apărându-se împotriva vecinilor, atunci legea trebuie să-i vie cu ajutor, schimbând sistemul.“

Oglinda fidelă a agriculturii actuale se poate vedea în aspectul rentabilității ei de azi. Acest aspect ne aruncă lumină nouă asupra avantajelor și dezavantajelor micii și marelui culturii, cum și întreaga problematică a agriculturii față de industrie.

N. Cornăţeanu, în cadrul Institutului de Cercetări Agonomice al României, a făcut o serie de cercetări asupra acestei probleme a rentabilităţii, studiind bugete şi bilanţuri ţărăneşti din diferite ţinuturi, asupra gospodăriilor de la 3 ha. — până la 20 ha. Datele culese de dânsul sunt sugestive în problema ce-o urmărim.

Studiind *venitul brut* pe urma culturii cerealelor, creşterea vitelor găseşte că la un hectar este de 5604 în 1930 şi scade la 3516 în 1933. *Venitul net* — deci minus cheltuielile de exploatare cuprinse în venitul brut — este pozitiv în toate cazurile, cu vădite tendinţe de scădere în anii ultimi. Dar venitul net de obicei este neatins de dobânzile capitalului. Or: când se scade de aci şi dobânzile atunci rezultatul este negativ, astfel:

Ilfov 1930 este + 860, 1931 este — 961, 1932 este + 1180.
 Banat 1930 este — 3066, 1931 este — 118, 1932 este — 402.
 Bucovina 1930 este — 2030, 1931 este — 2378, 1932 este 0.
 Moldova 1930 este — 96, 1931 este + 691, 1932 este — 289.
 Ardeal 1930 este — 1422, 1931 este — 982, 1932 este — 1686.

D. Victor Hăvescu studiind problema în legătură cu impozitele, ajunge la aceeaşi concluzie că *venitul net* este negativ, căci dacă din venitul brut de 2227 lei se scade: costul mâinei de lucru, sămânţei, amortismente, datorii, impozite, (uneori şi arendă), deficitul la hectar este de 842 lei. Ca să se facă faţă cheltuielilor, va trebui să muncească la altul, ori să-şi vândă din inventarul agricol: vaca, calul, pământul sau să-şi micşoreze standardul de viaţă. aşa cum se explică scăderea puterii de cumpărare a păturii rurale de la 1818 lei la 595 lei între anii 1930—33 în Muntănia, la 3159 la 454 lei în jud. Ilfov între anii 1930—32. Factorul care a dus la scăderea aşa de catastrofală a venitului net, este dobânda care s'a urcat până la 57%, uneori la 67%.

Excedentul sau deficitul agricol este influenţat într'o largă măsură de *mărimea întinderea exploatării*, de felul proprietăţii: mare, mică, etc. Pe cale directă nu s'a studiat fenomenul, dar pe cale indirectă da şi anume s'au studiat cheltuielile în raport în felul proprietăţii şi s'a arătat că ele scad pe măsură ce întinderea exploatării creşte, astfel:

până la 3 ha. cheltueli 3748 lei,
 dela 3— 5 ha. cheltueli 2361 lei,
 dela 5—10 ha. cheltueli 1786 lei,
 dela 10—20 ha. cheltueli 1402 lei,
 dela 20 ha. în sus cheltueli 908 lei.

Deci în măsura în care creşte proprietatea, cheltuelile scad şi, deci vor influenţa cota venitului.

Problema rentabilităţii este greu de prins în cifre exacte,

dar pe alte căi s'au mai găsit indicii destul de elocvente. Așa s'a studiat valoarea produsului agricol în comparație cu valoarea produsului industrial și s'a ajuns la concluzia că articolele pe care le cumpără țăranul dela fabrică — un plug de ex — este de 45-ori mai scump ca articolele pe care le vinde el. Iar pe cele ce le cumpără dela oraș, sunt de 65-ori mai scumpe decât 35% din totalul articolelor industriale. Astfel în Banat la o proprietate de peste 11 hectare, cu un inventar agricol de 280.000, produsul brut a fost de 31.000 lei, într'un ținut unde gospodăria agricolă este bine organizată. Rentabilitatea este de 12%, ceea ce este tare mic față de rentabilitatea din industrie unde 35% în epocă de criză chiar, în comerț de 28%, iar la imobile — chirii-arende — este de 38%. Aceasta-i situația agriculturii sub raportul rentabilității în Banat, cu pământ fertil și cu gospodărie bine încheată. În Maramureș, Țara Moșilor este numai lipsă și mizerie.

Explicația acestei inferiorități vădite a agriculturii stă în prima linie în lipsa de inventar, de *exploatare sistematică și raționalizată și aceasta din cauza faptului că se exercită pe întindere mică* — 1 ha.—3 ha. — *ceea ce este incompatibil cu cu exploatarea raționalizată*. Se adaugă această cauză și faptul că orașul exercită un adevărat imperialism asupra satului, asupra producției agrare, dictându-i prețurile prin comerțul, banca și organizarea sa. Inferioritatea structurii economice agrare se manifestă în faptul că a rămas la formele de producție primitivă, iar orașul se dezvoltă trepidant spre concentrare capitalistă, specializare și diviziune desăvârșită a muncii. „Mica proprietate cu țărâniea de pe ea este o forță socială — în devenire n. a. — dar economiceste nu reprezintă nici cât o bancă din capitala Ardealului.“ (V. Munteanu.)

Mica proprietate nu se mai poate diviza, dar titlul se divizează mereu, proprietarii se sporesc, dar în schimbul capacității de producție scade mereu.

Prin urmare, în agricultură distingem trei categorii de proprietăți: mare, mijlocie și mică. Ultima categorie de proprietate împreună cu pătura socială ce-o suține se cuprindă situația proletariatului agricol care crește mereu. Categoria de mijloc se divizează: o parte spre marea proprietate, iar cealaltă spre mica proprietate, spre *proletarizare*. Procesul acesta de transformarea structurală este provocat de creșterea populației rurale și de sistemul succesoral care duce la diviziune și parcelarea neconținută, dar mai ales de aceea lege economică a *concentrării bunurilor* — care în industrie n'o contestă nimeni: din cauza miseriei, a nerentabilității crescânde a masselor rurale, ele vând pământul și apucă drumul orașului.

Desigur, că acest proces de concentrare a averilor, și de dispariție a micii proprietăți, de *proletarizare*, ca reflex social — pentru așezarea noastră burgheză este un fenomen

social economic de o primă importanță. Conducerea țării l-a sesizat și caută să-l preîntâmpine. A-l lăsa să se desfășoare liber înseamnă lipsă de prevedere socială, pe care pătura noastră dominantă când era vorba de interesele sale, a unit-o cu prisosință.

*

Datele problemei pentru liberalism sunt bine precizate: tendința spre o proprietate mare în mâini mai puține, și tendința celorlalți spre fărâmițarea sau pierderea pământului. Din aceste două categorii prima îi este *amica*, i-se atașează și-o susține. A doua îi este dușmana, și se va ridică *odată* în contra lui. De aceea: o politică „înteaptă“ agrară va fi aceea, care oprește *proletarizarea* și pulverizarea pământului și ajută formarea unei pături sociale fidele, unei categorii de agricultori bine înstăriți și cu aceeași ideologie; e tendința de a se forma o chiaburime solidă, o proprietate mijlocie, alături de proprietate mare, dar cu aceleași principii, o citadelă a satelor contra mișcărilor socializante. În parlament, cu ocazia discuțiilor pe marginea proiectelor de legi asupra codului și creditului agricol s'a spus precis: că țărănimea prin structura ei conservatoare și impregnată de spiritul proprietății private formează pragul în rezistență contra mișcărilor de stânga extremistă. Dealtfel nu este de mirat că liberalismul cu antenele lui așa de sensibile la interesele sale a prins problema și încearcă să intervină dând proceselor de transformare, un curs special, conform constelației intereselor sale.

Dealtfel liberalismul își are și-o concepție sociologică, după care crede că se va modela și societatea viitoare. În acest cadru și problema agrară este solubilă. După această concepție capitalismul își are linia lui de evoluție bine trasată, în care linie este prinsă și agricultura. Și anume: dela forma comercială și bancară, capitalismul evoluează spre forma industrială, fondarea de industrii în tot cuprinsul țării. Căci în forma întâia a deșteptat *trebuință nouă*, a provocat nașterea vechilor meseriași și a unei părți din țărănime, iar sub forma a doua caută să unească acești elemente și să producă în țară.

Desvoltarea unei industrii indigene — spun ei — este binevenită, fiindcă în prima linie absorbe tot surplusul de populație proletarizată, începe să suporte o parte din sarcinile fiscale care până acumă apăsa pe masele rurale și în forma aceasta viața economică se echilibrează, iar straturile sociale se așează și armonizează. În acest sens agricultura se reface pe baze, dictate de structura capitalistă a societății actuale: proprietatea privată ca pivot al ei, cu necesitatea de-a produce pentru schimb și de aci nevoia de exploatare pe o întindere mai mare — minimum 30 ha. — și raționalizarea până la limita posibilă. Atunci proprietatea mică va fi înghițită de proprietatea mare sau mijlocie, proletarizarea va fi în mers crescând și se va naște acel fenomen sociologic nu-

mit: acord rural, spre munca din fabrică. Pe acest drum al prefacerilor se va cristaliza aceea burghezie rurală, pe care liberalismul trebuie s'o ajute în formația ei și să aibă în lumea rurală un stâlp din care să se sfarme mișcarea de extremă stângă.

Prin urmare, interesele liberalismului față de subpăturile actuale ale țărânimii se vor îndrepta spre *marea proprietate*, care ocupă cel puțin 30% din suprafața arabilă a țării, și față de *proprietatea mijlocie*, care astăzi este expusă parcelării nelimitate și care trebuie oprită, căci altfel crește forța țărânimii cu proprietate mică și cea proletarizată și care va fi în stare de revendicări radicale. Dealtfel o solicitare mai mare față de categoria ultimă mici nu poate avea, căci ar însemna s'o satisfacă în dauna celorlalte, eventuale exproprieri, ceea ce nu are nici un interes.

Aci își găsesc firul de explicație toate soluțiile în materie de agricultură pe care conducerea liberalistă le oferă. Astfel o primă soluție în acest sens este aceea a *MAJORATULUI AGRICOL*. Pericolul cel mare al *fărămitării proprietăților* agrare prin succesiuni nenumărate, al *imposibilității încheierii* unei pături rurale cu aceeași mentalitate și al *imposibilității raționalizării culturii agricole*, care să fie în stare să producă pentru export și să concureze cu produsele altor țări, poate fi înlăturat numai prin instituirea majoratului agricol, după care într-o proprietate agrară numai fiul cel mai mare să aibă dreptul de-a moșteni. Iar restul să nu aibă nici un drept, nici la o despăzoubire în bani, căci atunci fiul cel mare ar trebui să vândă din avere și s'ar cluda însuși scopul legii. În felul acesta cu timpul gospodarii agricoli mijlocii de azi nu vor fi expuși diviziunilor și fărămițării, ci dimpotrivă se vor consolida și cu aceasta însuși pătura socială ce-o susține, va avea o mentalitate conservatoare și „refractoră mișcării de stânga extremă”. Ceilalți frați cari n'au avut norcul să se nască primii, știind că n'au ce aștepta de la părinți, își vor căuta „de ducă” în lumea largă, li se va stimula „simțul de inițiativă” și forța de luptă pentru viață. Poate mulți dintre ei vor cădea de îndată ce părăsesc vetrele parintesti și stilul de viață rurală, dar este o lege a firii că cei slabi vor succomba, iar cei apți vor supraviețui — spun adepții acestei teorii.

În felul acesta viața satului se va descongiona de surplusul de populație neinstărită și care face să lăncezească agricultura și în loc de 14.000.000 țărani vom avea 4—6 mil. bine înstăriți, cu o proprietate de la 30 ha. în sus, — căci proprietarii mici vor fi distruși de aceștia.

O astfel de soluționare a problemei agrare este desigur drastică și cu puțini șanși de reușită. Întâiu fiindcă arunci deodată mase rurale întregi în brațele somajului, căci de îndată ce industria actuală nu poate absorbi nici elementele actuale disponibile, cu atât mai puțin va putea absorbi un număr

aşa de mare — adevărate contingente. În al doilea rând este drastică în sensul că pentru ca să formezi o burghezie rurală, sacrifici pe micii producători în mod deschis, fără să le asiguri o încadrare nouă în societatea actuală. În al treilea rând, de dragul salvării dreptului de proprietate privată, care este pe cale de a se disolva sacrifici, populația ce privește, în loc să modifice forma, lărgești haina lui din corp, ca să rămână de mărimea hainei.

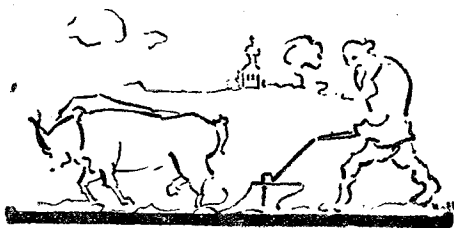
Până acuma nu s'a adus o lege în mod deschis, dar în mod deghizat s'a legiferat, căci în codul agricol care se află în discuția parlamentului, se prevede că o diviziune a pământului sub două hectare nu-i posibilă. Se pare că toate dispozițiile acestei legi merg în sensul favorizării proprietății mari și mijlocii, căci se impune o cultură sistematică, semințe selecționate și alte măsuri, cari pot fi îndeplinite numai de dispozițiunii cari privesc problema refacerii gospodăriilor mijlocii și a felului de transmisiune a pământului.

Legea creditului agricol pășeste pe aceiași cale, căci pleacă din același considerente de clasă și cu același intenții de favorizare a păturilor înstărite ale țărănimii. Fondurile necesare vor fi acordate de Stat, dar mai ales de bănci particulare. Li se vor împrumuta bani acelorora cari dau asigurări, că îi vor plasa așa fel ca să poată achita repede datoria. Cei ce nu vor avea destule garanții pentru împrumut, nu vor avea ce căuta la această instituție. Este o afacere de bancă, după toate normele comerțului de bani. Din vechile cooperative de credit, din vechile bănci din provincie se fac niște instrumente ale acestui trust bancar, le controlează, și la urmă le înghit, în virtutea legii *concentrării capitalului*.

Probabil că va începe o nouă eră de exploatare a agriculturii din partea capitalismului bancar până la limita unde se va acorda o nouă conversiune, dar care nu va mai salva nimic dintr'un sistem care are ca substrat individualismul și exploatarea.

Deocamdată n'avem posibilitatea de a cunoaște legea în toate amănuntele ei, dar *direcția, scopul* de legiferare este clar: *formarea unei burghezii rurale, o masă de manevră în lumea satelor și care să formeze un pion în plus pentru susținerea sistemului LIBERALIST.*

ION OANCEA.

ÎNSEMNĂRI

Un steag, un program, un comandant, acestea aduc biruința

In toată țara se fac alegeri județene și comunale. Pretutindeni partidul național-tărănesc se afirmă ca cea mai puternică organizație politică a Țării. Partidul „comunist“, „jidovit“, etc. întrunește majorități zdrobitoare în cele mai curat românești și mai viguroase județe ale Țării. în județele de munte ale Vechiului Regat, în Oltenia și în alte părți. Minciuna „naționalismului“ simbriaș și a patriotarilor fără rușine este complet demascată. România, țară de țărani, se exprimă politicește prin partidul național-tărănesc. Acest partid se dovedește încă odată a fi cel mai puternic partid politic al României de astăzi.

Ce concluziunii se impun în marginea acestor rezultate. Că există o mistică a țărănismului, că trăiește în mintea și sufletul țărănimei credința că izbăvirea ei nu poate veni decât numai dela un partid al ei și acesta este partidul național-tărănesc, că țărănimea română iubeste și urmează cu devotament și cu prețul oricărui sacrificiu pe marele ei comandant. Dl. Ion Mihalache, președintele partidului național-tărănesc.

Dar mai sunt și alte concluzii de tras cu această împrejurare. Fruntașii partidului valorează numai în măsura în care sunt complet identificați cu misiunea acestui partid, numai în măsura în care vorbesc și lucrează în numele partidului național-tărănesc, numai în măsura în care cred în programul și conducătorul partidului. In timp, din partidul național-tărănesc s'au desprins personalități de seamă; să amintim doar pe D-nii Vaida, Iunian, Dobrescu, etc. Cu toate acestea masele nu i-au urmat; se entuziasmau de cuvântul lor, îi urmau numai când erau încadrați în partidul național-tărănesc. Plecați din acest partid acești oameni, pot rămânea personalități interesante, dar numai atât; țărănimea nu îi mai urmează.

Iată de ce marile isbânzi electorale ale partidului național-tărănesc îi aparțin lui în întregime. Nu negăm contribuția oamenilor eminenți la obținerea lor; dimpotrivă, elogierea noastră se îndreaptă sincer spre domniile lor. Dar aceasta nu ne împiedecă să nu le amintim, că dela partid și prin partid se obține isbânda cea mare. Și de sigur, nimănui nu îi va trece prin minte să târguiască, să vândă voturile obținute în cutare sau cutare județ. Mai întâi nu poți vinde ceiace nu este al tău, ci al partidului, nu poți face obiect de târguială credința și atașamentul pentru partidul național-tărănesc ale țărănimii din cutare sau cutare parte a țării. Partidul național-tărănesc are o existență organică ce depășeste, în timp, existența unui om și în spațiu limitele acțiunii sale politice; acest partid este o realitate a conștiinței politice românești, un instrument pe care țărănimea română și-l-a creat pentru emanciparea și afirmarea ei; acestea sunt adevăruri elementare, evidente pe cari cei ce cunosc geneza, structura, rațiunea de a fi ale partidului național-tărănesc nu le vor contesta niciodată.

Și dacă totuși o persoană poate intruchipa năzuințele, neliniștea și rosturile partidului național-tărănesc, aceasta nu poate fi decât întemeietorul și organizatorul țărănismului român, Dl. Ion Mihalache. Singul Dl. Ion Mihalache, poate spune, dacă va fi nevoie cândva, că acolo unde este D-sa acolo este partidul cu toată credința, cu toată puritatea acțiunii și a gândirii, cu toată autenticitatea strădanilor pentru ridicarea țărănimei române. Tot trecutul D-sale îl îndreptățesc la aceasta. Toți ceilalți, nici-unul dintre fruntașii partidului, nu au nimbul deschizd-

torului de drumuri, aureola întemeietorului. Acest lucru am crezut că este bine să fie amintit în împrejurările de față.

S'au stabilit succesiunii la guvern, scadențe; unele cu precizuni ridicole. Cu ce scop? Pentru a atrage în sfera decepțiunii și a zisului insucces, partidul și pe președintele său, sau mai precis, pentru a micșora prestigiul D-lui Ion Mihalache. Nu se aminteste, cu acest prilej, că pe tema venirilor la putere au fost președinți de partid, cari luaseră măsuri precise și complete de preluare a puterii promise, putere care însă nu a venit; cu toate acestea nimănu nu i-a trăsnet prin minte să diminueze pe președintele, care a căzut victima tristelor moravuri ale țării.

Se mai spune: undeva, colo sus, Dl. Ion Mihalache nu ar fi agreat și deci, etc., etc. Să se fiadă seamă că Dl. Mihalache este președintele partidului celui mai puternic al Țării, este cel mai reprezentativ și mai de seamă exponent al țărănimii române. Și aceste atribute de mare relief ale D-lui Mihalache nu îngăduiesc considerațiuni de agrement sau neagrement. Dimensiunile politice ale D-lui Mihalache trebuiesc numai constatate și apoi trebuie să se tragă concluzia.

Stim că împotriva oamenilor cari s'au ridicat din țărănime și au organizat-o în vederea unei lupte decisive s'au ridicat totdeauna potrivnicii mari, deseori cu scopul precis de a-i răpune. Și mulți dintre ei au fost răpuși. Dar vremurile s'au schimbat: cine se ridică împotriva oamenilor vrednici de jos riscă să se prăvălească de sus. Astăzi, în fruntea popoarelor stau oameni de origini modeste; nici unui rege al Analiei nu i-ar fi trecut nici prin gând să nu-l recunoască prim-ministru pe omul de origini foarte modeste MacDonald. De unde au pornit Masaryk, Mussolini, prim-miniștrii Franței, președintele Poloniei, etc.? Iată de ce nu vrem să dăm crezare versiunilor în legătură cu anumite agreeri. Și dacă totuși versiunile acestea își au vre-un temei, atunci consecințele pentru țară vor fi in calculabile.

Partidul național-țărănesc are un steag, un program, un comandant; lupta sa se poartă pentru biruința steagului prin comandant și ostași, pentru biruința comandantului pentru steag și program.

V. J.

Congresul tineretului agrarian cehoslovac

În zilele de 22 și 23 Mai a. c. s'a ținut la Praga Congresul jubilar al Tineretului partidului republican al agricultorilor și micilor țărani cehoslovaci. S'au sărbătorit, prin manifestațiuni impresionante, 30 de ani dela întemeierea organizațiunilor tineresti agrariene. Partidul național-țărănesc român și Tineretul acestui partid au fost reprezentați de o delegație și anume: D-nii Prof. Dr. V. Jinga și Dr. T. Cristureanu din partea partidului și D-nii Dr. I. V. Popescu-Mehedinți, B. Schiopu, N. Adamescu și Ing. E. Torgașev din partea tineretului.

Delegația românească a fost primită cu deosebită afecțiune din partea partidului și tineretului agrarian cehoslovac, oferindu-i-se prilejul să cunoască cât mai mult sufletul, viața și organizația acestui popor harnic și înțelept. Contactul cu Tineretul agrarian cehoslovac a înlesnit delegației tineresti național-țărăniste să cunoască simfonia noii generații cehoslovace, să adâncească taina muncii disciplinate a poporului republicii vecine și aliata, să-și dea seama de progresul realizat de țânăra republică pe seama țărănimii și muncitorimii. În articolele așezate la începutul numărului de față al revistei noastre s'au reținut și expus unele aspecte ale vieții sociale, politice și economice ale Cehoslovaciei din zilele noastre; este un omagiu pe care Tineretul național-țărănist român îl aduce Republicei și partidului agrarian cehoslovac.

Duminecă, 23 Mai, a fost ziua cea mare a congresului. A asistat și întreaga delegație românească la defilarea tineretului, care a durat dela ora 9 și jum. până la ora 13 și jum., în rânduri de câte 12 persoane. Dintre fruntașii partidului agrarian ceh primesc defilarea D-nii Beran,

președintele partidului; Hodza, primul ministru; Malypetr, fost prim-ministru; Udrzal, fost prim-ministru; Cerni, ministru de interne, ministrul de război, comert, etc.

Au defilat apoi cercetașii lui Svehla și apoi grupuri de bicicliști, în uniforme; și cavaleria era toată în uniforme. Au urmat apoi care alegorice și tineret din toate părțile Republicii, cu fanfare și fel de fel de placarte. Desprinz din inscripțiile purtate de tineret, câteva: „Trăiască cei doi președinți!“ (Masaryk și Benes). „Suntem pentru premilitarizare!“ „Salutăm orașul Praga!“ „Fără țărani nu este pâine și fără pâine nu este viață!“ „Tineretul anără programul lui Svehla!“ „Pentru republică și democrație!“ (delegații unguri). „Uniunea cehoslovacă este puterea noastră!“ „Programul nostru: pământul pâinea și pacea!“ „Venim de la safe, aducem tuturor prietenie!“ etc. — În cortegiu au fost și diverse tipuri de mașini agricole (tractoare, secerători, etc.).

Au defilat Rusia Subcarpatică, Slovacii, apoi Moravia și Boemia, Moravia și Boemia, cele mai bogate provincii ale țării, au prezentat tineretul cel mai viguros, mai voios și mai bine îmbrăcat. Slovacia și Rusia Subcarpatică au venit cu porturi mai pitorești și țărâtime mai aspră. Credem, că au defilat circa 60.000 tineri și tinere agrariene.

În aceiași zi după amiază, la Stadionul sportiv, au fost jocuri și demonstrații populare.

Întregul congres și manifestațiunile au fost o apoteozare a vieții dela țară, nu împu ridicat pînții și păturei țărănești.

Delegația românească a participat și la alte manifestațiuni culturale și politice. A doua zi de congres s'a ținut un seminar la sediul Centralei cooperativei agricole, prezidat de Dl. Ing. F. Klindera, conducătorul mișcării cooperativei agricole cehoslovace. O zi întreagă au fost discuțiuni în legătură cu organizarea creditului agricol, cu monopolul cerealelor și organizarea politică agrariană. O excursie de o zi în câteva centre cooperatiste din împrejurimile orașului Praga ne-a dovedit până la ce nivel gospodăresc se poate ridica un popor, care crede și practică intens cooperatia. Silozurile cooperatiste pentru cereale, lăptăriile cooperative, asociațiile de credit sistem Reiffeisen și alte forme de activitate cooperatistă sunt fapte concrete, cari ridică un popor sufletește și gospodărește, care face din om cetățean și patriot, care pune în legătură lumea cea mare și anonimă a satelor cu cuprinsul spiritual al vieții, care civilizează un popor în ceiace el are mai prețios, țărâtimea.

Republica democrată cehoslovacă este un exemplu viu și convingător pentru toți acei cari vor să facă din preocuparea și ostenețiile lor în viața publică un scop de înălțare morală, politică și gospodărească a unui popor.

Lucian Blaga la Academia Română

„Elogiul satului românesc“

Academia Română și-a deschis porțile, sărbătorește, și a primit în sânul ei o personalitate ce reprezintă spiritul românesc în ceea ce are mai original și mai bun, în ceea ce înfățișează ramura vie a gândului care și extrage seva din străfundurile trunchiului acestui popor de țărani.

O cultură care nu este mai veche de o sută de ani, trebuie să recunoaștem. Numai un veac ne desparte dela prima licărire a conștiinței liberare. Incepând năvala țăranilor, condusă de Tudor Vladimirescu, el însuși un țăran, se impune, o personalitate care este realitatea crescută de destinul nostru pe acest pământ: țărâtimea. Și tot ceea ce s'a făcut mai târziu, și tot ce s'a împrumutat și altoit în cultura noastră nu a primit caracterul autenticității dacă n'a avut legătură și nu s'a contopit cu entitatea aceasta.

Pe drept cuvânt deci, în clipa când a pășit în aula academică,

Lucian Blaga nu putea să rostească un alt elogiu decât satului de unde porcede și originalitatea, și nădejdea tinerei noastre culturi.

Avem negreșit, urme de civilizație, care depășesc două milenii. Și fericita așezare a mlădiței romane în vechea Dacie este un moment de inoie, de prefacere a unui material care-și păstrează totuși vechile-i însușiri, minunatul cuprins tragic, unde se poate descoperi originalitatea noastră.

Și de aceea, apoi poetul și gânditorul Lucian Blaga și-a îndreptat atenția dela primele sale încercări, spre elementul tracodacie peste care atâția oameni de cultură au trecut și n'au avut încă puțința să-l surprindă.

Dar această esență a spiritului autohton s'a dezvoltat sub acele străvechi auspicii: satul și țărănimea. Popor de plugari și păstori, cea dintâi așezare i-a fost satul, iar din inima lui s'a desprins simțirile cele mai alese și tot aici s'au păstrat tradițiile care imobilează acest neam.

Elogiul Statului românesc, pe care Lucian Blaga l-a rostit la primirea sa în Academie, este o laudă adusă trecutului, prezentului și viitorului care nu ne poate aparține decât cultivând și dând sprijin acestui izvor permanent al ființei noastre spirituale.

„Vreau să vorbesc despre singura prezența vie încă, deși nemuritoare, nemuritoare deși atât de terestră, despre unanimul nostru înaintas fără de nume: satul românesc, — așa a început Lucian Blaga elogiuul caracterului rural al spiritului românesc.

„N'am făcut cercetări cu intenții strict monografice cu privire la satul românesc; satul trăiește în mine ca amintire vie. Copilăria și satul alcătuiesc un întreg inseparabil. Pe cât e de adevărat că medial cel mai potrivit și cel mai fecund al copilăriei e satul, pe atât de adevărat este că și satul, la rândul său, își găsește suprema înflorire în sufletul copilului. Există un apogeu exuberant, involt și baroc, al copilăriei, care nu poate fi atins decât în lumea satului, și există, de altă parte, aspecte, orizonturi și structuri secrete ale satului, cari nu pot fi sesizate decât în copilărie. Asupra acestor structuri sufletești ale satului, spre deosebire de ale orașului, stărui în discursul meu, făcând o încercare de a le defini pe temeiul unor viziuni ale copilului despre sat. Satul există în conștiința copilului ca o „lume“, ca unica lume, mult mai complex alcătuită și cu zări mai vaste, decât le poate avea un mare oraș pentru copiii săi. Satul nu este situat într'o geografie pur materială și în rețeaua determinantelor mecanice ale spațiului, ca orașul. Pentru propria sa conștiință, satul este situat în centrul lumii, într'o geografie mitologică și într'un orizont metafizic. Omul satului, întrucât izbutește să se mențină pe linia de apogeu a copilăriei, trăiește din întregul unei lumi — pentru acest întreg; el se găsește într'un raport de supremă intimitate, cu totalul cosmic, și într'un neîntrerupt schimb de taine și revelații cu acesta. Omul orașului, mai ales al orașului care poartă amprentele timpurilor moderne, trăiește în dimensiuni și stări tocmai opuse: în fragment, în relativitate, în concretul mecanic, într'o trează superficialitate. Am încercat, în studiile mele de filozofia culturii, să pun în relief aspectele de stil ale vieții și ale duhului nostru popular. Expunerile mele de altădată cu privire la matricea stilistică a culturii noastre le întregesc punând în lumină acest nou aspect, pe care-l numesc „cosmocentrismul“ satului. Satul este creatorul și păstrătorul matricei stilistice a culturii noastre....”

Petru Neagoe, Țara și țărănul român

Scriitorul P. Neagoe, înapoiat printre ai săi după o lipsă de 30 de ani, întrebând, a făcut unei ziariste bucureștene declarațiile de mai jos, pe cari noi le reținem:

„După o lipsă de mai bine de trei decenii din țară, a cărei viețioană a păstrat-o în suflet — și care se găsește reflectată în toată

opera lui, — căre l'a făcut celebru, P. Neagoe s'a reîntors, pentru un scurt timp numai. Petre Neagoe își are gospodăria așezată la New-York, — tavarășa de viață îl așteaptă acolo.

Acum, cu ochi și suflet însetat, a pornit în lung și în latul țării — să o vadă

Ochii săi cu privirea scotocitoare, păstrau imaginile absorbite parcă. Uneori, când vorbea, glasul i-se cobora în adâncurile inimii și atunci era ușor tremurat și aproape șoptit: a fost când l'am întrebat dacă și-a revăzut satul natal.

— „Am trecut pe-acolo. Am revăzut câmpia pe care trecea *Ileana*, când se ducea la târg.

(„*Ileana la posedée*“ — e romanul de mare succes al lui Petre Neagoe — tălmăcit în limba engleză și în cea germană. În limba engleză se chiamă „*There is my heart*“ — adică: Acolo e inima mea).

Am revăzut câmpia. N'am avut însă inimă că mă duc în sat. Nu mai am pe nimeni acolo. Ar fi fost pentru mine o „cittă morta“.

Am revăzut râpa 'naltă, pe care o coboram în bătă....

Apoi, după o pauză pe care nu i-am turburat-o): — „Și am văzut biserica nouă“.

INTELEPCIUNEA ȚĂRANULUI.

Tot ce vede Petre Neagoe acum, priveșta cu ochi proaspeți, judecă cu experiența omului, care a văzut multe și cu inimă apropiată, românească. Depărtarea nu l-a înstrăinat. Nici timpul nu i-a ros dorul. Să-l lăsăm să vorbească.

— „România e un paradis“....

A trecut prin regiunile locuite de Sași. Spre exemplu sasul lucrează tăcut și își ascunde bogăția. — Românul o expune. Am văzut asta la Sibiu. Cum gospodărește sasul și cum gospodărește românul?

Am trecut acum prin regiunile locuite și de sași. Spre ex. sasul lucrează tăcut și își ascunde bogăția, Românul o expune. Am văzut asta și legătura socială la român, numai prin verbiaj se ține — apoi, gata, s'a evaporat.

Ceiace ne lipsește e realizarea prin muncă.

Nu judec pe compatrioții mei. Vanitatea e în toată lumea. Vina e a lui Dumnezeu. Le-a dat țară prea bogată și frumoasă.

„E ca în paradis. Intinzi mâna și iei fructul copt. Sau aștepti să pice. Altfel nu-l mănânci.

Dar se întâmplă altceva. Uite, țăranul spre ex. Tocmai din cauza frumuseții, el a creat un folklor, care în înțelepciune și frumusețe e tot atât de bogat ca și țara. Dar printrucă muncește, el are demnitate și rezervă. Și, și el face parte din bogăția țării.

Fără el v'ați duce ca frunzele într'o volbură de vânt.

ȚĂRANUL ȘI MAȘINA.

— „Ceiace m'a surprins e cât de ușor se adaptă țăranul român cu lucrurile mecanice. Atâta numai că-i fatalist.

El nu consideră o mașină ca ceva rece și fără inimă. Mașina e un frate lucrător pentru el. Am putut observa aceasta la turnătorile din Hunedoara.

Țăranul român are un extraordinar dar de a se adapta. Adaptabilitatea este cel mai puternic element care susține viața. Cel care nu poate să se adapteze moare. Asta dovedește câtă putere vitală are țăranul român. Printrucă a rămas om al pământului și tot de aci extrage și toată înțelepciunea lui.

Noi, oamenii, suntem creșeuți din pământ, ca plopii, care încearcă să se înalțe cât mai sus spre bolta cerească, dar dacă nu se țin de pământ, nu trăesc, nu pot să se hrănească din aer.

Duhul sânt răsare tot din pământ, nu vine, cum se crede, din aer.

Viața e pe pământ, noi suntem legați de pământ. Trăim cu pâine. Oamenilor le lipsece legăturile cu forțele elementare. Intelectualul se pierde în idei, ca într'o pădure.

GORJANUL BRÂNCUȘ.

Ascultam modulațiile domoale ale glasului interlocutorului meu și lasam ca vorbele să tăsească singure din gând, ca isvorul.

Intr'o pauză îi spun, că auzindu-l cum povestește, nu mă pot împiedica de a gândi la alt hoinar, la țăranul gorjan Brâncuș, ajuns și acela sculptor la Paris, cu faimă și în America.

„Mi-e prieten“, spune Petre Neagoe.

Uite, sculptura lui, se apropie de esențial.

Înțelepciunea lui merge de jos în sus. (M'am gândit atunci la coaloana în spirală a lui Brâncuș, ce se desfășoară la infinit par'că, în spațiu, pornind de jos).

Apoi, referindu-se tot la sculptura lui Brâncuș: — „E greu să faci o mașină în piatră. E ceiace isbuteste Brâncuș.

Eh, arta azi e numai tendință.

UN REGRET.

L'am întrebat, aducându-mi aminte de un rând dintr'o scrisoare, în timp ce colinda Ardealul, și care spunea așa: „Eu am să plec dela voi, greu de inimă, dar încărcat ca o albină în miezul verei — de mierea impresiunilor fără preț“, l-am întrebat: „Și acum, când vei pleca, cum te vei despărți de țară?“

— Dacă aș ști să scriu bine românește, n'aș mai pleca de-aici“.

Nu pot descrie exact expresia privirilor pierdute în depărtări nici tonul cu care s'a smuls din inimă această mărturie. Din ceiace lăsa une-ori să se întrevadă în convorbiri, se putea constata că adesea a fost mistuit de dorul de țară. Este de altfel ceiace l-a mânat acum, incoace“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Experiența agrară a Frontului Popular francez

Dintre încercările recente menite să asigure o viață mai bună mulțimilor producătoare, o experiență în materie agrară se impune interesului nostru: măsurile de reorganizare a agriculturii, pentru revalorizarea produselor agricole și pentru extinderea legislației de asistență socială asupra țărănimii și muncitorilor agricoli, în general, în Franța.

În numărul din Februarie al revistei noastre am reprodus interviuul d-lui Georges Monnet, ministrul agriculturii în cabinetul Blum, asupra reformelor agrare ale Frontului Popular francez. În legătură cu aceste reforme vom adăuga acum unele amănunte.

Întsrumentul cel mai de seamă al noii organizări agrare în Franța este „Oficiul național interprofesional al grâului“. Ținând seamă atât de întresele producătorilor de grâu, cât și de acele ale marelui masse consumatoare de pâine, acest oficiu al grâului este chemat:

1. Să asigure producătorilor un preț stabil și remunerator;
2. Să suprima specula cu grâul, armonizând prețul făinei și al pâinei cu al grâului;
3. Să contribuie la organizarea profesională agricolă prin dezvoltarea cooperativelor țărănești.

Prin crearea acestui Oficiu, prețul grâului nu mai e supus fluctuațiilor și manevrelor de speculă. Odată cu suprimarea pieței libere a grâului, dispar afacerile făcute până acum în dauna țărănilor și a consumatorilor. Întreaga recoltă este cumpărată cu un preț unitar de acest Oficiu prin intermediul cooperativelor sătești. Oficiul o vinde mai departe morilor și brutăriilor.

Prin participarea delegaților cooperativelor în Comitetele departamentale și în Consiliul Central al Oficiului, în așa fel în cât să formeze majoritatea, se asigură salvagardarea intereselor producătorilor la elabo-

rarea prețului grâului, iar formula de calculare a prețului pe care o dă legea, exclude arbitrarul.

În conformitate cu această lege, imediat după seceriș, producătorii vor vinde Oficiului 100 chintale cu prețul fixat, primind plata integrală. Pentru rest ei vor primi avansuri (fără procente), egale cu 3/4 din valoarea livrărilor viitoare. În acest fel producătorul știe dinainte că recolta sa va fi vândută la cursul fixat, iar avansurile pe care le primește asupra recoltei viitoare, îi permit să nu-și mai angajeze cămătarilor recolta sa viitoare. În viitor țăranel francez nu va mai fi nevoit să-și vândă grâul său imediat după seceriș (sau chiar înainte de seceriș), pe un preț de nimic, pentruca mai târziu, din cauza speculanților să cumpere pâinea scump. Mai mult decât atât, după ce specula dela producător la intermediar a fost înlăturată, iar stabilitatea prețurilor asigurată, este ușor să se stabilească și pentru făină și pâine un preț corespunzător cu cel al grâului, pentru a face imposibilă specula dela intermediar la consumator. Mai mult decât atât, noua organizare nu aduce sarcini noi pentru stat, deoarece sistemul cooperativelor nu creează noi posturi de funcționari. Țăranii și organizațiile lor sunt chemați să-și gireze afacerile singuri în cadrul noii legi.

Măsurile de revalorizare au dat roade chiar în primul an, deși guvernul Bfum nu a luat puterea decât în Iunie. Oficiul grâului a cumpărat dela țărani chintalul de grâu cu 140 și 144 franci, în timp ce anul precedent speculatorii nu ofereau decât 80, 70 și chiar 60 franci. Dela 1 Ianuarie la 1 Decembrie 1936, prețul unui chintal de secară a crescut dela 55 la 112 franci, de ovăz dela 48 la 110 franci, de orz dela 55 la 128 franci.

Oficiul grâului constituie prima parte a unui program de ansamblu pentru protejarea agriculturii franceze și pentru ridicarea țăranului. Acest program se adresează tuturor ramurilor de producție agricolă interesând deopotrivă chestiunea vinului, a creșterii animalelor, etc. Chiar dacă în aceste domenii nu s'au adus încă soluții temeinice, apar deja îmbunătățiri sensibile: la Sud, prețul vinului dela 50 la 130—140 franci hectolitru. Prețul vitelor prezintă o creștere de 35—50%, a porcilor de aproximativ 60%. Ascensiunea generală a prețurilor nu s'a manifestat încă la lapte, unt, păsări, zarzavaturi.

Dacă ținem seamă de faptul că salariile consumatorilor au fost sporite, trebuie să recunoaștem că această creștere a prețului la produsele alimentare lovește exclusiv pe marii capitaliști și pe intermediari.

Programul de apărare a țăranului francez prevede instituirea unui larg sistem de asigurări contra calamităților agrare, o politică sinceră de credite, reglementarea timpului de muncă, pensii, alocații familiare, echiparea proprietății țărănești, apoi creare și îmbunătățire de drumuri rurale, electrificarea satelor, asanări, ofensivă culturală și igienică. Mare parte din acest program a fost deja legiferat și pus în practică, în timp ce deputații Frontului Popular cer să se legifereze și să se aplice „fără pauză”. Propoziția reformelor destinate să îmbunătățească traiul țăranului francez se poate vedea și din evoluția bugetului Ministerului de Agricultură, care dela 464 milioane în 1936 a fost ridicat pentru 1937 la 1200 milioane de franci.

Noua organizare agricolă realizată de Frontul Popular francez a necesitat crearea de mii de cooperative sătești. Dacă țărănimea n'ar fi purces singură la organizare, ritmul înoirilor ar fi fost mult mai lent. În ultimele luni însă, Franța a înregistrat o puternică creștere a sindicalismului țăranilor și muncitorilor agricoli. În 1935 numărul lucrătorilor agricoli sindicalizați nu depășea 7000, grupați în 150 organizații. Astăzi sunt aproape 200.000, reuniți în 2000 sindicate, care la un loc constituiesc Federația Muncitorilor Agricoli, aderenți la Confederația Generală a Muncii.

Congresul național al muncitorilor agricoli, întrunit la 24 și 25 Ianuarie anul acesta, a înregistrat cu satisfacție realizările agrare ale Frontului Popular. Acest congres a recunoscut în același timp avantajile

desvoltării sindicalismului: încheierea a 300 contracte colective de muncă regionale, obținerea de majorări de salarii și de reduceri a orelor de muncă, aplicarea concediului plătit și a alocației familiale.

Rămân încă de câștigat revendicări importante. Federația reclamă reglementarea legală a duratei muncii pentru muncitorii agricoli la maximum 2.400 ore pe ani; ca în Cehoslovacia, cu o mărime medie a salariilor cu 15%; mari lucrări edilitare la țară; indemnizații pentru șomerii agricoli; egalitatea de drepturi a țăranilor cu muncitorii industriali și comerciali în fața legislației sociale; reglementarea muncii femeilor și copiilor

În lupta, care se dă pentru câștigarea acestor revendicări, salariații agricoli merg împreună cu proprietarii mici și mijlocii de pământ, cerând solidari o existență demnă, la adăpost de mizerie, iar această solidaritate, pe lângă desvoltarea sindicalismului până în cele mai mici sate ale Franței, aduce fără îndoială o serioasă garanție pentru pace și democrație.

E. M.

Ungurii, popor de sclavi, cu „nobilime“ exploatoare și inconștientă

De curând a apărut la Budapesta „Istoria sinceră a Națiunii Maghiare“ a d-lui Málnási Ödön („A Magyar Nemzet őszinte története“, Ed. Cserépfalvi). În această lucrare maghiară găsim date foarte interesante asupra nenorocitei situații în cari se află țăranimea din țara vecină.

„După războiul mondial — spune dl. Málnási — în toate părțile s'a încetățenit ideea statului socialist. Conducătorii de state profesesc conștient principiul: „al cui e pământul, al aceluia e și statul“. Dacă pământul se află numai în mâinile unei minorități, existența și independența unei națiuni e periclitată în caz de război... Reforma agrară radicală e cea mai mare garanție împotriva unui bolșevism amenințător.

În continuare, autorul arată, că de teama bolșevismului, Ungaria s'a decis să aducă reforma agrară din 1920. „Dar după-ce acest pericol a trecut, n'a mai rămas nimic din marele plan al acestei pseudo-reforme agrare“.

„După această stare de lucruri, în întreaga Europa, Ungaria e în frunte, în ceea ce privește proporția marilor averi latifundiare. Ne-au rămas 1242 de latifundii de peste o mie de jugere. Intre acestea se află a costelui Esterházy Pál, cu o întindere de 213.000 jugăre; a prințului Gheorghe Festetisch, cu 75.000 jugăre. Majoritatea acestor latifundii sunt în mâna a 190 de familii nobilitare. Cele 62 de fidei-comise latifundiare au o întindere de 984.000 de jugăre, ocupând 45 la sută din pământul agricol cultivabil“ (pag. 205.)

„În Ungaria proletară sunt 295 de milionari, ce stau față în față cu 3.700.000 de proletari agricoli, cari pier, se chinuiesc și răresc rândurile populației“ (pag. 206—207).

„Familiiile marilor proprietari au o influență mare și sunt asigurate din toate veniturile întreprinderilor, organizate pe bază feudală. De pildă, membrul unei familii de grofi, cu o avere de 140.000 de jugăre, de două ori prim-ministru, un alt membru al aceleiași familii e președintele unei mari societăți bancare, al treilea e șeful legitimiștilor, iar al patrulea s'a așezat pe șinele politice ale Moscovei. Iar unii membri ai nobilimei și-au împărțit rolurile în parlamentele din Praga și București, și mai nou vedem răsărind din rândurile lor conducători naziști“ (pag. 206).

„Dar în timp ce plutocrația feudală maghiară s'a organizat astfel, pe câmpiile dintre Dunăre și Tisa, milioanele de țărani pier de foame și secătuesc forța vitală a unui neam...“

„Din întreaga Europa, în Ungaria bântuie mai mult tuberculoza, de aproape cinci ori mai mult decât cel mai întunecat colț al Africii de Sud. Tifosul e boala cea mai răspândită a Spaniei; la noi însă face

victime de două ori mai multe, decât în Cehoslovacia și de 20 de ori mai multe decât în Anglia. În 15 ani indexul vital al neamului nostru a scăzut cu 50 la sută. Sporul anual de populație al Jugoslaviei de 13,1, al României de 12,6, iar al Ungariei ce pierе, e de 7,1. Dacă această situație se generalizează, cel mai târziu până în anii 2600 va dispărea și ultimul tip reprezentativ al maghiarimei". — (Ha a helyzet állandosul, legkésőbb 2600 körül meghal a magyarság utolsó képviselője". — Cit. p. 207).

În ceea ce privește revizionismul și iredenta maghiară, iată ce scrie dl. Málnási, la pag. 240, a cărții sale:

„Generațiile maghiarimei minoritare (din statele succesorale) nu mai pot înțelege încăpățănările feudale ale vieții maghiare. Maghiarimea deslipită a fost educată de către Ungaria ciuntită într'un spirit străin de sistemul ei. Dar pe lângă acest lucru a mai primit în plus o educație. Iredentele iresponsabile și asurzitoare, apoi potopul frazeologiei revizioniste, în afară de hotarele noi, au întâmpinat mii de dezaprobări din partea singuraticilor indivizi".

Comentariile sunt de prisos;

D-I Prof. V. Jinga despre democrație

Gazeta săptămânală „Românismul“ dela București l-a solicitat pe Dl. Prof. V. Jinga să răspundă la întrebările de mai jos. Noi reproducem după „Românismul“, aceste răspunsuri:

— Ce înțelegeți prin democrație?

— Eu atribui democrației următorul înțeles: acord liber al majorității unei societăți pentru realizarea pe seama tuturor a progresului în toate domeniile de manifestare ale vieții omenești. În mod curent, dar unilateral, prin democrație se înțelege sistemul politic, care se întemeiază pe exercițiul suveranității poporului; ori, democrația nu este numai o problemă tehnică în exprimarea voinții cetățenești, un instrument, ci și un mod de a fi, care poate începe și continua cu exercițiul suveranității populare, dar trebuie să realizeze împărțirea tuturor din ceea ce se chiamă libertate, dreptate, ridicare morală, bună stare materială, etc. Din această pricină gândirea și fapta democratică sunt patrimoniul pentru obținerea cărora o societate trebuie să năzuiască totdeauna și ia cari nu trebuie să renunțe niciodată.

— Regimul democratic este un imperativ al realităților românești sau este dezideratul unei minorități sociale?

— Prin esența ei democrația este o aspirație a unei colectivități naționale, este o exigență organică a societății românești comprimată, în trecut, de silnicie, arbitrar și opresiune. Suntem democrați pentru că ne împotrivim conformismului dezolant și silnic al comunismului, precum și escrescențelor naționalismului și patriotismului comandate de dictaturile da dreapta. Da, „regimul democratic este un imperativ al realităților românești“, nu este dezideratul unei minorități sociale; o minoritate socială are, din vreme, intuiția dezvoltărilor viitoare, dar democrația se realizează prin și pe seama majorității sociale. Democrația se mulțumește cu rolul mai modest de educatoare a societății, refuzând porunca isvorită din întunecimile instinctului și haina socială eroică de patroni cari n'au practicat ucenicia cunoașterii și prețuirii atributelor personalității umane.

— Care este forma și structura democrației ce isvorăște din aspirațiile către progres și către dreptate ale neamului românesc?

— Numai democrația, care va crea, în primul rând, conștiința cetățenească, cultura și civilizația țărănească este democrația țării românești. Structura socială specifică a țării noastre ne impune utilizarea

unei anumite metode și practicarea unei anumite democrații; democrația de origine și de formație industrialistă nu este democrația noastră. Afirmarea că țărănimii îi lipsește capacitatea de organizare și acțiune politică pe care ar avea-o într'un mare grad numai muncitorimea industrială este o vorbă goală, născocită de ignoranți și de adversarii țărănismului. Dacă în țări cu 22% populație țărănească, cum este Helveția, și cu 40% cu este Cehoslovacia s'au putut impune în politica generală revendicările și reformele reclamate de țărănimea organizată, cu atât mai hotărâtoare trebuie să fie aspirațiunile și realizările pe seama țărănimii în România, unde ea alcătuiește 80% din totalul populației. Pretinsul antagonism între industrie și agricultură, între sat și oraș, „romantismul“, „idilicul“, „retrogradismul“ țărănismului s'au plămădit în simplismul sau reaua credință a dușmanilor țărănismului. Este drept, democrația țărănească revendică un anumit oraș, o anumită industrie; asupra acestui lucru nu pot stărui aci.

— *Cum vă explicați propaganda în favoarea dictaturii, în România?*

— Dictatura este noțiunea cea mai ușor accesibilă minților necultivate și sentimentelor neechilibrate. În cugetul amatorilor noștri de dictatură, a comanda echivalează cu a înfăptui. Astăzi Statul își asumă sarcini tot mai numeroase, mai ales în regimurile de dictatură „totalitară“; și în asemenea împrejurări, oameni cari nu au organizat niciodată nimic și nici nu sunt în stare să organizeze, cred că „în doi timpi și trei mișcări“ vor îndrepta totul. Să cerceteze la ce rezultate „colosale“ au dus cei 15 ani de dictatură fascistă, cei 20 ani de dictatură sovietică, cei 4 ani de dictatură hitleristă, etc.: democrațiile nord-americană, engleză, franceză, a țărilor scandinave, cehoslovacă, elvețiană, etc. nu au nimic de invidiat în Rusia, Germania, etc.

Este drept, partidele politice românești sunt datoare țării mai multă muncă, mai multă onestitate, mai mult patriotism. Simpatiile pentru un regim de dictatură la noi încolțese și crește din insuficiențele partidelor noastre politice; ele sunt datoare să își revizuiască metodele de acțiune, să pună pe primul plan al vieții publice oamenii cei mai onești, cei mai harnici, cei mai capabili. Făcând așa, în mod automat climatul favorabil dictaturii dispăre, hula împotriva partidelor politice scade; și vor avea de câștigat din aceasta și Țara și partidele.

Pentru dictatură se militează la noi și din spirit de imitație; în trecutul culturii și politicii noastre imitația a fost frecvent practică. Dacă s'ar întocmi bilanțuri paralele ale rezultatelor guvernărilor democratice și dictatoriale pentru aceleași perioade de timp, gogorița dictaturii s'ar desumfla.

În fața tentativelor de realizare ale unor regimuri politice streine de sufletul, rosturile și realitățile românești, stă dărz țărănismul, născut din simțirea și adevărurile de totdeauna ale românismului. Drum drept și luminos spre Țara de mâine puternică și pe deplin românească, acesta este țărănismul, singura mișcare politică pornită și creată din și pentru nevoile României.

— *Care este misiunea tineretului român în momentul de față?*

— Aceea de a se încadra în linia de gândire și acțiune înfățișată mai sus.

Ziua Internațională a Cooperăției Ideologia și forța cooperăției mondiale

În ziua de 3 Iulie a. e. cooperatorii din toată lumea, la apelul adresat de Alianța Cooperativă Internațională, sărbătorește ziua cooperăției. Este pentru a cincisprezecea oară de când are loc, odată pe an,

această sărbătorire și ea a intrat în tradiția cooperăției din diferite țări.

România a răspuns apelului Alianței Internaționale și din primul an a organizat sărbătorirea acestei zile.

În acest an sărbătorirea va avea loc în Capitală cât și în diferite centre provinciale și este organizată și de oficialitatea Cooperativă și de unele cercuri independente de cooperatori.

Cu această ocazie Alianța Cooperativă Internațională a răspândit din publicațiile sale câteva principii de bază ale cooperăției și unele date care arată forța mișcării.

BAZELE ECONOMICE.

1. Adeziunea liberă și voluntară care permite ca oricine să poată fi membru al unei cooperative fără limită de culoare, rasă sau credință și că toți cetățenii trebuie să aibă libertatea de a intra sau nu, după propria lor voință.

2. Controlul democratic care prevede autonomia completă a Societăților în raport cu viața economică națională și libertatea de dezvoltare, care nu poate fi îngăduită decât prin dispozițiuni legislative sau legale, aplicabile întregii comunități și luate în interesul acesteia. Elementul fundamental al conducerii democratice: regula „Un om, un vot” este la baza cooperăției și se aplică fără deosebire de sex.

3. Distribuirea excedentului la membrii în raport cu operațiile, care este risturna asupra cumpărăturilor făcute generalizată și care este metoda prin care urmărirea de câștiguri în industrie și comerț este înlăturată. Aceasta este nota caracteristică prin care cooperăția se deosebește de capitalism.

4. Eliminarea interesului asupra capitalului, un principiu care, recunoscând o plată pentru capitalul folosit, respinge dorința de câștig al capitalistului și închide ușile uzurei sub toate formele sale.

ASPECTUL MORAL ȘI SOCIAL.

1. Neutralitatea politică și religioasă față de toți acei care doresc să adere și în discuțiile și tranzacțiile cooperativelor.

2. Vânzarea pe bani gata — un factor esențial nu numai al stabilității financiare și al lichidității întreprinderii cooperative, dar și al puterii pe care o are cooperăția de a face industria și comerțul mai morale, de a libera consumatorul de sclavia datoriilor și de a-i da obiceiul economiei.

3. Dezvoltarea educației, — care asigură totodată dezvoltarea intelectuală și morală a cooperativelor pe măsură ce se dezvoltă sistemul lor economic și care îl pregătește pentru a se achita cu folos de responsabilitatea de cetățeni și le dă o viață completă într-o comunitate care merge spre un plan de civilizație mai ridicat.

FORȚA ALIANȚEI COOPERATIVE.

Alianța Cooperativă Internațională înglobează cooperative din 38 țări. Cele 120.000 cooperative afiliate au 70.500.000 membri din 94 milioane totalul cooperativelor din lume. Aceștia sunt repartizați astfel:

55.463.000 la cooperativele de consum.
103.000 la cooperativele de producție
4.167.000 la cooperativele agricole.
10.698.000 la cooperativele de credit.

Cifra de afaceri anuală este de 3.557,3 milioane lire sterline aur.

Capitalul este de 259,2 milioane lire sterline aur.

Fondurile de rezervă 276 milioane lire sterline aur.

*

Alianța Coop. Internațională a propus cooperativelor din lumea întreagă să voteze, cu prilejul sărbătoririi, următoarea rezoluție.

Cu ocazia celei de a 15-a aniversare a zilei cooperative internaționale, marea armată a cooperătorilor grupați în mișcările cooperative din lume: —

Deplâng profund spiritul de război care continuă a se manifesta în reînarmarea generală a națiunilor, și exprimă toată oroarea față de conflictul care, de un an, distruge inutul mării de vieți omenesti și care distruge rezultatele mai multor secole de cultură și civilizație:

Proclamă necesitatea urgentă a unei campanii active în favoarea păcii, a menținerii democrației și a exercitiului constant al libertății spre a ajunge la idealurile cooperăției, care sunt capabile să oprească opera de distrugere actuală, și de a crea condiții permanente de prosperitate economică și de pace mondială:

Reînnoește declarația sa de devotament principiilor de bază ale cooperăției, așa cum sunt exprimate în sistemul pionerilor dela Rochdale, principii care cuprind un plan de viață economică superior celui care a dominat aproape un secol; care fixează un standard mai nobil al vieții și acțiunii umane și care cer să se recunoască legăturile care unesc rasele universului într-o singură și mare familie:

Se angajează să se folosească de toate mijloacele de care dispune, pentru a impune și susține o politică care să dea un sprijin efectiv tuturor eforturilor naționale, având ca obiect securitatea colectivă și pacea mondială:

Nădăjdueste, că congresul Alianței Cooperatiste Internaționale, care se întrunește la Paris în Septembrie viitor, să întărească aceste năzuinți, prin declarații de hotărâre politică și prin adoptarea unui program de acțiune susceptibil de a da organismelor națiunilor toată puterea influenței mișcării cooperative mondiale.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Jucați cu încredere la

Colectura Oficială

Sediul Central pentru Transilvania : Cluj, Str. Regina Maria 46.

RECENZII

Pavel Pavel: MOMENT NAȚIONAL SAU MOMENT SOCIAL? Conflictul între noile forme de producție, socială și noile invenții care au întotdeauna un caracter revoluționar, transformator — și vechile forme, a fost acela care a dat conținut istoriei popoarelor. Intensitatea și durata acestui conflict au variat dela epocă la epocă și dela popor la popor.

Se pare că generației noastre mai tinere ne-a fost dat să trăim și să contribuim la cea mai grandioasă înțeleștare a forțelor rivale economico-sociale din câte a cunoscut istoria socială. O înțeleștare între forțele și instituțiile prezente, conservatoare și cele care își anunță sosirea prin zguduirii profunde. Înțeleștare, care întrece în grandiozitate pe cea care a făcut tranziția dela societatea feudală agrară la cea burghezo-capitalistă de astăzi.

Domnul Pavel, prinde admirabil acest conflict între forțele reacționare și progresul social. Ca fin analist și pătrunzător al fenomenelor sociale d-sa explică foarte just falsitatea argumentărilor, concepțiilor reacționare de dreapta dela noi. La noi nu există cauzele organice adânci, cari au determinat existența și ascensiunea fascismului italian și hitlerist. Se arată apoi foarte explicit lipsa de program a extremiștilor de dreapta. Arată toată superficialitatea argumentărilor și justificărilor acestora stabilind adevărata cauză a fascismului românesc în mod aproape exclusiv în imitație. Precizează dezastrele ce le-ar determina această nouă importare de instituții străine necesităților materiale și spirituale ale poporului românesc și consecințele dezastruoase ce ar decurge dintre această discrepantă și raporturile de producție socială. S'ar reedita povestea „formeii fără fond“, care a împiedecat așa de mult evoluția normală a societății noastre.

Examinarea și stabilirea raportului dintre infrastructura economică-socială și suprastructura politică, ne-o arată așa de just în următoarea frază: „Ceeace se petrece la suprafață,

în suprastructura societății, nu este decât o consecință logică și fatală a decăderii și destrămării radicale, intervenție în tehnica producției și în injustiția repartitiei bunurilor; răul se datorește în mod exclusiv schimbărilor intervenite în infrastructura economică“.

Aceasta este baza fundamentală, pe care se situează autorul și dă interpretarea cea mai justă frământărilor din societatea românească.

Face o analiză critică a evoluției societății capitaliste și tendințele ei actuale de evoluție. Insistă asupra libertății specific burgheze, ceea ce a distrus cel bogat pe cel sărac.

Autorul arată apoi cum tendințele actuale de evoluție prin concentrare a marelui capital, ducând la dictatura economică, determină același fenomen în suprastructura politică. Se impune deci în mod necesar exproprierea și etatizarea acestuia.

Mai face o foarte pătrunzătoare analiză a statului în descompunere din cauza conflictului ivit în forma sa reacționară și forțele progresului revoluționar și criza democrației ca o consecință a acestui conflict.

Dacă există a criză a democrației, aceasta e criza democrației burgheze, datorită tocmai insuficienței ei. Căci nu există o democrație sau o libertate, decât abstractă, dacă nu există o democrație adevărată în infrastructura socială.

Consolidarea democrației politice se face numai printr-o accentuată democrație socială.

Și numai în acest caz necesitățile maselor vor fi satisfăcute cu adevărat.

Prin concepția și prin guvernarea lor grupările fasciste nu pot fi decât anti-sociale, anti-tărănești.

Autorul mai dă și o explicație necesităților lozincilor și diversiunilor, cari dreapta înțelege să le atribue partidelor democratice: „Comuniștii“ și dovedește cum structura noastră agrară este refractară acestor idei.

Cartea D-lui Pavel este însă prea bogată, examinează prea multe aspecte ale problemei pentru a putea fi rezumată. Ea trebuie citită. **B. S.**

Mihail Ghelmegeanu: PROBLEMA CREDITULUI ȘI AGRICULTURA. discurs la Legea pentru înființarea Institutului Național de Credit Agricol, rostit în șelintele dela 5 și 8 Februarie 1937 ale Adunării Deputaților; pag. 48.

În al patrulea an de guvernare, deci la sfârșit, guvernul liberal su-pune desbaterii Parlamentului deosebit de importanta problemă a înființării Institutului național de credit agricol. Însemnătatea acestei probleme, necesitatea de a fi bine rezolvată și îndrumată, impun oricărui guvern serios sarcina de a o putea atunci, când are la îndemână și mijloacele de a o realiza temeinic și timpul cuvenit experimentării. În seria aceasta a legiferării de mântuială, a supralicitării reformismului gratuit și neserios, liberalii au așezat și problema organizării creditului meșteșugăresc, aceia a . . . . electricității satelor, a protecției și încurajării agriculturii, etc., toate aduse la spartul târgului pentru a crea impresie și platformă electorală în apropiatele alegeri generale. Acest sistem de a legifera totul și a nu rezolva nimic, este vechi în practica politicianistă liberală.

În problema ridicată în discursul dela 8 Februarie Dl. M. Ghelmegeanu se mișcă cu îndemânarea omului inițiat, cu preciziunea și energia parlamentarului documentat și însuflețit de o credință și o doctrină.

În ultimul timp chestiunea creditului ridicată și de marea problemă a conversiunii, a fost discutată pe toate fețele. Dl. M. Gh. nu înțelege să mai împingă uși deja deschise. Dar întrebarea: de ce am ajuns în măhnitoarea situație de a nu avea — fără agricolă — un credit agricol temeinic, organizat, nu o putea ocoli Dl. M. Gh. Răspunsul D-sale este:

„Am ajuns la aceste rezultate pentru că am avut o organizare bancară întemeiată pe o excepțională concentrare economică și financiară. Din cele 1102 bănci, care existau în momentul crizei, la 1931, cu 80 miliarde mijloace de acțiune, numai 16 mari bănci — din cari 11 se aflau în Capitală — posedau peste 33 miliarde, iar restul de 1086 bănci, în care intrau și vrednicile bănci provincia-

le din ținuturile unite, nu aveau la dispoziție ca mijloace de credit decât aproape 47 miliarde”.

În asemenea împrejurări agricultorul țaran nu a putut avea la îndemână credit suficient; marile bănci — cum observă just Dl. M. Gh. — nu găseseră o rentabilitate pentru capitalul lor în agricultură, ei numai în participațiuni industriale și mai puțin în comerț.

Cum alimentează Banca Națională viața economică? Înainte de război — spune Dl. M. Gh. — scontul Băncii Naționale se acorda 70% băncilor mari din Capitală și 30% băncilor mici. În 1931 scontul la B. N. R. a fost pentru Capitală 1 miliard 397 milioane și pentru provincie 1 miliard și 815 milioane; în 1932 pentru Capitală 2 miliarde 294 milioane; pentru provincie 994 milioane; în 1933 pentru Capitală 1919 milioane și pentru băncile de provincie 669 milioane. Mai trebuia adăugat că o parte din scontul acordat băncilor din Capitală se scurge — prin sucur salele acestora — în provincie; e drept însă, că și aceste sucursale alimentează aproape exclusiv numai industria și comerțul.

Individualizarea profitului și naționalizarea pagubelor — formula lui Fr. Delaisi — a fost, din plin practică de marea „noastră” finanță. Îmbogățiri extraordinare în conjuncturile bune, din avutul țării — și apoi prezentarea la ghișeurile Statului când băncile ruinate de profitori voiau totuși să mai trăiască. Toate acestea și încă alte aspecte ni-le înfățișează Dl. M. Gh. atunci când ne vorbește despre politica de scont a B. N. R. și despre condițiunile mize-re în cari s'a finanțat până acum agricultura românească și în special țărănimia, căreia dacă i-ar fi lipsit organizația de credit popular cooperative ar fi fost complet minată de cămătărie.

Dl. M. Gh. înfățișează apoi problema organizării bancare și a controlului Statului, Legea comerțului bancar, modificată des de liberali, este deasemenea examinată cu mult discernământ, subliniind cu observațiuni juste însemnătatea creditului românesc din Ardeal și Banat.

Examinând aleăturierea scontului Băncii noastre naționale, Dl. M. Gh.

ne arată că în 1935 plasamentul B. N. R. în industrie era 10.997 milioane lei, în comerț 4.068 milioane, în agricultură 390 milioane și în „diverse“ 1.250 milioane. Și această proporție cu 2,5% pentru agricultură se întâmplă într-o țară de vastă economie agrară, „diversele“ absorbând mai mult decât de trei ori cât agricultura. Aceste cifre — chiar dacă ele ar mai suferi oarecari modificări prin urmărirea minuțioasă a plasamentelor — pentru România cu oaproape 12 milioane hectare cultivate și 80% populație țărănească, ne dovedesc repartitia dezastruoasă a creditelor cu consecințe vădite în direcția pauperizării populației noastre, apărătoare și alcătuitoare de Stat, care este țărănimea.

Dl. M. Gh. observă just: „Este incontestabil, că într'un regim capitalist privat nu se pot găsi mijloace financiare suficiente, cari să admită a lucra în condițiuni de rentabilitate inferioară pieței. Nu se pot cere unei economii libere acte de generozitate în întrebuintarea capitalului. Statul însă, mai ales într'o economie agrară, cum este a noastră, este chemat să stimuleze mijloacele de finanțare ieftine pentru creditul agricol, așa după cum și în alte domenii, în sectorul comercial și mai ales industrial, în decursul deceniilor a făcut nenumărate sacrificii“... „Institut de Stat sau regim coperatist, acestea sunt cele două modalități la cari s'a apelat pretutindeni unde s'a reușit a se înființa un credit agricol ieftin, mai ales pentru țărănime“... „In loc să adoptați întreprinderea de Stat sau regimul coperatist, a-ți ales o formă bastardă, care nu se găsește în nici o țară de regim democrat sau autoritar, în nici o țară de regim capitalist sau precapitalist, — forma de regie mixtă, perimată și compromisă“.

Dl. Gh. analizează proiectul de lege al Institutului național de credit agricol, cât privește împărțirea beneficiilor, reglementarea dobânzilor, diferențierea scontului, conducerea Institutului, etc. Dl. Gh. mai remarcă contribuția Statului la acest Institut de 150 milioane, amintind Parlamentului, că într'o conjunctură mult mai puțin favorabilă, guvernările național-țărănești, într'un timp mai scurt au asigurat agriculturii participări

de 2.400 milioane, guvernul liberal venind în acest scop cu o sumă ridicolă. Observațiunii interesante completează expunerea documentată a deputatului de Ismail. „Marea luptă, care se dă între regimul de autoritate și regimul democratic, nu are loc numai în domeniul dialecticei și al teoriilor, marea luptă se dă pe tărâmul realizărilor... Cumpăniți din punct de vedere politic, vom rămâne intransigenți pe toate pozițiunile, pentru rezolvarea acelor probleme economice și sociale de care, eu adevărat, atârnă viitorul țărâniei“, — încheie discursul său Dl. Mihail Ghelmegeanu, tânărul, harnicul și priceputul deputat național-țărădist de Ismail. V. J.

M. Ghelmegeanu: ECONOMIA AGRICOLĂ ȘI FINANȚELE PUBLICE. două discursuri rostite în Adunarea Deputaților la 5 și 18 Martie 1937; pag. 36.

Întâiul discurs a fost ținut cu prilejul desbaterii proiectului de lege pentru protecția și încurajarea agriculturii.

Oratorul își începe expunerea cu arătarea diverselor metode de intervenție în agricultură. „Statele autoritare — spune D-sa — intervin direct în organizarea regimului de producție, cum au făcut Italia și Uniunea sovietelor ruse... Bătălia grâului începută în 1924 s'a terminat cu marele succes că astăzi Italia este o țară, care își acopere trebuințele de cereale din producția ei proprie“.

Aci, informația D-lui M. Gh. nu corespunde realității. Prin „bătălia grâului“ Italia n'a ajuns să-și acopere toate necesitățile de cereale din producție proprie, ci numai să mărească această producție. Importul de grâu al Italiei în perioada 1922-1926 a fost de 24 mil. chintale și în perioada 1927—1931 a fost de 20,5 mil. chintale. În 1935 România a exportat în Italia 6501 vagoane grâu și 7416 vagoane porumb, iar în 1936 am exportat 8519 vag. grâu și 60 vag. porumb, „Bătălia grâului“ a fost, de sigur, un mare și lăudabil efort al Italiei, dar rezultatele ei nu trebuiesc exagerate.

Dl. M. Gh. susține că protecția și încurajarea agriculturii trebuie începută prin organizarea pieței interne,

adeacă țăranului să i-se răsplătească just munta, investițiunile și toate ostenele lui prin obținerea unui preț corespunzător pentru produsele gospodăriei lui. Oratorul analizează politica de încurajare a prețurilor produselor agricole practică în ultimul timp în România, remarcă cum aproape numai grâul a format obiect de preocupare în această privință; celelalte cereale și semințe, prețul animalelor, etc. au fost neglijate. Dl. Gh. crede, că chestiunea mare a organizării desfacerii produselor țărănești ar trebui să stabilească un acord între forțele reale politice ale țării pentruca măsurile ce se iau să nu fie des schimbate sau supralicite, aproape totdeauna în detrimentul agriculturilor.

Autorul constată: proprietatea țărănească nu a dus la scăderea producției; în timpul crizei mondiale când au fost atâtea prăbușiri, proprietatea țărănească a rezistat și a menținut sporul de producție chiar atunci când prețurile scăzuseră catastrofal. „Proprietatea mică țărănească este o proprietate care s'a validat economicște; proprietatea mică țărănească poate să stea la baza unei organizări de Stat și a unei economii naționale, ca un factor hotărâtor“.

Cooperarea de aprovizionare și desfacerea în comun este considerată — pe drept cuvânt — de Dl. Gh. ca un complement absolut necesar miciei proprietăți țărănești. D-sa constată însă: „cooperarea nu se bucură în mediul politic și economic ca și în mediul învățământului agricol, de o mare trecere și de un deosebit prestigiu. Lumea la noi vorbește mult de cooperare, o acceptă din obișnuință, dar nu există acel spirit cooperativ care să ne însuflețească pe toți ca fiind singura modalitate de a face din proprietatea țărănească o exploatare, care să ajungă până la maximumul puterii sale de producție“. De sigur, falsă cooperare nu poate crea stări de însufletire; și în ogorul nostru cooperatist este enorm de realizat.

Despre industrializarea agriculturii și circulația bunurilor agricole Dl. Gh. face aprecieri interesante și întemeiate. Politica liberală a însemnat: intervenția Statului în domeniul industriei și liberalism — adică ne-

glijarea economică — în domeniul producției agricole. Temelia acestui Stat — sfârșește Dl. M. Ghelmeanu viguroasa D-sale expunere — este proprietatea țărănească și spiritul ei cooperativ. V. J.

Octavian Prie: AGRICULTURA ȚĂRĂNEASCĂ ÎN ARDEAL, pag. 31, Cluj 1937.

Dl. Prof. O. Prie mănuește de mult condeii în publicistica ardeleană. Temperamentul și discernământul său caracteristic îl așază mai ales în ogorul preocupărilor și scrisului literar; calitățile de povestitor, humorul și îndemânarea în tehnica dialogului au prilejuit D-lui Prie realizări reușite în literatură și teatru. Piese de teatru: „Jertfe“, „Porcii“, etc., precum și povestirile D-sale dovedesc prezența unui talent pe care istoria literară a provinciei noastre îl va reține.

Mediul din care Dl. Prie desprinde esența preocupărilor D-sale de scriitor, este satul, satul românesc din Ardeal. Privirile D-sale iscoditoare au pătruns în viața de toate zilele ale lumii mari dela sate, scotând în lumina tiparului cunoașterea unor stări de lucruri, cari altfel ne-ar fi rămas necunoscute. În afară de scrisul literar pur, în ultimul timp Dl. Prie a tipărit cartea: „Un sat românesc din Ardeal în străvechile sale întocmiri și obiceiuri“; dragostea și înțelegerea pentru tot ceace este autentic românesc, pentru străvechile deprinderi și așezări românești rurale ies la iveală din scrisul limpede și deosebit de frumos al îndemânatecului povestitor; o monografie dincolo de rigiditatea și tehnicitatea chestionarelor, pe-deasupra metodologiei sociologice ideajuns de controversată, o creștere pe răbojul timpului, cu cumiinție și grije de cronicar, așa este scrisul despre satul românesc și oamenii lui al D-lui Prof. O. Prie.

Broșura asupra căreia vrem să ne oprim acum, este un capitol adăugat mai târziu la cartea de mai înainte. Dl. Prie dorește să aducă o contribuție la rezolvarea temeinică a problemei organizării hotarului țărănesc din Ardeal.

Autorul ne spune că satele din Ardeal se prezintă din punct de ve-

dere agricol astfel: sunt sate necomasate, unde lucrarea pământului se face în 3 hotare, amăsurat obiceiului vechiu; sate comasate, unde pământurile fiecărui proprietar au fost defalcate într'un singur lot și predate proprietarului pentru a le folși în liberă voie; sate cu improprietăriți din reforma agrară și sate de munte și de șes.

„Lumea a trebuit să se convingă — spune Dl. Prie — că pământul agricol din Ardeal nu suportă o cultură continuă și are nevoie de o pauză între cultura de grâu și cea de porumb, o pauză de un an, în care timp acest rest de hotar să fie bine pregătit în vederea semănăturii de grâu de toamnă, prin transformarea lui în pășunat“.

Cultura pământului în trei hotare — deci în satele necomasate — prezintă — susține autorul — următoarele avantagii:

Asigură țăranimii bonitatea și puterea de producție a pământului în mod constant; proprietățile țărănești sunt scutite de duhul de acaparare al cumpărătorilor streini de sat, ele fiind risipite în parcele mici între cele 3 hotare; parcelele țărănești fiind împrăștiate pe toate hotarele, seceta, înundațiile și grindina nu lovesc deodată tot pământul unui țăran; folosul cel mai mare îl constituie spiritul de solidaritate și conștiința cetățenească dezvoltate de existența interesului comun plugăresc.

„Ceiace într'un sat necomasat pune în mișcare toată obștea să lucreze după un plan bine fixat și să nu iasă din marginile poruncii de obște a satului, este obiceiul pământului“....

„In aceste întocmiri se întâlnesc în chip fericit concepțiile unei conviețuirii, care lasă să se întrevadă distincția pe care poporul nostru a făcut-o în toate timpurile între proprietatea privată, pe care a considerat-o ca temelie a existenței sale și între averea de obște a satului, cum sunt pășunile și alte bunuri, pe care le-a folosit în devălmășie.... Munca pe care săteanul o depune în interesul său privat, o face dintr'un instinct pentru existență, iar cea de obște o face la porunca satului“.

Operațiunile de comasare au început în Ardeal în a doua jumătate a secolului trecut și au durat până la

răsboi, fără să se termine. Oamenii au încercat să se opună comasărilor“. Urmările comasărilor au fost fatale pentru sătenii noștri — spune Dl. Prie. O nouă iobăgie s'a răvășit peste oameni, mai grea și mai detestabilă decât cea din vechime. Situația creată de comasări în Ardeal o caracterizează mai bine scăderea numărului de vite“.

Dl. Prie socotește, că reforma agrară a refăcut proprietatea de obște a satului, pășunile și pădurile, în vechile extinderi, creind condițiunile unei vieți sătești sănătoase, care să îngăduie revenirea la agricultura veche prin crearea din nou a locurilor de obște și refacerea sistemului agriculturii în trei rotații.

Desavantajile comasărilor se deduc cu înfățișarea avantajilor satei necomasate. Dl. Prie subliniază — cu multă îndreptățire — marele desavantagiu al descentralizării satei, accentuat mai ales prin comasare; sătenii așezați izolați pe câmpuri (hodăenii) nu mai cercetează biserica, școala, n'au spirit social, ne mai având folos direct nu mai contribuiesc la sarcinile comunelor, etc. Impotri-va acestor așezări antisociale și anticulturale ar trebui să se ia măsuri severe satul ar de ființă spirituală, socială și economică, care trebuie consolidată; împotriva acestei consolidări se așează resfirările pe câmpuri ale gospodăriilor cari, pe întinderi mici, nu vor putea niciodată să-și organizeze o existență civilizată.

Apropiindu-se de încheiere, autorul își pune o întrebare care nu putea să lipsească și anume: „dacă în fața cerințelor moderne ale agriculturii și ale intensificării producției agricole, o revenire la cursul trienal nu e un regres și dacă agricultura satelor de mode veche poate face față tuturor așteptărilor unei raționalizări a produselor pământului și a străduințelor cooperatiste pentru a spori venitele pământului în toate direcțiunile?“

La această întrebare răspunsul D-lui Prie nu este complet. D-sa recunoaște, că chiar satele cu trei hotare s'au îngrijit să-și creeze, independent, o rezervă a satului, care să nu fie supusă sistemului trienal, ci lăsată la libera dispoziție a fiecărui proprietar pentru sămănatul legumelor, cartofilor, trifoiului, etc. Consti-

tuirea acestei rezerve îl duce pe Dl. Prie la concluzia, că „țăranul este foarte sensibil la inovațiile ce se produc în agricultură“.

De sigur, că marele desavantajiu al acestor trei hotare este marea fărâmițare a loturilor țărănești. „Dar să nu creadă nimeni, că fărâmițarea pământului țărănesc este cea mai mare pacoste a satelor noastre. Do- vadă că țăranul trăește din timpurile vechi sub acest regim, fără să fi reclamat vre-odată împotriva lui“ — spune tot Dl. Prie.

Vechimea nu este cel mai convin- gător argument în justificarea unei stări de lucruri. De bună seamă, că nu numai de regimul celor trei ho- tare se leagă starea rea a țăranului român din Ardeal, dar el fiind în primul rând plugar, sistemul de muncă, pe care îl practică, are o influență hotărâtoare; ori țăranul român este subnutrit, analfabet și minat de boli; viața lui este lipsită de elementare condițiuni de viață civilizată. Principiul grupării cultu- rilor nu este rău din punct de ve- dere al tehnicii agricole, însă tre- buie să se tragă toate concluziile în această privință: să se facă o culti- vare în comun, să se înlăture ma- rile neajunsuri ale parcelelor minus- cule, să se semene sămânță bună de felul cei mai potrivit regiunii, să se folsească în comun anumite instru-

mente perfecționate pe care în si- tuația de astăzi țărâניה noastră nu le va putea folși nici peste 1000 de ani. Prin urmare, este necesară organizarea muncii țărănești, pe ca- re oameni de știință trebuie să o stu- dieze și conducătorii țării vor trebui să o impună pe seama tuturor sate- lor, cari se indeletnicesc în chip pre- ponderent cu agricultura. Inmulțirea populației, rafinarea exigențelor con- sumatorilor, nevoia de a câștiga mai mult, îi va obliga pe țărâניה noștrii să muncească mai rațional și mai intensiv; și nu cred ca această ra- ționalizare să fie posibilă în primi- tivismul celor 3 câmpuri, care este, de sigur, preferabil anarhiei coma- sărilor neorganizate. Țăranul este speculat atunci când vinde și cum- pără; cooperația are aci de spus un cuvânt greu și de înfăptuit cu mult folos; aci nu mă pot extinde.

De bună seamă, sistemul susținut de Dl. Prie, este superior aceluia al comasărilor neorganizate, dar insu- ficient pentru dezvoltarea necesară a vieții agricole românești de mâine. Stărîind numai pe vechile făgașuri ale trecutului, nu vom da țărâניה noastre tot la ceiace progresul și ci- vilizația o îndreptățesc. Studiul D-lui Prie ne înfățișează stări în a căror dezvoltare trebuie să stărîim eu toa- te puterile minții și energiei noastre.

V. J.

Am primit la redacție dela 1 Aprilie la 1 Iulie a. c.

„Gazeta Brașovului“, care apare la Brașov de 3 ani, ca organ al partidului național-țărănesc din acest județ. Înainte de sciziunea Vaida partidul național-țărănesc avea în acest județ „Gazeta Transilvaniei“, care este astăzi monitor al valachismului brașovean. De mult timp „Gaz- Trans.“ nu mai reprezintă nimic din ceiace însemna această foaie în-ainte de unire; dela sulf de largi orizonturi dinainte de rășbii această sărmană gazetă a scăpătat la rolul de exponent al „cugetării D-lui V. Nițescu și al anturajului său sărac cu duhul. Și centenarul o apucă în această situație mizeră când e foarte greu să afli ce ar trebui sărbătorit; de sigur că vom afla, la timp, rostul praznicului eventual din gura actualilor ei stăpâni și, în cunoștință de cauză, vom aviza.

„Gazeta Brașovului“, apare săptămânal, cu sprijinul oamenilor cari la Brașov nu au părăsit steagul glorios al partidului național-țărănesc, în frunte cu Dl. Mihai Popvici, om de suflet și de credințe oneste. Este scrisă de membrii localnici ai partidului și redactată de un iscusit gaze- tar. În presa provincială a partidului național-țărănesc „G. Br.“ se a- firmă serios prin calitatea și fermitatea scrisului ei, precum și prin in- formațiunile alese ce furnizează cetitorilor ei, în majoritate țărani.

„Grațul Maramureșului“, apare de 6 ani la Sighet, ca organ al Aso- ciației culturale cu același nume. Numai cine cunoaște, de aproape, greu- țățile pe cari trebuie să le înfrunte o publicație săptămânală mai ales

în provincie, știe prețui munca onestă și continuă a oamenilor de condei cari se grupează în jurul unei asemenea gazete. „Gr. Mar.“ are în jurul său mai ales tineri, printre cari scrisul D-lui Dr. Artur Anderco, tânăr cu remarcabile calități cărturărești, ne aduce totdeauna perspectiva unei înțelegeri mai adânci a lucrurilor, fără să nesocotească realitățile imediate și nevoile prestante ale Maramureșului. E bine ca această gazetă nu face literatură și poezie, abundente, — dar prea adeseori de calitate scăzută — în publicațiile provinciale. Cunoașterea realităților de tot felul ale regiunii, anchete, studii, monografii, proiecte de îndreptare, susținerea bunelor inițiative, acestea sunt primele și principalele îndatoriri ale unei publicațiuni provinciale. Și atunci când „Gr. Mar.“ se așează pe acest drum — și aceasta se întâmplă des — ne bucurăm mult și sincerul nostru cuvânt de îmbărbătare îl trimitem din suflet.

„*Voința Banatului*“, condusă de Dl. Dr. I. Subțire, apare de 17 ani la Timișoara. Acum este scoasă odată pe săptămână ca ziar al partidului național-țărănesc de acolo. Cele 4 pagini cuprind articole de clarificări și polemici, sfaturi gospodărești, informațiuni și relații privitoare la militantisul politic; mai are și un supliment cu humor, scris în grai popular. Este o gazetă din care se pot afla lucruri însemnate din provincia de sud-vest a țării. Ar trebui să se acorde oarecare atenție specificului social, economic și cultural al provinciei, care să rezulte din anchete și monografiile locale și apoi cât mai multe îndrumări privitoare la organizarea muncii, desfacerii produselor rurale, a culturii. Facem o constatare, care privește și celelalte publicațiuni: intelectualitatea locală nu serie aproape deloc, deși — presupunem — gândește. Toate treburile țării și lumii sunt rezolvate în cafenele și taifasuri familiare; cât de utilă ar fi prezentarea ordonată și continuă a ideilor aceloră, cari pot gândi cu folos pentru obște, gânduri cari pot fi împărsărite prin presă. În țări streine contribuția intelectualilor la presa locală este continuă și astfel nivelul publicațiilor este foarte ridicat.

„*Aurora Romanatului*“, cuprinde mai ales gândul și îndemnul. D-lui Ing. Șt. Mihăescu, care conduce partidul național-țărănesc în acest județ. A ține astfel legătură cu alegătorii, este un lucru foarte folositor și civilizată, pe care Dl. Mihăescu îl practică și — de sigur — românătenii îl prețuiesc.

„*Exportul Animalelor*“ este buletinul lunar al „Uniunii sindicatelor pentru organizarea exportului de animale și îndemănatec. Revista apare de 7 ani la București și aduce totdeauna informațiuni prețioase și studii interesante; este o revistă de breaslă, scoasă în bune condițiuni redacționale.

„*Democratul Român*“ a apărut până în luna Mai la Carei, condus de un om inimos, Dr. G. Văleanu. Era în al doilea an de apariție săptămânală, când o măsură stupidă a Ministerului de Interne L-a sistat definitiv. Această gazetă vioaie, pusă în slujba democrației, era scrisă de oameni cari au sentimentul naționalismului și al ordinii pătruns adânc în suflet și gândire; așa că nu au putut scrie lucruri periculoase pentru Stat și societate. De sigur, în această gazetă au fost demascate nelegiuiri ale dregătorilor locali liberali, cari pentru a fi lăsați să „lucreze“ în liniște au inscenat acestei foi curajoase un denunț și au obținut suspendarea ei. Suntem sigur, că în vremuri mai multă omenie „D. R.“ va reapare, până atunci conducătorilor lui toată simpatia noastră.

AM MAI PRIMIT LA REDACȚIE:

„*Cultura Creștină*“ — Blaj; „*Gândul Vremii*“ — Iași; „*Cuget Moldovenesc*“ — Bălți; „*Familia*“ — Oradea; „*Independența Economică*“ — București; „*Tineretul Invățătoresc*“ — Lipova; „*Scoala Mehedintului*“ — T-Severin; „*Viata Basarabiei*“ — Chișinău; „*Țărănismul*“ — București; „*Românismul*“ — București; „*Progres și Cultura*“ — Tg. Mure; „*Afirmarea*“ — Satu-Mare; „*Libertatea*“ — București; „*La Voix des Etudiants*“ — Paris; „*Juventud*“ — Paris; „*Solia*“ — Orăștie; „*Frontul Țărănesc*“ — Bărlad; „*Roata*“ — Oravița; „*Craivnicul*“ — Călărași; „*Solia Dreptății*“ —